

2017

RAPPORT

SYSTEMATISK OVERSIKT

Hva er konsekvensene av delt bosted for barn?

Utgitt av	Folkehelseinstituttet Område for helsetjenester
Tittel	Hva er konsekvensene av delt bosted for barn? En systematisk oversikt
English title	What are the consequences of shared physical custody for children? A systematic review
Ansvarlig	Camilla Stoltenberg, direktør
Forfattere	Nora Blaasvær, prosjektleder, <i>forsker, Folkehelsinstituttet</i> Heid Nøkleby, <i>forsker, Folkehelsinstituttet</i> Rigmor C Berg, <i>seksjonsleder, Folkehelsinstituttet</i>
ISBN	978-82-8082-864-4
Publikasjonstype	Systematisk oversikt
Antall sider	62 (163 inklusiv vedlegg)
Oppdragsgiver	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Emneord(MeSH)	Shared custody, shared physical custody, shared residence
Sitering	Blaasvær N, Nøkleby H, Berg RC. Hva er konsekvensene av delt bosted for barn? En systematisk oversikt [What are the consequences of shared physical custody for children? A systematic review]. Rapport –2017. Oslo: Folkehelseinstituttet 2017.

Innhold

INNHOOLD	2
HOVEDBUDSKAP	5
SAMMENDRAG	6
Bakgrunn	6
Mål	6
Metode	6
Resultater	6
Tillit til resultatene	8
Diskusjon	8
Konklusjon	8
Kunnskapshull og forskningsbehov	8
KEY MESSAGES (ENGLISH)	9
EXECUTIVE SUMMARY (ENGLISH)	10
Background	10
Aim	10
Method	10
Results	11
Confidence in the results	12
Discussion	12
Conclusion	12
Knowledge gaps and research needs	12
FORORD	13
Bidragsyterne	13
Oppgitte interessekonflikter	13
PROBLEMSTILLING	14
INNLEDNING	15

Bakgrunn	15
Hva er delt bosted?	15
Delt omsorg og ulike bostedsordninger	15
Hvem velger delt bosted?	16
Politiske føringer	17
Forskningsspørsmålene på feltet	17
Barn eldre enn 6 år	17
Spedbarn- og førskolebarn	18
Den offentlige debatten om delt bosted	19
Hvordan kan vi si noe om konsekvenser av en bostedsordning for barn?	20
Hva slags studier kan si noe om konsekvenser av en bostedsordning for barn?	21
METODE	23
Inklusjonskriterier	23
Litteratursøking	25
Artikkelutvelging	25
Dataekstraksjon	25
Vurdering av risiko for systematiske feil/skjevheter i inkluderte studier	26
Analysen	26
Vurdering av tillit til resultatene	27
Liste over andre publikasjoner i vedlegg	28
RESULTATER	29
Resultater av litteratursøket	29
Inkluderte studier	30
Beskrivelse av de inkluderte studiene	30
Beskrivelse av utvalg i studiene	31
Beskrivelse av eksponering (bostedsløsning) og kontrollgrupper	31
Beskrivelse av utfall	32
Beskrivelse av kontrollvariabler	33
Samlet oversikt over inkluderte studier	33
Resultater fra studienes ulike sammenligninger	34
Tillit til resultatene	35
Overnatting versus ikke overnatting	35
Barn 0-3 år	35
Barn 4-6 år	37
Hyppige overnattinger versus noen overnattinger	38
Barn 0-1 år	38
Barn 2-3 år	39
Barn 4-5 år	41
Hyppige overnattinger versus sjeldne overnattinger	42
Barn 3 år	42

Hyppige overnattinger versus ingen overnattinger	43
Barn 0-1 år	43
Barn 2-3 år	44
Barn 4-5 år	45
(mer) overnatting versus mindre/ikke overnatting	46
Barn < 1 år	46
Barn 2 år	49
Studier i vedlegg	49
Barn eldre enn 6 år	49
DISKUSJON	51
Hovedfunn	51
Er det et mønster i resultatene fra studiene vi inkluderte?	51
Andre variabler vel så viktige?	53
Hva har de ulike sammenligningene å si for resultatene?	53
Tilliten til forskningsresultatene	54
Styrker og svakheter med vår systematiske oversikt	54
Overensstemmelse med andre oversikter	55
Overførbarhet til norsk kontekst	55
Resultatenes betydning for praksis	55
Kunnskapshull og forskningsbehov	57
Pågående og planlagt forskning	57
KONKLUSJON	58
REFERANSER	59
VEDLEGG 1: PROSJEKTPLAN	63
VEDLEGG 2: ORDLISTE	74
VEDLEGG 3: SØKESTRATEGI	77
VEDLEGG 4: EKSKLUDERTE STUDIER	86
VEDLEGG 5: DETALJER VED INKLUDERTE STUDIER (DATA-EKSTRAKSJON)	90
VEDLEGG 6: RISIKO FOR SYSTEMATISKE FEIL/SKJEVHETER I INKLUDERTE STUDIER	103
VEDLEGG 7: GRADE EVIDENSProfiler	111
VEDLEGG 8: LISTE OVER OVERSIKTSSTUDIER	120
VEDLEGG 8: LISTE OVER KVANTITATIVE STUDIER	124
VEDLEGG 9: LISTE OVER KVALITATIVE STUDIER	154

Hovedbudskap

I Norge har det de senere år vært en stor økning i bruk av delt bosted for barn blant foreldre som bor hver for seg. Den samme utviklingen ser man i mange andre vestlige land. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har bedt Folkehelseinstituttet om å utarbeide en systematisk oversikt over studier som kan si noe om konsekvenser av ulike bostedsordninger for barn.

Vi har utført en systematisk oversikt over studier som ser på konsekvenser av ulike bostedsordninger for barn. Vi inkluderte fem studier av barn i alderen 0-6 år. Fire av studiene er utført i USA og en i Australia. De er publisert mellom 1999 og 2016. Studiene har sett på utfall som tilknytning, psykisk helse og relasjon mellom foreldre og barn.

Fordi studiene var for forskjellige kunne vi ikke slå sammen resultatene i meta-analyser. Studiene finner nokså ulike resultater. Likevel fins det et mønster i resultatene knyttet til alder på barna: for barn over tre år som overnatter (mer) ser det ut til å være flere positive resultater, mens for barn under tre år som overnatter (mer) ser det ut til å være flere blandede og også negative resultater. Imidlertid er vår vurdering at vi har svært lav tillitt til samtlige resultater. Dette skyldes at studiene er observasjonsstudier, de fleste av studiene har svært få deltagere, og flere av studiene har risiko for systematiske feil/skjevheter.

Vi ble bedt om å oppsummere studier som kan si noe om konsekvenser (effekt) av delt bosted eller overnattinger, for barn. Vår vurdering er at det er svært usikkert hva vi kan konkludere om slike konsekvenser.

Tittel:

Hva er konsekvensene av delt bosted for barn? En systematisk oversikt

Publikasjonstype:

Systematisk oversikt

En systematisk oversikt er resultatet av å

- innhente
- kritisk vurdere og
- sammenfatte relevante forskningsresultater ved hjelp av forhåndsdefinerte og eksplisitte metoder

Svarer ikke på alt:

- Ingen studier utenfor de eksplisitte inklusjonskriteriene
- Ingen helseøkonomisk evaluering
- Ingen anbefalinger

Hvem står bak denne publikasjonen?

Folkehelseinstituttet har gjennomført oppdraget på forespørsel fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Når ble litteratursøket utført?

Søk etter studier ble avsluttet i mars 2017

Eksterne fagfeller:

Odd Arne Tjersland, Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo (UiO) og Tonje Holt, Avdeling Barns utvikling ved Folkehelseinstituttet (FHI).

Sammendrag

Bakgrunn

I Norge har det de senere år vært en stor økning i bruk av delt bosted for barn blant foreldre som bor hver for seg. I 2012 hadde 26 % av barna delt bosted, mot 10 % i 2004 og 8 % i 2002. Den samme utviklingen ser man i mange andre vestlige land. Hvordan påvirker det barn å bo i to hjem, sammenlignet med å bo mesteparten av tiden i ett hjem? Og hvordan påvirker det spesielt de aller minste barna? Dette er spørsmål det er knyttet mye usikkerhet til og som det er uenighet om. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har bedt Folkehelseinstituttet om å utarbeide en systematisk oversikt over studier som kan si noe om konsekvenser av ulike bostedsordninger for barn.

Mål

Målet med oversikten har vært å identifisere, vurdere og sammenstille forskning som kan si noe om konsekvenser av ulike bostedsordninger for barn, på utfall hos barn som tilknytning, psykisk helse og relasjon mellom foreldre og barn.

Metode

Vi utførte en systematisk oversikt i tråd med Område for helsetjenesters håndbok. Vi gjorde et litteratursøk i relevante databaser i august 2016 og et søk etter grå litteratur i mars 2017. Vi skulle inkludere systematiske oversikter av høy eller moderat metodisk kvalitet og/eller kontrollerte studier med analyser av longitudinelle data. Relevante utfall var blant annet tilknytning, psykisk helse og relasjon til foreldre. To forskere gikk gjennom alle titler og sammendrag og deretter aktuelle artikler i fulltekst, for å vurdere relevans i henhold til inklusjonskriteriene. Etter gjennomgang av alle relevante studier fant vi at ingen av studiene oppfylte kriteriene for studiedesign. Etter samtale med Bufdir valgte vi å endre kriteriene for studiedesign for studiene av barn i alderen 0-6 år. Denne avgjørelsen ble tatt fordi behovet for kunnskap om hva forskning kan si og ikke om hvordan ulike bostedsløsninger påvirker barn i denne aldersgruppen er spesielt prekær. Vi valgte for denne aldersgruppen å inkludere de studiene vi fant så lenge de oppfylte kravet om kontrollgruppe. To forskere vurderte de inkluderte studiene for mulige risiko for skjevheter. Vi sammenstilte resultatene og for hvert resultat vurderte vi tilliten til dokumentasjonen ved hjelp av verktøyet GRADE (Grading of Recommendations Assessment, Development and Evaluation).

Resultater

Vi leste 4475 sammendrag og 61 artikler i fulltekst. Vi inkluderte fem unike studier. Dette var studier som sammenlignet utfall på barn mellom 0-6 år som hadde ulike bostedsløsninger. Fire av studiene var utført i USA og en var utført i Australia. De er publi-

sert mellom 1999 og 2016. Studiene var enten tverrsnittstudier eller longitudinelle studier som presenterte analyser av tverrsnitt-data. Studiene undersøkte utfall som tilknytning, psykisk helse og relasjon mellom foreldre og barn, og presenterte resultater fra til sammen fem ulike sammenligninger – dvs. av ulike overnattingsordninger/bostedsløsninger.

Tre studier sammenlignet barn som hadde overnattinger hos far med barn som *ikke overnattet hos far i det hele tatt*. For barna i aldersgruppa 0-3 år fant ingen av studiene forskjeller mellom gruppene for utfallet trygg eller utrygg tilknytning. For utfallet desorganisert tilknytning fant forskerne at flere av barna som overnattet hadde en desorganisert tilknytningsstil (RR [Risk Ratio]: 1,54, KI [Konfidenstintervall]: 1,04-2,26). For utfallet psykisk helse, målt med CBCL (Child Behavior Checklist) fant forskerne ingen forskjeller mellom gruppene. For utfallet 'relasjon til far' fant forskerne en positiv sammenheng for de barna som overnattet hos far, både for de under 1 år ($r: 0,356, p < 0,05$), og for de på 2 år ($r: 0,500, p < 0,01$). For barn mellom 4 og 6 var det en studie som så på psykisk helse målt med CBCL, og fant positive resultater for de barna som overnattet hos far.

To studier sammenlignet barn som hadde *hyppige overnattinger versus noen overnattinger*. For barna i alderen 0-1 år fant forskerne for utfallsmålene knyttet til psykosomatisk helse ingen forskjeller mellom gruppene. For utfallsmålene knyttet til følelsesregulering fant de at barna med hyppige overnattinger skårte dårligere (B: -0,37, KI: -0,74-0, p=0,05). For utfallet utrygg tilknytning fant forskerne at det var flere barn med utrygg tilknytning i gruppen med hyppige overnattinger (OR [Odds Ratio]: 5,62, mangler KI). For barna i alderen 2-3 år fant forskerne for utfallsmålene knyttet til følelsesregulering at barna med hyppige overnattinger kom dårligere ut enn barna med noen overnattinger (B: -0,32, KI: 0,01-0,64 p=0,05, B: -2,92, KI: -4,97- -0,87, p=0,01). For utfallene utrygg tilknytning og prososial atferd fant forskerne ingen forskjeller mellom gruppene. For barn i alderen 4-5 år fant forskerne heller ingen forskjeller mellom gruppene.

To studier sammenlignet *hyppige overnattinger versus ingen overnattinger*. For barna i alderen 0-1 år fant forskerne ingen forskjeller mellom gruppene på utfallene knyttet til psykosomatisk helse eller følelsesregulering. For barna i alderen 2-3 år fant forskerne sprikende resultater. For utfallsmålene knyttet til følelsesregulering fant forskerne ingen forskjeller mellom gruppene når dette måles med BITSEA Problems scale og The Emotional Functioning scale. Når utfallet måles med Persistence scale fant de at barna med hyppige overnattinger kom dårligere ut enn barna som ikke overnatter (B: 0,42, KI: 0,13-0,72, p<0,01). For utfallet utrygg tilknytning fant forskerne ingen forskjeller mellom gruppene. For barn i alderen 4-5 år fant forskerne ingen forskjeller mellom gruppene for utfallene knyttet til psykosomatisk helse, følelsesregulering og tilknytning. For utfallet prososial atferd fant de at barna som hadde hyppige overnattinger hadde en bedre skår på atferd enn de barna som ikke overnattet (B: -1,47, p<0,05).

En studie sammenlignet *(mer) overnatting vs. mindre/ikke overnatting*. For barn under ett år fant forskerne for utfall knyttet til relasjon til far positive sammenhenger mellom (mer) overnatting, sammenlignet med mindre eller ikke overnatting for fire av fem utfallsmål. For eksempel for utfallet 'Opplevelse av kvalitet i relasjon til far 0-16 år' var resultatet $r = .295$ ($p < 0,05$). For utfall knyttet til relasjon til mor fant forskerne for fire

av fem utfallsmål ingen sammenhenger mellom mer eller mindre overnatting hos far. For barn på to år fant de flest positive sammenhenger mellom (mer) overnatting og opplevd relasjon til foreldrene.

Tillit til resultatene

Våre vurderinger av hvert enkelt utfallsmål er at vi har svært lav tillit til samtlige resultater. Dette skyldes blant annet at samtlige inkluderte studier er observasjonsstudier med kun tverrsnitt-data. Mange av studiene er små og har høy risiko for systematiske feil/skjevheter, for eksempel på grunn av hvordan utfall er målt.

Diskusjon

Når vi ser på studienes resultater samlet ser vi at de spriker en del. Resultatene er basert på tverrsnittsdata fra fem studier. Vi har svært lav tillit til disse resultatene, og dette må tas med i betraktningen ved tolkning av dem. Likevel er det et fristende å se etter mønster i resultatene knyttet til alder på barna: For barn 4-6 år fant studiene enten positive sammenhenger mellom overnatting og utfall hos barna – dette gjelder for utfallene psykisk helse, prososial atferd og somatiske plager – eller de fant ingen forskjell mellom gruppene. For barn 0-3 år fant studiene blandede resultater. Flere av studiene fant negative sammenhenger mellom overnatting og utfall hos barna - dette gjelder for utfallene tilknytning og følelsesregulering. Samtidig fant studier for andre utfallsmål ingen forskjell mellom gruppene. Noen studier fant også positive sammenhenger mellom overnatting og utfall hos barna – dette gjelder f.eks. for utfallene knyttet til opplevd relasjon til far i voksen alder.

Konklusjon

Vi ble bedt om å oppsummere studier som kan si noe om konsekvenser (effekt) av delt bosted eller overnattinger, for barn. Vår vurdering er at det er svært usikkert hva vi kan si om dette. For de fem studiene vi inkluderte vurderte vi at vi har svært lav tillit til resultatene. Dette skyldes blant annet studienes design, størrelse, utfallsmål og målemetoder, og innebærer at vi er usikre på om resultatene er sanne.

Kunnskapshull og forskningsbehov

Ett av målene med denne rapporten var å undersøke om det fantes studier med et longitudinelt design, kontrollgruppe og oppfølgingsmåling av det samme utfallsmålet. Vi fant ingen slike studier. Vi anbefaler at det prioriteres å gjennomføre longitudinelle studier dersom man ønsker bedre empiri som kan si noe om spørsmålet om konsekvenser (effekt) av delt bosted for barn. Vi anbefaler videre å se på spørsmål knyttet til samspillseffekter – slik som delt bosted og konflik. Videre tror vi det er behov for flere kvalitative studier som undersøker hvordan barn har det i ulike bostedsordninger, og vi tror en oppsummering av denne typen studier kan være nyttig.

Key messages (English)

In recent years, Norway has experienced a large increase in the use of shared custody for children among parents living separately. The same trend is seen in many other western countries. The Norwegian Directorate for Children, Youth and Family Affairs (Bufdir) has asked the Norwegian Institute of Public Health to conduct a systematic review of studies that look at consequences of shared custody for children.

We conducted a systematic review of studies that examine the consequences of different living arrangements for children. We included five studies of children aged 0-6 years. Four of the studies were conducted in the USA and one in Australia. They were published between 1999 and 2016. The studies examined outcomes related to attachment, psychological health and relationships between parents and children.

Because the studies were too heterogeneous, we could not perform meta-analyses. The studies found quite heterogeneous results. However, there appears to be a pattern in the results, related to the age of the children: for children over three years who have (more) overnights with the other parent, there seem to be more positive results, while for children younger than three years who have (more) overnights with the other parent, the results are more mixed and/or negative. However, our assessment shows that we have very low confidence in all of the results. This is because the studies are observational, most have very few participants, and several of the studies have high risk of bias.

We were asked to summarize studies that could say something about the consequences (effect) of shared custody for children. Our assessment is that it is very uncertain what we can conclude about such effects.

Title:

What are the consequences of shared physical custody for children? A systematic review

Type of publication:
Systematic review

A review of a clearly formulated question that uses systematic and explicit methods to identify, select, and critically appraise relevant research, and to collect and analyse data from the studies that are included in the review.

Statistical methods (meta-analysis) may or may not be used to analyse and summarise the results of the included studies.

Doesn't answer everything:

- Excludes studies that fall outside of the inclusion criteria
- No health economic evaluation
- No recommendations

Publisher:

Norwegian Institute of Public Health

Updated:

Last search for studies:
August 2016/ March 2017(grey literature)

Peer review:

Odd Arne Tjersland, Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo (UiO) og Tonje Holt, Avdeling Barns utvikling ved Folkehelseinstituttet (FHI).

Executive summary (English)

Background

In recent years, Norway has experienced a large increase in the use of shared physical custody for children among parents living in separate households. In 2012, 26% of the children lived in shared custody, compared with 10% in 2004 and 8% in 2002. The same trend is seen in many other western countries. How does living in two homes, compared to living most of the time in one home, affect the children? In particular, how does it affect the youngest children? These questions are associated with uncertainty and disagreement. The Norwegian Directorate for Children, Youth and Family Affairs (Bufdir) has asked the Norwegian Institute of Public Health to conduct a systematic review of studies that examine consequences of shared custody for children.

Aim

The aim of this review was to identify, assess and synthesise research about the consequences of shared physical custody on child outcomes.

Method

We conducted a systematic review in accordance with the division for the health services' handbook. We performed a literature search in relevant databases in August 2016 and a search for gray literature in March 2017. Systematic reviews of high or moderate methodological quality and/or longitudinal, controlled studies were eligible. To be included, the primary studies had to include analysis of longitudinal data and have a relevant control group. Outcomes were attachment, psychological health and parent-child relationship. To assess eligibility, two researchers first screened all titles and abstracts and subsequently relevant articles in full text. After reviewing all relevant studies, we found that none of the studies met the criteria for study design. After discussions with the commissioner, we decided to change the criteria for study design for the studies that investigated outcomes in children aged 0-6 years. This was because the need for knowledge about what research can and cannot tell us about how shared physical custody affect children in this age group is particularly important. For this age group, we chose to include studies that had a relevant control group. Two researchers critically appraised the included studies for risk of bias. We synthesised the results narratively and in tables, but the studies were too heterogenous to conduct meta-analyses. For each finding we considered the certainty of the evidence by using the GRADE approach (Grading of Recommendations Assessment, Development and Evaluation).

Results

We read 4475 abstracts and 61 articles in full text. We included five unique studies. The studies compared outcomes for children between 0-6 years who had different custody/overnight arrangement. Four of the studies were conducted in the USA and one was conducted in Australia. They were published between 1999 and 2016, and were either cross-sectional or longitudinal. The longitudinal studies presented only relevant analyzes of cross-sectional data. The studies examined outcomes such as attachment, psychological health, and parent-child relationship. Overall, they presented results from five different comparisons, i.e., of different custody/overnight arrangements.

Three studies compared children who had overnight stays with their father with children who had *no overnight stays* with their father. For children 0-3 years, none of the studies found any differences between the groups for the outcomes secure- and insecure attachment. For the outcome disorganized attachment, more of the children who stayed overnight had a disorganized attachment style (RR [Risk Ratio]: 1.54, CI [Confidence Interval]: 1.04-2.26). For the outcome psychological health, measured with the CBCL (Child Behavior Checklist), there were no differences between the groups. For the outcome relationship to father, there was a positive relationship for the children staying with their father, for both children under 1 year ($r: 0.356, p < 0.05$) and for 2 year olds ($r: 0.500, p < 0, 01$). For children 4-6 years, one study measured psychological health with CBCL, finding positive results for the children who had overnight stays.

Two studies compared children who had *frequent overnight stays versus some overnight stays*. For children 0-1 year, there was no difference between the groups regarding psychosomatic health. For the outcomes related to emotional regulation, children with frequent overnight stays fared worse (B: -0.37, CI: -0.74-0, $p = 0.05$). For the outcome attachment, there were more children with insecure attachment in the group with frequent overnights (OR: 5.62, missing CI). For children older than 2-3 years, the outcomes related to emotional regulation showed that children with frequent overnights fared worse than children with some overnight stays (B: -0.32, CI: 0.01-0.64 $p = 0,05$, B: -2.92, CI: -4.97-0.87, $p = 0.01$). For the outcomes attachment and prosocial behavior, there were no differences between the groups. For children aged 4-5 years, there were no differences between the groups.

Two studies compared *frequent overnight stays versus no overnight stays*. For children 0-1 year, there were no differences between the groups on the outcomes related to psychosomatic health and emotional regulation. For children aged 2-3 years, there were inconsistent results: For the outcomes related to emotional regulation, there was a difference between the groups when measured with the BITSEA Problems scale and The Emotional Functioning scale. When the outcome was measured with the Persistence scale, children with frequent stays fared worse than those who had no overnights (B: 0.42, KI: 0.13-0.72, $p < 0.01$). For the outcome attachment, there were no differences between the groups. For children aged 4-5 years, there were no differences between the groups for the outcomes psychosomatic health, emotional regulation, and attachment. For the outcome prosocial behavior, children with frequent overnights scored higher on behavior than those who did not stay overnight (B: -1,47, $p < 0.05$).

One study compared *(more) overnight stays with the father versus less/no overnights*. For children 0-1 year, for outcomes related to relationship to father, there was a positive relationship between (more) overnights compared to less/no overnights for four

out of five outcomes. For example, for the outcome 'Experience of quality in relation to father 0-16 years', the result was $r = .295$ ($p < 0.05$). For outcomes related to relationship to mother, there was no association between (more) overnights compared to less/no overnights for four out of five outcomes. For children aged 2 years, there were mostly positive relationships between (more) overnights and outcomes related to how the grown up children rated their relationship to their parents.

Confidence in the results

Our assessment of each finding show that we have very low confidence in all of the results. This is because, among other things, all included studies are observational, with cross-sectional data. Many of the studies are small and had a high risk of bias, due to, for example, how outcomes were measured.

Discussion

Overall, the results of the studies are quite heterogeneous. The results are based on cross-sectional data from five studies. The results, which are based on very low certainty of evidence, should therefore be interpreted with caution. Nevertheless, some patterns in the results related to the age of the children can be observed: For children 4-6 years, the studies found either positive relationships between shared custody/overnights and outcomes for children – this applies to the outcomes psychological health, prosocial behavior and somatic disorders – or they found no differences between the groups. For children 0-3 years, the studies found mixed results. Several of the studies found negative relationships between overnights and outcomes in the children – this applies to the outcomes attachment and emotional regulation. At the same time, for other outcomes, there were no differences between the groups. Some studies also found positive relationships between overnights and outcomes related to the children – for example outcomes related to parent-child relationship.

Conclusion

We were asked to summarize studies that could answer questions about the consequences (effect) of shared custody or overnight stays, for children. Our assessment is that it is very uncertain what we can conclude about this. For the five studies we included, we assessed that we have very low confidence in the results. This is due to the study design, size, outcome and measurement methods of the studies, and means that we are uncertain whether the results are true.

Knowledge gaps and research needs

One of the goals of this report was to investigate whether there are studies with a longitudinal design, control group and follow-up measurement of the same outcome. We found no such studies. To build a more solid empirical evidence base on questions about the consequences (effects) of shared custody for children, longitudinal studies are necessary. We believe it would be useful to examine questions related to correlations – such as shared custody, conflict between parents and child outcomes. Furthermore, we believe there is a need for more qualitative studies that investigate how children feel about living in shared custody, and we believe that a summary of such studies would be valuable.

Forord

Seksjon for velferdstjenester ved Avdeling for kunnskapsoppsummering i Området for helsetjenester i Folkehelseinstituttet fikk i oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet å oppsummere studier som kan si noe om konsekvenser (effekt) av delt bosted for barn.

Avdeling for kunnskapsoppsummering følger en felles framgangsmåte i arbeidet med systematiske oversikter, dokumentert i håndboka «Slik oppsummerer vi forskning» (1).

Bidragsyterne

Prosjektgruppen har bestått av:

- Prosjektleder: forsker, Nora Blaasvær, Avdeling for kunnskapsoppsummering, FHI
- Intern prosjektmedarbeider: forsker, Heid Nøkleby, Avdeling for kunnskapsoppsummering, FHI
- Intern prosjektmedarbeider: seksjonsleder, Rigmor C Berg, Avdeling for kunnskapsoppsummering, FHI

Takk til Lien Nguyen (FHI) som har utført litteratursøket til rapporten. Takk til ekspertgruppen Lars Smith (UiO), Ragni Hege Kitterød (ISS) og Frode Thuen (UiB), som har bidratt med faglige råd og veiledning. Takk til eksterne fagfeller Odd Arne Tjersland (UiO) og Tonje Holt (FHI), samt interne fagfeller Gunn Vist og Atle Fretheim for verdifulle bidrag.

Oppgitte interessekonflikter

Alle forfattere og fagfeller har fylt ut et skjema som kartlegger mulige interessekonflikter. Ingen har meldt om interessekonflikter.

Folkehelseinstituttet tar det fulle ansvaret for synspunktene som er uttrykt i rapporten.

Signe Flottorp
avdelingsdirektør

Rigmor C Berg
seksjonsleder

Nora Blaasvær
prosjektleder

Problemstilling

Hva er konsekvensene (effekten) av delt bosted for barn?

Problemstillingen i denne rapporten var: Hva er konsekvensene av overnattinger borte fra primæromsorgsgiver/e for barn mellom 0 og 6 år, når det gjelder utfall hos barnet som tilknytning, atferdsproblemer, psykosomatisk helse samt foreldre-barn-relasjonen? Videre: Hva er konsekvensene av delt bosted – forstått som tilnærmet lik en 50/50-fordeling mellom to hjem – sammenlignet med å bo fast hos én forelder og mindre hos den andre, for eksempel 30/70-fordeling mellom to hjem, når det gjelder utfall hos barnet, som psykisk helse, somatisk helse, problematferd samt foreldre-barn-relasjonen?

Innledning

Bakgrunn

I Norge har det de senere år vært en stor økning i bruk av delt bosted for barn blant foreldre som bor hver for seg. I 2012 hadde 26 % av barna delt bosted, mot 10 % i 2004 og 8 % i 2002¹. Andelen barn som bor fast hos mor har gått ned, mens andelen som bor fast hos far er stabilt lav (2). Den samme utviklingen ser man i mange andre vestlige land. En studie fra Belgia viser en økning fra 9 % familier med delt bosted på 1990-tallet til over 30 prosent i 2012 (3), mens tallet ligger på rundt 20 % i Danmark og Nederland (4;5). I Sverige bor i dag mellom 30 og 40 % av barn med skilte foreldre i delt bosted (6). Studier viser den samme utviklingen i USA, Australia og Storbritania (7;8).

Hva er delt bosted?

Delt bosted slik det er definert i Lov om barn og foreldre innebærer at avgjørelser om barnet, som for eksempel spørsmål knyttet til barnehage eller geografisk bosted, skal tas i fellesskap (2). Dette er den juridiske definisjonen av delt bosted i Norge. I prinsippet kan barnet ha delt bosted i juridisk forstand og likevel bo mest hos den ene forelderen. Men begge foreldrene har like mye ansvar for og rettigheter til å ta avgjørelser på vegne av barnet. Studier fra Norge tyder imidlertid på at barn med delt bosted som oftest bor omtrent halvparten av tiden hos hver av foreldrene (9). Når vi i det videre bruker begrepet delt bosted i denne rapporten mener vi ikke den juridiske definisjonen av delt bosted, men den fysiske fordelingen mellom to hjem – det som på engelsk kalles for eksempel Shared physical custody, joint physical custody eller shared residence.

Delt omsorg og ulike bostedsordninger

Delt bosted, slik folk flest bruker det i dagligtalen og i forskningen i Norge, er i praksis ofte noe annet enn det som i internasjonal forskning kalles 'shared/joint physical custody' eller 'shared residence'. I Norge mener vi en tilnærmet lik fordeling (50/50) mellom to hjem når vi snakker om delt bosted, både i dagligtalen og i forskningen. I den internasjonale forskningslitteraturen brukes termer som 'shared' eller 'joint physical custody' i mange tilfeller der barna bor iallfall 30 % hos begge foreldrene. Studiene

¹ Dette gjelder barn i alderen 0-17 år med foreldre som tidligere har bodd sammen (enten som samboende eller gift). Noen av barna har foreldre som har skilt lag ganske nylig, mens andre har foreldre som skilt lag for lenge siden.

sammenligner ofte disse familiene, som i praksis har det vi i Norge vil kalle 'vanlig samvær'², med barn som bor kun hos én forelder – som oftest hos mor ('sole custody'). På denne måten er sammenligningen som gjøres i svært mange internasjonale studier uinteressante for vår problemstilling. Det betyr ikke at de er uinteressante i seg selv eller for oss, de bekrefter det mange studier bekrefter – barn som kun har kontakt med én forelder er ofte mer marginalisert enn barn som har kontakt med begge sine foreldre – og de har ofte flere problemer knyttet til psykisk helse samt dårligere levekår (10-13).

Delt bosted kan altså i internasjonal sammenheng bety en annen fordeling mellom to hjem enn den vi referer til når vi referer til norsk eller skandinavisk kontekst. Det er likevel en fellesnevner at termen delt bosted eller 'shared custody' i de fleste studier innebærer at begge foreldrene er involvert i omsorgen for barnet selv om graden av dette kan variere svært mye. Dette til forskjell fra 'sole custody', som i de fleste studier innebærer at barnet bor hos kun én forelder og kan ha noe eller ingen kontakt/samvær med den andre forelderen. Vi må med andre ord holde tungen rett i munnen når vi forsøker å overføre resultater fra internasjonale studier til norske forhold. Når vi i det videre omtaler en avtale der begge foreldrene tar aktivt del i barnets liv, men der prosentbrøken kan variere og barna stort sett bor mest hos mor, kaller vi for enkelhets skyld dette 'delt omsorg'. Dersom barnet bor tilnærmet like mye hos hver forelder kaller vi dette 'delt bosted'.

I internasjonale studier av barn under seks år er operasjonaliseringen av delt bosted/omsorg ofte tydeligere og lettere for oss å sammenligne med norsk kontekst. Her har studiene som oftest tatt utgangspunkt i antall netter barnet sover hos den andre forelderen. Alle studiene som har en kontrollgruppe viser resultater av en sammenligning mellom to grupper. Det er viktig å være klar over hva begge gruppene eksponeres for dersom vi i det hele tatt skal kunne si noe om relevansen av resultatene for vår problemstilling. For enkelhets skyld bruker vi termen 'bostedsordning' som en overordnet betegnelse for den ordningen foreldre har valgt for sitt barn.

Hvem velger delt bosted?

Flere studier viser at foreldre som velger delt omsorg³ for barna skiller seg vesentlig fra foreldre som ikke velger delt omsorg for barna, på flere punkter. Ifølge en studie fra Australia har de oftere to inntekter, er høyere utdannet og har barn som er i skolealder. I tillegg har de oftere større fleksibilitet i jobbene sine og bor i nærheten av hverandre. Fedre som velger delt omsorg for barna sine har oftere vært involvert i omsorgen for barna i forkant av samlivsbruddet (8). Imidlertid har studier fra USA funnet at det ikke er forskjeller i konfliktnivå mellom foreldre som velger delt omsorg og de som ikke velger delt omsorg (14).

I Norge viser en undersøkelse fra 2015 fra Statistisk Sentralbyrå at det er flere foreldre med høy sosioøkonomisk status som velger delt bosted for sine barn ved samlivsbrudd enn foreldre med lav sosioøkonomisk status (2). Det er med andre ord flere foreldre

² Barneloven paragraf 43: Foreldrene kan avtale såkalt "vanlig samværsrett." Dette er i loven definert som samvær én ettermiddag i uken med overnatting og annenhver helg. En slik samværsordning gir også rett til å være sammen med barnet til sammen tre uker i sommerferien. Sommerferiesamværet kan deles opp. Videre gir vanlig samvær rett til å være sammen med barnet annenhver høst-, jule-, vinter- og påskeferie.

³ Definert som; Å velge en avtale der begge foreldre tar aktivt del i barnets liv

med høy utdanning og/eller høy inntekt som velger denne bostedsløsningen for barna sine, men delt bosted har de senere årene blitt mer vanlig i alle sosiale lag (2).

Kitterød, Lyngstad, Lidèn og Wiik skriver i sin rapport fra 2015 (2): «Vi finner at delt bosted er blitt vanligere blant de fleste grupper av foreldre. Både foreldre med høy inntekt og foreldre med lav inntekt har oftere enn før delt bosted for barna. Det samme gjelder foreldre med kort utdanning og dem med lang utdanning, unge og eldre foreldre, dem som har vært gift med barnets andre forelder og dem som har vært samboende, dem med kort og dem med lang tid siden bruddet og dem med et kortvarig og dem med et langvarig samliv. Videre gjelder det både dem med små og store konflikter med den tidligere partneren, og det gjelder uavhengig av barnets alder, antall barn og foreldrenes samlivsstatus på intervju tidspunktet.» Imidlertid er det fortsatt sånn i Norge, at selv om bostedsformen er blitt vanligere er det fremdeles forskjeller i hvem som velger delt bosted, og delt bosted er mindre vanlig blant foreldre med lav inntekt, kort utdanning og store konflikter seg i mellom (2).

Politiske føringer

At delt bosted er blitt mer utbredt kan henge sammen med politiske reformer og regelendringer (9). På 2000-tallet er det i Norge kommet flere nye regler som trekker i retning av en likere deling av foreldreskapet blant foreldre som bor hver for seg (9). Samtidig ser vi den samme tendensen i mange vestlige land, der likestilling og fedres rolle har endret seg mye i løpet av de siste tiårene. Siden 1970-tallet har det å dele omsorgen for felles barn blitt mer og mer utbredt, og i flere stater i USA er 'joint legal custody' presumpsjonen ved skilsmisse i dag (15). I et høringsnotat datert 25.06.2015 fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet presenteres et forslag om endringer i barneloven for å fremme likestilt foreldreskap i Norge. Ett av forslagene er delt fast bosted som lovens utgangspunkt ved samlivsbrudd (16). Loven ble endelig vedtatt i stortinget i februar 2017. Delt bosted ble ikke lovens utgangspunkt, men delt bosted ble satt først i lovteksten (17).

Forskningsspørsmålene på feltet

Barn eldre enn 6 år

Debatten om hvorvidt delt bosted er det beste for barn eller ikke har pågått siden 1970-tallet (18). Det er to ulike perspektiver som har preget og fortsatt preger debatten: Forholdet mellom barnets behov for nær kontakt med begge sine foreldre på den ene siden, og barnets behov for stabilitet i hverdagen, samt å slippe å bli dratt mellom to voksne som er i konflikt, på den andre siden (15;18).

Ulike teoretiske perspektiver har blitt foreslått for å forstå sammenhengen mellom skilsmisse og ulike utfall hos barna. Det inkluderer for eksempel individuelle temperamentsegenskaper hos barnet som gjør at det håndterer skiftende omgivelser godt eller dårlig, forandring i familieforhold som fravær av far i omsorgsordninger der barnet bor kun hos mor, økt stress knyttet til økonomi og andre utfordringer knyttet til å gå fra et hushold med to voksne til én voksen, og foreldrenes stress og emosjoner knyttet til skilsmissen (15).

Flere andre perspektiver er også blitt diskutert i studier som ser på sammenheng mellom bostedsordning og utfall hos barna. For eksempel mener noen forskere at hyppig

kontakt med begge foreldrene kan motvirke noe av den negative effekten av konflikt mellom foreldre (19), og at hyppig kontakt med begge foreldre kan være årsaken til at barn i delt bosted ofte skårer bedre på utfall som psykisk helse og atferd enn barn i ene-omsorg. Imidlertid har andre påpekt at det vel så gjerne kan være en positivt selektert foreldregruppe som er årsaken til at barn i delt bosted ofte skårer bedre på slike utfall. Andre igjen har pekt på at barn i delt bosted som har foreldre med høyt konfliktnivå skårer dårligere på utfall som psykisk helse og atferd og i større grad blir offer for foreldrenes konflikter enn barn som bor kun hos én forelder (18). Spørsmålene som diskuteres rundt delt bosted er med andre ord mange, og dreier seg om hvilke variabler som er avgjørende for barn, enten de bor i delt bosted eller kun med én forelder, men også om hvorvidt delt bosted er bra eller dårlig mer overordnet, eller er det bra for noen barn, og dårlig for andre. I enkelte studier benyttes et kausalt språk der direkte sammenhenger mellom bostedsløsning og utfall hos barna postuleres, mens andre i større grad drøfter under hvilke forhold delt bosted er bra eller ikke bra for barn.

Spedbarn- og førskolebarn

For barn i alderen 0-6 år, og spesielt for de aller minste barna, er spørsmålet om delt bosted mer omdiskutert og kontroversielt enn for eldre barn. Små barn er spesielt sårbare for sine omgivelser fordi deres emosjonsregulering ennå ikke er ferdig utviklet. De har begrenset kognitiv kompetanse, tidsoppfatning og minne, og de har vanskeligheter med å gi uttrykk for hvordan de har det (20). Spørsmålet ekspertene her diskuterer dreier seg i hovedsak om hvorvidt delt bosted for barn i denne aldersgruppen har innvirkning på barnets tilknytning til sine primære omsorgspersoner. Dette er blant annet en diskusjon knyttet til kunnskap om hjernens utvikling hos de aller minste barna, teori om tilknytning (jfr Bowlby (21)), målinger av stress hos barna, samt observasjoner av uttrykk for trygg, utrygg eller desorganisert tilknytning til primære omsorgsgivere. Det er enighet i dag om at små barn kan knytte seg til flere personer (22;23). Spørsmål som diskuteres for barn i denne aldersgruppen er hvordan brudd i kontakt med primær-omsorgspersoner kan påvirke kvaliteten på tilknytningen på den ene siden og hvordan tett kontakt med begge foreldre kan påvirke barnas utvikling og relasjon til foreldrene på den andre siden.

Tilknytningsteori

Tilknytningsteorien er en teori om det psykologiske båndet mellom barnet og den primære omsorgspersonen. Å knytte seg til de mennesker som tar hånd om en er en biologisk prosess som foregår i alle spedbarn (24;25). Når barnet savner forelderen eller føler seg truet eller utrygg aktiveres tilknytningssystemet og barnet søker nærhet. Når barnet føler seg trygg på at forelderen er der kan det utforske verden og utvikle seg (25). Ifølge tilknytningsteoretikere skaper tilknytningen indre representasjoner (indre arbeidsmodeller) i barnets bevissthet, både av barnet selv, av viktige nærstående personer og av samspillet mellom disse. Mønstrene blir lagret i hjernens hukommelsesnettverk og strukturerer barnets fremtidige møter med omverdenen. Denne prosessen påvirker barnets psykiske utvikling, og får betydning gjennom hele livsløpet (24). Nervesystemets utvikling og modning avhenger av omfattende nevralt utviklingsprosesser, som oppstår på bestemte tidspunkter i barnets utvikling. Utviklingen skjer i et komplekst samspill mellom nevroanatomi/nevrobiologi og den kontakten barnet har til sine nære relasjoner. Gjennom sin tilknytningsatferd, dvs. smil, gråt osv, opprettholder barnet nærheten til omsorgspersonen, og med tilknytningen som en trygg basis bygger det opp en indre modell av verden og seg selv i samspill med den, og legger i dette også

grunnlaget for utviklingen av evnen til å kontrollere og bearbeide de følelsesmessige impulsene som oppstår i møte med omverden (24). Dette såkalte tilknytningssystemet i barnet utvikles i løpet av de fire første årene i et barns liv (26).

To hypoteser om delt omsorg og tilknytning

Lars Smith skriver i en artikkel (27) i Tidsskrift for norsk psykologforening at «det har i hovedsak vært fremsatt to hypoteser om hvordan familieoppløsning og delt omsorg kan virke inn på tilknytningen mellom et lite barn og den primære omsorgspersonen (se Solomon og George, 1999). Den første er en enkel *separasjonshypotese*, som går ut på at atskillelse fra den primære omsorgspersonen utgjør en trussel mot barnets tilknytningstrygghet og er uheldig uansett, selv når forholdene ellers ligger godt til rette for at barnet skal ha en positiv utvikling» (s.5).

Videre skriver Smith (27) at «alternativt til den enkle separasjonshypotesen er et mer *kontekstsensitivt* synspunkt. Det innebærer at når et lite barn reagerer negativt på atskillelse fra omsorgspersonen utgjør dette en trussel mot dets tilknytningstrygghet. Hvis atskillelsen finner sted i forbindelse med en besøksordning, og de voksne reagerer med avvisning eller sinne, og barnet stadig opplever at besøk er forbundet med konflikt og følelsesmessig disharmoni, kan utryggheten lett bli forsterket og opprettholdt. Hvis de voksne derimot er støttende og forståelsesfulle, vil risikoen for å utvikle utrygg tilknytning kunne forebygges. Hvordan foreldrene forholder seg, vil være avhengig av eventuell opprettholdt konflikt, hvordan foreldrene kommuniserer, og på hvilken måte de har tilpasset seg samlivsbruddet. Disse forholdene kan virke enten indirekte gjennom foreldrenes sensitivitet overfor barnets tilknytningsbehov, eller direkte på dets emosjonelle tilstand» (s.5).

Basert på tilknytningsteorien vil det antakelig være bedre for et barn å ha utviklet en trygg tilknytning til en person, enn en utrygg tilknytning til to personer. Imidlertid er det enighet om at barn har godt av nær kontakt med begge sine foreldre, så en delt bostedssituasjon som gir to trygge tilknytningsforhold vil ideelt sett være det beste.

Målet med det foreliggende prosjektet har vært å undersøke om det fins empiri som kan støtte den ene eller andre forståelsen av små barns sårbarhet eller robusthet når det kommer til å håndtere skiftende omgivelser og skiftende omsorgspersoner, både for barn under seks år, og for eldre barn.

Den offentlige debatten om delt bosted

Den offentlige debatten om delt bosted i Norge har i stor grad vært preget av spørsmålet vi er blitt bedt om å se på: hva er konsekvensen av delt bosted for barn? Med andre ord: Er delt bosted bra eller ikke for barn? Korrelasjonsstudier som har sett på sammenheng mellom ulike bostedsordninger og utfall hos barna, er blitt benyttet av flere som argument for at delt bosted er det beste for barn (7;23;28;29). På den andre siden har mange pekt på at denne typen studier ikke kan si noe om kausale sammenhenger mellom en bostedsordning og utfall hos barn (15;20;30). Andre igjen har vært opptatt av at man ikke kan si noe om konsekvenser av en bostedsordning for alle barn, at det alltid vil være individuelle forskjeller og behov hos ulike barn i ulike familier (31-34).

For de yngste barna har debatten vært spesielt tilspisset, både i Norge og internasjonalt (23;35;36). Her synes det å være uenighet om noen grunnleggende premisser. På den ene siden står de som mener det er grunn til å være forsiktig med hyppige og lange

brudd i kontakt med primæromsorgsgiver når barna er veldig små. Dette skyldes at det er når barna er under 4 år at det grunnleggende tilknytningssystemet i barnet formes. På den andre side står de som ikke deler denne bekymringen, og som hovedsakelig vektlegger barnets behov for og mulighet til å knytte seg til begge sine foreldre.

Diskusjonene om delt bosted eller ikke er i stor grad politiske, og handler både om hva som er best for barn per se, men også om likestilling mellom foreldre. Interessegupper som kjemper for fedres rettigheter har vært med på å prege den offentlige debatten både i Norge og internasjonalt.

På grunn av den nokså tøffe tonen som har preget debatten i offentligheten (23;28;34-37) og de steile frontene på feltet, har oppdragsgiver og forskerne på Folkehelseinstituttet ønsket å være mer grundige i presentasjonen av bakgrunn, metode, resultater og diskusjon enn hva som ofte er vanlig i systematiske oversikter. Oppgaven har vært å presentere metoder og funn på en systematisk og transparent måte, og samtidig forsøke å se dette i sammenheng med debattene på feltet. Imidlertid er vi kun blitt bedt om å se på forskning som kan si noe om bostedsordninger og konsekvenser for barn. Andre spørsmål knyttet til barn i delt bosted vil ikke bli behandlet i denne rapporten.

Hvordan kan vi si noe om konsekvenser av en bostedsordning for barn?

Det er mange faktorer som kan påvirke et barns psykiske helse og trivsel. Én mulig kartlegging er:

- Barnets personlighet
 - temperament/sårbarhet/irritabilitet/sensitivitet
- Foreldrekompetanse
 - foreldrenes sensitivitet/lydhørhet overfor barnet
 - foreldrenes evne til å møte barnets behov/temperament
 - foreldrenes psykiske helse, rus osv.
 - foreldrenes egne erfaringer som barn
- Samspill mellom foreldre
 - konflikt
 - samarbeid
 - likestilling/fordeling av oppgaver mellom foreldrene
- Omliggende miljø
 - andre viktige voksenpersoner i barnets liv (besteforeldre, tante, onkel, barnehageansatte, lærere)
 - venner
 - bomiljø
- Foreldrenes tilgang til ressurser
 - økonomi/inntekt
 - kunnskap/utdanning
 - nettverk/sosial kapital

Hvordan et barn har det vil med andre ord aldri være en konsekvens av en bostedsordning alene; det vil alltid være et resultat av mange ulike faktorer. Men hvordan barnet har det i sin bostedsordning samspiller med disse faktorene. I denne systematiske oversikten er vi blitt bedt om å oppsummere resultater fra studier som kan si noe om konsekvenser (effekt) av én enkelt eksponering – bostedsordningen et barn lever med.

Det er viktig å presisere at forskningen genererer resultater på gruppenivå og ikke nødvendigvis for det enkelte barn.

Hva slags studier kan si noe om konsekvenser av en bostedsordning for barn?

Det er foretatt flere oppsummeringer av kvantitative studier om barn i delt bosted/'shared custody', som sammenlignes med barn som ikke lever i delt bosted/'shared custody' (18;38-40). I flere studier har forskerne som mål å si noe om konsekvenser (effekt) av bostedsordninger for barn, men flere av forskerne bak disse studiene skriver om utfordringer ved å studere dette, og presiserer at de ikke kan si noe om kausale sammenhenger (20;30). De fleste av studiene som inngår i disse oppsummeringene er tverrsnittstudier av barn som har ulike bostedsordninger. Mange av studiene viser at barn som bor i delt bosted eller 'shared custody' skårer bedre på utfall som psykisk helse, relasjon til foreldre og skoleprestasjoner enn barn som bor med kun én forelder eller primært hos én forelder. Vi kan på den måten få kunnskap om at barn som bor kun med én forelder kan være mer sårbare enn barn som bor med to foreldre eller i delt bosted – selv om dette ikke alltid er tilfellet (41) – men vi kan ikke vite om dette skyldes selve bostedsordningen eller andre faktorer.

Det er som nevnt over mange aspekter som kan påvirke hvordan barn har det. Dersom vi hadde kunnet randomisere en stor gruppe barn til ulike bostedsordninger ville disse bakenforliggende og mulig konfunderende variablene blitt tilfeldig fordelt mellom de gruppene vi ønsker å sammenligne. Når vi ikke kan randomisere barn til ulike bostedsordninger er det vanskelig å vite hva det er som påvirker de utfallene vi måler på barn.

I mange studier kontrollerer man for en rekke variabler – slik som utdanning, inntekt og konflikt mellom foreldre. Dette kan gi viktig kunnskap om hvordan slike variabler påvirker utfall hos barn, eller samspiller med andre variabler som påvirker utfall hos barn. At studier har kontrollert for ulike variabler betyr likevel ikke at vi kan vite sikkert om gruppene som sammenlignes er sammenlignbare nok til at utfallet vi måler er en konsekvens (effekt) av bostedsordningen og ikke andre eksponeringer. Dette fordi det kan være mange ting som ikke lar seg så lett måle, slik som hvordan foreldre er foreldre, relasjonen foreldrene imellom, eller relasjonen til barnet. Vi må altså vite noe om hvor godt slike kontrollvariabler er målt, både med tanke på reliabilitet og validitet, og om de kontrollvariablene man har målt dekker det rommet av eksponeringer som påvirker utfall hos barn. Å kontrollere for ulike mulige konfunderende variabler er altså ikke det samme som å sammenligne to randomiserte grupper.

Når vi ønsker å undersøke effekt av et tiltak eller konsekvenser av en eksponering, og vi ikke kan randomisere til ulike grupper, kan vi sette andre premisser for et mest mulig robust forskningsdesign, i tillegg til å gjøre grundige kartlegginger av utvalget som studeres og mulige konfunderende variabler. Dersom vi ønsker å studere hva slags konsekvenser (effekt) en bostedsordning har på barn vil vi kunne få bedre kunnskap om dette fra longitudinelle studier, som følger barn og familier over tid, og der man måler det samme utfallet hos barnet mer enn én gang. På den måten kan vi se om det er en forskjell i eventuell endring fra et måletidspunkt til et annet, mellom de to (eller flere) gruppene. Det er i så fall forskjellene i endring vi måler, og ikke den absolutte forskjellen mellom gruppene. Helst ville vi hatt måling av utfall før bostedsordning startet og etter at bostedsordningen har pågått en stund, slik at vi kan se om det er en endring i utfall hos barna før og etter bostedsordning. Man kan se for seg studier der vi har én eller flere målinger av utfall hos barn i familier før samlivsbrudd, og deretter flere oppfølgingsmålinger etter samlivsbrudd. Oppfølgingsmålinger gjøres både på barn som lever i

delt bosted og barn som lever i en mindre likedelt bostedsform (Longitudinell studie: Kohortstudie med kontroll). Videre kan man se for seg studier der det er gjort gjentatte målinger blant barn med mindre likedelt bosted, og gjentatte målinger etter at de samme barna har gått over til delt bosted (Longitudinell studie: Avbrutt tidsserie). Eller man kan utføre måling både i forkant av delt bosted og etter at delt bosted trådte i kraft, både for de som har valgt 50/50 el.l. og de som har valgt en mindre likedelt ordning (kontrollert før-etter studie). Imidlertid vil også resultatene i slike studier kunne være påvirket av variabler som kan være ulike gruppene imellom. Effekten av delt bosted for barn er med andre ord et spørsmål som er vanskelig å studere, og det er viktig å være klar over begrensningene, samtidig som forskere bør forsøke å utføre studier som på best mulig måte kan svare på spørsmålet.

Metode

I dette kapittelet vil vi redegjøre for hvordan vi har funnet, valgt ut, vurdert og presentert studiene som er inkludert i denne rapporten. Vårt utgangspunkt var en prosjektplan med fastsatte kriterier for inklusjon og eksklusjon av studier. Denne kan ses i vedlegg 1. Vi har valgt å gjøre en endring i inklusjonskriteriene fra den opprinnelige prosjektplanen: Vi har endret kriteriene for design for studier som har undersøkt barn i alderen 0-6 år⁴. I prosjektplanen skrev vi også at vi vurderte å drøfte etiske aspekter ved problemstillingen. Dette har vi ikke gjort. Ordliste for mange av begrepene som benyttes i rapporten finnes i vedlegg 2.

Inklusjonskriterier

Vi fastsatte følgende inklusjonskriterier:

Populasjon Familier der foreldrene ikke bor sammen, men deler omsorgen for felles barn i alderen 0-12 år. Studier av familier med eldre barn inkluderes dersom bostedsordningen startet da barna var 0-12 år.

Barn: 6-12 år

Eksponering Delt bosted - for eksempel tilnærmet 50/50 eller mindre likedelt.

Kontrollgruppe En mindre likedelt bostedsordning, for eksempel 30/70 – eller de sammenligningene vi finner, inkludert å bo kun med én forelder, men det er et krav at barnet har jevnlig kontakt med ikke-bostedsforelder.

Barn: 0-6 år

Eksponering og kontrollgruppe Delt bosted - for eksempel tilnærmet 50/50 eller mindre likedelt, for eksempel målt som antall netter i uka eller måneden barnet sover

4

I utgangspunktet ønsket vi kun å inkludere longitudinelle studier der samme utfallsmål var målt flere ganger. Da vi etter å ha lest igjennom alle referansene så at ingen av studiene hadde longitudinelle data på samme utfallsmål, valgte vi å endre kriteriene for studiedesign for studiene som så på de aller minste barna (0-6 år). Denne avgjørelsen ble tatt fordi behovet for kunnskap om hva forskning kan si og ikke vedrørende overnattingsordninger for barn i denne aldersgruppen er så prekær. Vi ønsket å gjøre en grundig vurdering av hvilken tillitt vi har til resultatene disse studiene presenterer, fordi disse studiene utgjør en viktig del av grunnlaget for veiledning som gjøres på dette området.

hos den andre forelderen, sammenlignet med en mindre likedelt bostedsordning eller med et mindre antall netter. Alternativt at barnet kun sover hos bostedsforelder sammenlignet med at barnet sover noen netter i uka/måneden hos den andre forelderen.

Utfall

Utfall hos barnet:

- Tilknytning til foreldre (tilknytningskvalitet – jfr. Bowlby (21)): målt med for eksempel 'The Strange Situation' verktøyet
- Psykisk helse: målt med for eksempel 'Parents Evaluation of Developmental Status' (PEDS); 'Short Temperament Scale for Infants'; 'Problem Scale of the Brief Infant-Toddler Social-Emotional Assessment' (BITSEA), 'Child Behavior Checklist' (CBCL), selvrapportering fra barn både på internaliserende og eksterne vansker, eller foreldrerapporteringer.
- Kognitiv utvikling, for eksempel språkferdigheter og skoleprestasjoner.
- Stress
- Sosial kompetanse
- Skoleprestasjoner

Andre utfall:

Kvalitet på kontakt mellom foreldre og barn

Vi besluttet å ta med også andre relaterte utfall dersom disse var relevante for oppdragsgiver.

Studiedesign

-Systematiske oversikter (av moderat eller høy metodisk kvalitet, bedømt ut i fra områdets sjekklister, og med litteratursøk fra 2010 eller nyere) over studier med kontrollbetingelser.

-Primærstudier med et longitudinelt design og kontrollgruppe, som har én eller flere målinger av utfall hos barn før bostedsordningen trer i kraft, og en eller flere oppfølgingsmålinger etter at bostedsordningen har pågått en stund.

For studier av barn under seks år inkluderer vi de studiene vi finner så fremt de har kontrollgruppe og oppfyller kravene til PICO (i denne sammenhengen: populasjon, eksponering, kontrollgruppe, utfall). Dette innebærer at vi for barn i denne aldersgruppen inkluderer tverrsnittstudier.

Språk

Publikasjoner av studier på et språk som ikke beherskes av noen i forskerteamet vil bli oversatt ved hjelp av Google translate eller en språkkyndig.

År

Vi vil inkludere systematiske oversikter med litteratursøk fra 2010 eller nyere. Vi vil inkludere primærstudier publisert fra og med 1980.

Litteratursøking

Bibliotekar Lien Nguyen utarbeidet søkestrategi og utførte søk for denne rapporten. Dette arbeidet ble fagfellevurdert av en annen bibliotekar (Gyri Hval Straumann). Søkestrategien ble utarbeidet for å fange opp alle relevante studier for alle typer studiedesign. Vi avsluttet søket i databaser i august 2016.

Vi søkte etter publiserte primærstudier og systematiske oversikter i følgende databaser:

Cochrane Library

Campbell Library

Epistemonikos

OVID MEDLINE

PsycINFO

PubMed

EMBASE

CINAHL

Web of Science (Science Citation Index Expanded & Social Sciences Citation Index)

ProQuest (Sociological Abstracts & Social Services Abstracts)

ERIC.

Vi søkte også etter studier som ikke er indeksert i databaser – såkalt grå litteratur – i Google og Google Scholar med søkeord på henholdsvis norsk, engelsk, dansk og svensk. I tillegg søkte vi etter norske studier i ORIA, danske studier i Libris og svenske studier i Samkataloger. Disse søkene ble gjort i mars 2017. Prosjektgruppen gikk også gjennom referanselister fra oversiktsstudier vi fant, og kontaktet fagmiljøer på området for tips om foreliggende eller pågående relevant forskning.

Vedlegg 3 inneholder den fulle søkestrategien for søk i databasene, i tillegg til navn på søkemotor/database, søkeord og dato for søk etter grå litteratur.

Artikkelutvelging

To forskere (NB og HN) gikk uavhengig av hverandre gjennom alle titler/sammendrag og deretter artikler i fulltekst, for å vurdere relevans i henhold til inklusjonskriteriene. Vi identifiserte både primærstudier og litteraturoversikter. Studier som ble vurdert som relevante basert på sammendrag, innhentet og leste vi i fulltekst. Vi inkluderte de studiene som oppfylte alle våre inklusjonskriterier i rapporten. De studiene vi leste i fulltekst, men som vi ekskluderte, finnes i liste over ekskluderte studier – med begrunnelse for eksklusjon – i vedlegg 4.

Dataekstraksjon

Vi har valgt å presentere nokså detaljerte data fra studiene. De studiene som er inkludert i rapporten er kjente studier for en del fagmiljøer. Studiene har blitt og blir benyttet som grunnlag for spørsmål knyttet til politiske beslutninger om delt bosted/shared custody i ulike land. Vårt mål har vært å presentere studiene på en oversiktlig måte, slik at leseren ser hva som faktisk sammenlignes i de ulike studiene, hva de faktisk måler, hvordan dette måles osv. Dette for bedre å kunne vurdere hva studiene faktisk kan

si noe om og ikke, samt for å vise frem hva man kan/bør tenke på dersom man ønsker å designe fremtidige studier som skal undersøke denne problemstillingen.

To forskere utførte dataekstraksjon, der NB hentet ut alle data, og HN sjekket at alle og korrekte data var hentet ut. Følgende data ble ekstrahert: Fullstendig referanse, årstall, land, studiedesign, forskningsspørsmål, populasjon, grupper som sammenlignes/eksponering, relevante sammenligninger for denne rapporten, karakteristika ved de ulike gruppene, utfallsmål, kontrollvariabler og måleinstrumenter for både utfall og kontrollvariabler samt informasjon om validitet og reliabilitet vedrørende måleinstrumentene der vi hadde informasjon om dette. Tabeller med ekstraherte data for alle inkluderte studier finnes i vedlegg 5.

Vurdering av risiko for systematiske feil/skjevheter i inkluderte studier

Vi vurderte de inkluderte studienes risiko for systematiske skjevheter ved hjelp av Kohorte-sjekklisten fra håndboken *Slik oppsummerer vi forskning (1)*. Vi valgte denne sjekklisten til fordel for sjekkliste for tverrsnittstudier, til tross for at flere av studiene er tverrsnittstudier, fordi den inneholder flere relevante spørsmål og kriterier for studier som skal si noe om konsekvenser (effekt) av en eksponering eller et tiltak. Med sjekklisten vurderte vi hver studie med tanke på populasjon – hvorvidt denne er representativ for en bestemt populasjon, hvorvidt gruppene er sammenlignbare med tanke på viktige bakgrunnsvariabler, hvorvidt N er stor nok (jfr Cochrane handbook) (42), hvorvidt utfall er målt likt og pålitelig i de to gruppene, hvorvidt eksponering er målt likt og pålitelig i de to gruppene, hvorvidt det er tatt høyde for relevante konfundrende variabler og hvorvidt disse er pålitelig målt, samt hvorvidt de som måler utfall var blindet for hvem som tilhørte hvilke grupper. På det siste spørsmålet vurderte vi dette kun dersom det ikke var selvrappotering fra foreldrene. Alle spørsmålene er til sammen med på å gi en oversikt over hvorvidt de ulike studiene har høy, uklar eller lav risiko for systematiske feil eller skjevheter.

To forskere foretok vurderingen av risiko for systematiske feil, uavhengig av hverandre (NB og HN/RB). Uenighet løste vi ved diskusjon. Sjekklisten, samt vurdering av risiko for feil/skjevheter for hver av de inkluderte studiene kan ses i vedlegg 6.

Analyser

Fordi studiene var for ulike med tanke på populasjon, eksponering og utfall har vi ikke kunnet slå sammen resultatene i meta-analyser. Vi rapporterer resultatene fra hver studie slik de har rapportert sine resultater. Der avhengig variabel er en kontinuerlig variabel har forfatterne benyttet lineær regresjon, og resultatene rapporteres som blant annet B eller r . Der avhengig variabel er en dikotom variabel rapporterer de fleste studiene effektmål som relativ risiko (RR) eller odds ratio (OR). Der dette ikke er gjort har vi regnet ut RR. Se ordliste for beskrivelse av de ulike effektmålene i Vedlegg 2.

Vi ønsket å ta med resultater der alle kontrollvariabler som var inkludert i studien er inkludert i analysen. For de fleste studiene er det dette vi rapporterer. Det er imidlertid viktig å merke seg at dette innebærer i flere tilfeller at analysens utvalgsstørrelse (n) dermed er mindre enn utgangspunktet, antakelig fordi studieforfatterne mangler data om kontrollvariablene fra flere deltakere.

I statistisk analyse leter vi etter forskjeller som ikke skyldes tilfeldigheter. At et resultat kalles *signifikant* betyr at vi har valgt et nivå (vanligvis 95 prosent) for hvor sikre vi er på at resultatet ikke er tilfeldig. Vi kan måle om resultatet er signifikant blant annet ved hjelp av p-verdi eller konfidensintervaller. At et resultat er statistisk signifikant betyr ikke nødvendigvis at det er *klinisk* signifikant, altså at det har en faktisk eller praktisk betydning for den eller de det gjelder.

Vurdering av tillit til resultatene

Vi benyttet GRADE (*Grading of Recommendations Assessment, Development and Evaluation*) for å vurdere hvilken grad av tillit vi har til resultatene (www.gradeworking-group.org). To forskere (NB og HN) gjennomførte GRADE vurderingen og kontrollerte hverandres arbeid.

Vi har brukt standarddefinisjonene for å vurdere grad av tillit til resultatene, der den helhetlige kvaliteten på dokumentasjonen klassifiseres som høy, middels, lav eller svært lav. GRADE-kategoriene for å definere tillit på den samlede dokumentasjonen er vist nedenfor:

Tillit	Symbol	Betydning
Høy	⊕⊕⊕⊕	Vi har stor tillit til at effektestimater ligger nær den sanne effekten.
Middels	⊕⊕⊕○	Vi har middels tillit til effektestimater: det ligger sannsynligvis nær den sanne effekten, men det er også en mulighet for at det kan være forskjellig.
Lav	⊕⊕○○	Vi har begrenset tillit til effektestimater: den sanne effekten kan være vesentlig ulik effektestimater.
Svært lav	⊕○○○	Vi har svært liten tillit til at effektestimater ligger nær den sanne effekten.

Studiedesign er utgangspunkt for vurderingen. Randomiserte kontrollerte studier starter på høy tillit og observasjonsstudier starter på lav tillit. Følgende fem faktorer kan resultere i nedgradering (1)

- Risiko for systematiske feil i studiene
- Konsistens (samsvar mellom studiene, likhet i effekt)
- Direkthet (hvor like er utvalgene, tiltakene, mm. forskningsspørsmålet)
- Presisjon (hvor presise er resultatene)
- Rapporteringsskjevheter (skjevhet i rapporterte utfall/publikasjoner)

Følgende tre faktorer kan resultere i oppgradering (gjelder kun der det er flere samsvarende observasjonsstudier som ikke er nedgradert):

- Sterke eller veldig sterke sammenhenger mellom eksponering og utfall
- Store eller veldig store dose–responseeffekter
- Alle forvekslingsfaktorer ville ha redusert effekten

Våre vurderinger av tillit til resultatene kan for hvert enkelt utfallsmål ses i Grade Evidens-tabeller i vedlegg 7.

Liste over andre publikasjoner i vedlegg

Etter avtale med oppdragsgiver søkte vi også etter studier som undersøkte andre spørsmål enn konsekvenser (effekt) av delt bosted. Dette var fordi det var nyttig for oppdragsgiver å få en samlet oversikt over forskningen på feltet. Disse studiene er kun listet i vedlegg. Vi har ikke vurdert dem med tanke på risiko for systematiske feil eller tilliten vi har til resultatene. Fordi vårt hovedanliggende var å søke etter studier som undersøkte konsekvenser (effekt) av delt bosted er listen ikke nødvendigvis uttømmende. Mange av disse studiene kan fortelle oss om interessante samspill effekter og korrelasjoner mellom variabler knyttet til for eksempel barnets alder, kontinuitet i omsorgsløsningen, samarbeidsklima mellom foreldre – for å nevne noen – og utfall hos barna. Listene over studier kan også være et utgangspunkt for å utføre andre studier, for eksempel en systematisk oversikt over kvalitativ forskning. Studier som ikke oppfylte kriteriene for studiedesign, men som ellers møtte våre inklusjonskriterier er listet i vedlegg 8 (oversiktstudier), vedlegg 9 (kvantitative studier) og vedlegg 10 (kvalitative studier). For kvalitative studier gjelder ikke kravene om sammenligningsgruppe; her er vi ute etter studier som har undersøkt barns erfaringer med en delt bostedsløsning. Vi har også i listene i vedlegg tatt med studier som har sett på ungdom. Det er viktig å presisere at for mange av studiene som er listet i vedlegg har vi kun lest sammendrag, så vår utvelgelse er basert på informasjon fra dette.

Resultater

Resultater av litteratursøket

Litteratursøket som vi utførte i august 2016 genererte 3372 unike referanser. Søket etter grå litteratur som vi utførte i mars 2017 genererte 1103 unike referanser. Til sammen leste vi 4475 sammendrag. Av disse var det 61 studier som vi vurdert som potensielt aktuelle for inklusjon – disse innhentet og leste vi i fulltekst (Figur 1).

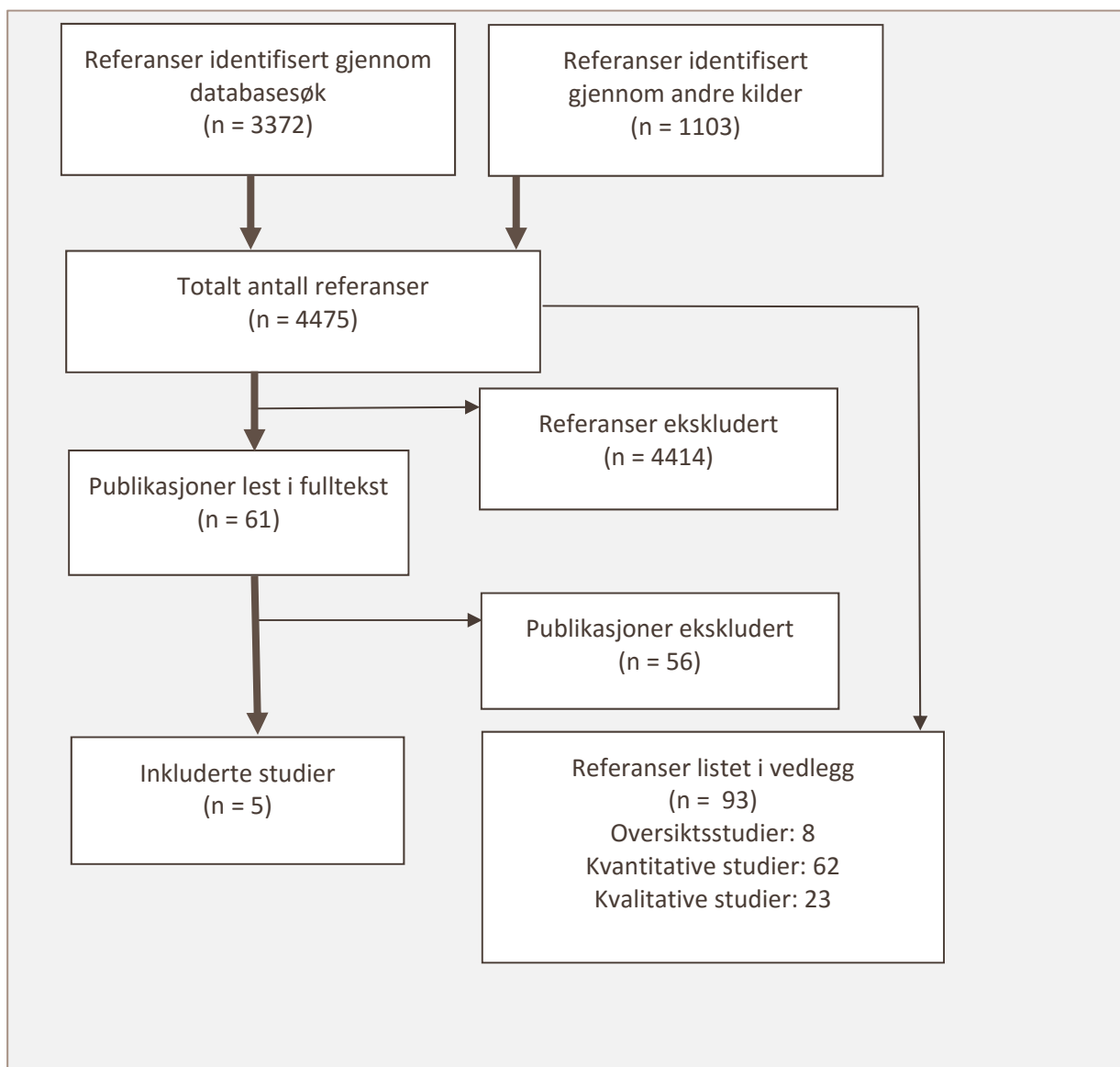
Vi fant ingen studier om barn over 6 år som møtte inklusjonskriteriene for studiedesign. For barn mellom 0 og 6 år besluttet vi, etter diskusjon med oppdragsgiver, å inkludere de studiene som møtte kriteriene for populasjon, eksponering, sammenligning og utfall, samt hadde kontrollgruppe. Vi inkluderte 5 studier i denne oversikten (30;43-46).

Tabell med ekskluderte studier – som vi leste i fulltekst men som ikke møtte inklusjonskriteriene, verken for problemstilling (PICO) eller studiedesign – er plassert i Vedlegg 2. I vedlegg 8, 9 og 10 finnes lister over 93 relaterte studier som ikke møtte inklusjonskriteriene med hensyn til studiedesign, men som er relevante for problemstillingen. Av disse er det åtte oversiktstudier som ikke er systematiske oversikter⁵, men som på ulike måter oppsummerer studier som undersøker utfall hos barn i ulike bostedsordninger (vedlegg 8), 62 er kvantitative studier som sammenligner utfall hos barn i ulike bostedsordninger (vedlegg 9), og 23 er kvalitative studier som ser på barns erfaringer med delt bosted (vedlegg 10).

I det videre kapittelet beskriver vi de inkluderte studiene, og presenterer resultater fra studiene, samt vår vurdering av hvilken tillit vi har til resultatene.

⁵ Dvs. at de for eksempel ikke har oppgitt hvordan de var valgt ut studiene de har inkludert og heller ikke gjort noen kvalitetsvurdering av de inkluderte studiene.

Figur 1. Flytskjema over utvelgelsesprosessen



Inkluderte studier

Beskrivelse av de inkluderte studiene

Vi inkluderte fem studier i denne systematiske oversikten (30;43-46). Alle studiene har som mål å si noe om konsekvenser (effekt) av delt bostedsordning eller overnatting hos den andre forelderen, for barn mellom 0 og 6 år, på utfall som tilknytning, psykisk helse og atferd hos barnet, eller relasjon mellom barn og foreldre.

Fire av studiene var utført i USA og én er fra Australia (Tabell 1). Studiene er publisert mellom 1999 og 2016. Utvalgenes størrelse varierte fra 116 til 2570. To av studiene var tverrsnittstudier (43;44). Tre av studiene var longitudinelle studier (30;45;46) men

analyser relevante for oss er kun av tverrsnittdata – altså data fra kun ett måletidspunkt. To av disse studiene målte ulike utfall ved ulike måletidspunkt og/eller gjorde ingen analyse av hvordan samme utfallsmål endres fra ett måletidspunkt til et annet (42;43). I den tredje studien forklarte forfatterne at fordi eksponeringen/overnattingsordningen forandret seg for barna underveis i studien var det ikke mulig å gjøre longitudinelle analyser av dataene (30).

Tabell 1: Oversikt over inkluderte studier

Studie (referanse)	Land	N	Studiedesign
Solomon 1999 (45)	USA	145	Longitudinell studie, men kun tverrsnittdata
Pruett 2004 (44)	USA	132	Tverrsnittstudie
Tornello 2013 (46)	USA	2570	Longitudinell studie, men kun tverrsnittdata
McIntosh 2013 (30)	Australia	2050	Longitudinell studie, men kun tverrsnittdata
Fabricius 2016 (43)	USA	116	Tverrsnittstudie

Beskrivelse av utvalg i studiene

Alle studiene hadde utvalg bestående av foreldre som ikke bodde sammen, men som delte omsorgen for barn i alderen 0-6 år. En av studiene undersøkte barn under 2 år (45), tre studier undersøkte barn i alderen 0-5/6 år og gjorde målinger og analyser på ulike aldersgrupper (30;44;46) mens den siste studien undersøkte voksne barn (i snitt 19 år) som hadde foreldre som flyttet fra hverandre eller aldri hadde bodd sammen da de var under tre år (43).

Når det gjalt utvalgenes sosiodemografiske kjennetegn varierer disse. En studie hadde en tydelig risikopopulasjon, nemlig sårbare familier: mange var fattige og hadde lav utdanning (46). Utvalget i en studie vurderte vi som mulig risikopopulasjon⁶ (45). En studie manglet informasjon til at vi kan vurdere dette (44). En studie var basert på fødselskohorter i Australia og hadde et stort, generelt utvalg (30). En studie baserte seg på universitetsstudenter ved et universitet i USA, og så ut til å ha en over gjennomsnittet høyt utdannet foreldergruppe. Vi manglet informasjon utover dette, men vurderer denne siste studiens utvalg til å være et mulig resurssterkt utvalg (43). Se vedlegg 5 for mer informasjon om utvalgene.

Beskrivelse av eksponering (bostedsløsning) og kontrollgrupper

Som vist i Tabell 2 hadde tre av studiene sammenlignet barn som overnattet hos den andre forelderen (uavhengig av hvor hyppige overnattinger) med barn som ikke overnattet hos den andre forelderen i det hele tatt (43;44;45). To studier hadde flere ulike sammenligninger, fordi de hadde delt bostedsordningen opp i flere kategorier: Hyppige overnattinger, noen overnattinger, sjeldne overnattinger, ingen overnattinger hos den

⁶ At rekrutteringen delvis foregikk via familievernkontor, psykisk helsevern og rettsvesenet kan innebære at man har rekruttert en populasjon som er mer belastet enn normalbefolkningen. Populasjonen kan muligens representere foreldre med store konflikter og vansker med å samarbeide, men ikke nødvendigvis. Forfatterne skriver selv: “.... Recruitment methods may have resulted in an unrepresentative number of disputing families in the present sample».

andre forelderen. I disse studiene ble analysene gjort med uavhengig variabel som dikotom variabel, der eksponering var hyppige overnattinger og kontrollgruppen var en av de tre andre gruppene (30;46). Den siste studien så på sammenhengen (korrelasjon) mellom overnatting som en kontinuerlig variabel og relasjon til foreldre (43).

Tabell 2: Beskrivelse av eksponering (bostedsløsning) og kontrollgrupper i inkluderte studier

Studie	Eksponering	Kontrollgrupper
Solomon, 1999	Overnatting	Ingen overnattinger
Pruett, 2004	Overnatting	Ingen overnattinger
McIntosh, 2013	Hyppige overnattinger	-Noen overnattinger -Ingen overnattinger
Tornello, 2013	Hyppige overnattinger	-Noen overnattinger -Sjeldne overnattinger -Ingen overnattinger
Fabricius, 2016	(Mer) overnatting vs. mindre/ikke overnatting	

Ytterligere beskrivelse av antall overnattinger osv. fins i vedlegg 5.

Beskrivelse av utfall

Vi rapporterte alle utfall som gis i studiene. To studier undersøkte tilknytning, men måler dette på forskjellig måte. To studier undersøkte psykisk helse, både internaliserende og eksternaliserende vansker, målt med instrumentet Child Behavior Checklist. En studie målte psykosomatisk helse og følelsesregulering, og en studie målte opplevd relasjon til foreldre. Tabell 3 viser en oversikt over hvilke utfall de ulike studiene undersøkte, og hvilke måleinstrumenter de brukte. For detaljer om hvordan utfallene ble målt, samt måleinstrumentenes validitet osv. se data-ekstraksjon fra de ulike studiene i vedlegg 5.

Tabell 3: Beskrivelse av utfall og måleinstrument i inkluderte studier

Studie	Utfall
Solomon 1999	-Tilknytning Målt med Ainsworth's Fremmedsituasjon (Strange Situation Procedure)
Pruett 2004	-Psykisk helse Målt med Child Behavior Checklist (CBCL)
McIntosh 2013	-Psykosomatisk helse Målt med The LSAC Global Health Measure og 'illness with wheezing' (1=yes, 0=no). -Følelsesregulering for barn 0-1 år Målt med The Parent's evaluation of Developmental Status (PEDS), Irritability scale og 'Visual monitoring' -Følelsesregulering for barn 2-3 år Målt med The Problems scale of the Brief Infant-Toddler Social-Emotional Assessment (BITSEA), Emotional Functioning Scale (fra PEDS), The Persistence Scale (fra Short temperament scale for children (STSC) -Følelsesregulering for barn 4-5 år Målt med Persistence scale (STSC subscale), The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) -Problems subscale, Emotional Symptoms subscale og Hyperactivity subscale
Tornello 2013	-Tilknytning Målt med The Toddler Attachment Q-sort (TAQ) – en omgjort versjon for foreldrerapportering

	-Psykisk helse Målt med Child Behavior Checklist (CBCL)
Fabricius 2016	Voksne barns rapportering av hvordan de opplever at deres relasjon til sine foreldre var da de var barn, og hvordan den er i dag, som voksen (i snitt 19 år). Målt med Parental Bonding Instrument (PBI), Parent-child interaction-skala (utviklet for denne studien), Mattering-scale (uklart om denne er laget spesielt for denne studien), Maternal Blame and Paternal Blame scale fra Painful feelings About Divorce Scale, Overall relationship scale (laget for denne studien).

Beskrivelse av kontrollvariabler

Alle studiene kontrollerte for ulike mulige konfunderende variabler. Se Tabell 4 for hvilke variabler som ble kontrollert for i de ulike studiene. For detaljer om kontrollvariabler og hvordan disse er målt, se data-ekstraksjon fra de ulike studiene i vedlegg 5.

Tabell 4: Kontrollvariabler i inkluderte studier

Studie	Kontrollvariabler
Solomon, 1999	-Elementer knyttet til overnatting (dose, hyppighet, regularitet) -Mors evne til å være trygg (base) for barnet ved overlevering -Konflikt mellom foreldrene -Kommunikasjon mellom foreldrene -Psykisk helse hos foreldrene
Pruett 2004	-Sosioøkonomisk status (eget mål for dette) -Inntekt -Foreldre-barn-relasjon -Konflikt mellom foreldrene -Variabler knyttet til eksponering (samvær/overnattinger) -Konsistent samværsplan (schedule consistency) -Antall omsorgsgivere (number of caregivers)
McIntosh 2013	-Sosio-økonomiske faktorer (utdanning, inntekt, jobb) -Foreldre-kvaliteter -Konflikt mellom foreldrene -Samarbeid mellom foreldrene
Tornello 2013	-Sosio-økonomiske faktorer (utdanning, inntekt, jobb) -Konfliktnivå mellom foreldrene -Samarbeid mellom foreldrene -Mødrenes vurdering av fedrenes foreldrekompentanse -Depresjon hos mor
Fabricius, 2016	-Utdanningsnivå hos foreldrene -Konflikt mellom foreldrene -Hvor mye tid barna tilbrakte med far i ferier osv i barndommen -Foreldrenes uenighet om overnattingsordninger

Samlet oversikt over inkluderte studier

Tabell 5 viser en samlet oversikt over karakteristika ved de fem inkluderte studiene. Se vedlegg 5 for ytterligere detaljer.

Tabell 5: Beskrivelse av inkluderte studier (studie, land, alder på barn og karakteristika ved populasjon, eksponering og kontrollgrupper, utfall og kontrollvariabler)

Studie id	Eksponering (E)	Utfall	Kontrollvariabler
-----------	-----------------	--------	-------------------

Land Populasjon	/Kontrollgrupper		
Solomon, 1999 USA Barn <2 år Mulig risiko-populasjon	Overnatting vs. ikke overnatting	-Tilknytning	-Elementer knyttet til overnatting -Mors evne til å være trygg (base) for barnet ved overlevering -Konflikt -Kommunikasjon -Psykisk helse hos foreldrene
Pruett, 2004 USA Barn 0-6 år Mangelfull info	Overnatting vs. ikke overnatting	-Psykisk helse	-Sosioøkonomisk status -Inntekt -Foreldre-barn-relasjon -Konflikt mellom foreldrene -Konsistent samværsplan -Antall omsorgsgivere
Tornello, 2013 USA Barn 0-5 år Risiko-populasjon	Hyppige overnattinger (E) vs.: -noen overnattinger -sjeldne overnattinger -ingen overnattinger	-Tilknytning -Psykisk helse	-Sosioøkonomiske faktorer -Foreldre-kvaliteter -Konflikt -Samarbeid
McIntosh, 2013 Australia Barn 0-5 år Generell populasjon	Hyppige overnattinger (E) vs: -noen overnattinger -ingen overnattinger	-Psykosomatisk helse -Følelsesregulering	-Sosioøkonomiske faktorer -Konflikt -Samarbeid -Mødrenes vurdering av fedrenes foreldrekompetanse -Depresjon hos mor
Fabricius, 2016 USA Barn 0-3år Mulig ressurssterk populasjon	(Mer) overnatting vs. mindre/ikke overnatting	Foreldre /barn- relasjon	-Utdanningsnivå hos foreldrene -Konflikt mellom foreldrene -Hvor mye tid barna tilbrakte med far i ferier osv. i barndommen -Foreldrenes uenighet om overnattingsordninger

Resultater fra studienes ulike sammenligninger

Fordi studiene var for ulike med tanke på populasjon, eksponering, kontrollgrupper og utfall har vi ikke kunnet slå sammen resultater i meta-analyser. Vi presenterer resultatene for hver studie etter hvilke sammenligninger som er gjort. Til sammen hadde studiene fem ulike sammenligninger:

- Overnatting vs. ikke overnatting
- Hyppige overnattinger vs. noen overnattinger
- Hyppige overnattinger vs. sjeldne overnattinger
- Hyppige overnattinger vs. ingen overnattinger
- (mer) overnatting vs. mindre/ikke overnatting

Under hver sammenligning presenterer vi resultater for ulike aldersgrupper – dvs. i henhold til alderen på barna da de ulike bostedsordningene pågikk. Utfallet kan ha blitt målt på samme tid som eksponering/bostedsordningen fant sted, eller det kan ha blitt

målt senere. I to av studiene har utfallene blitt målt senere. I Tornello sin studie måles eksponering for to ulike alderskohorter: 1 år og 3 år. Utfall måles to år senere – når barna er blitt 3 og 5 år (46). I Fabricius sin studie måles eksponering/bostedsordning og utfall på samme tid, når barna er voksne (19 år), men eksponering måles retrospektivt – og betegner den bostedsordningen de voksne barna hadde da de var under tre år (43). For de tre andre studiene pågår eksponering mens utfall måles.

Oppsummeringstabellene videre i kapittelet viser alle utfallsmål og resultater, samt vår tillit til dokumentasjonen. Vi har så langt det har latt seg gjøre forsøkt å presentere grupper av utfallsmål samlet i tabellene, slik at det blir mer oversiktlig. Detaljene for hvert enkelt utfallsmål finnes i vedlegg 5. Alle resultatene som er rapportert er resultater fra analyser der samtlige kontrollvariabler er tatt med.

Tillit til resultatene

Fordi samtlige inkluderte studier i denne rapporten er observasjonsstudier startet vi på lav tillit i GRADE. Vi har ikke kunnet gradere opp til høyere tillit, fordi vi kun har hatt enkeltstudier, ingen veldig sterke sammenhenger mellom eksponering og utfall eller veldig store dose-respons-effekter. Vi kan heller ikke vite om alle rimelige/plausible forvekslingsfaktorer ville redusert effekten på utfallene.

For samtlige utfallsmål har vi nedgradert ytterligere fra lav til svært lav tillit – blant annet for lite utvalg (liten n), risiko for systematiske skjevheter i studien eller brede/upresise konfidensintervaller. Dette har resultert i at vi for samtlige utfallsmål har endt med vurderingen svært lav. Dette betyr at vi har svært lav tillit til resultatene.

Overnatting versus ikke overnatting

Tre studier sammenlignet barn som hadde overnattinger hos far med barn som ikke overnattet hos far i det hele tatt (43-45). Studien undersøkte noen overlappende og noen ulike aldersgrupper, og ulike utfallsmål. I Solomon og medarbeidere målte de tilknytning hos barn mellom 12 og 18 mnd. Eksponering/bostedsløsning ble målt noen måneder tidligere. I Pruett og medarbeidere målte de atferd hos barn for to aldersgrupper: 0-3 år og 4-6 år. Det er noe uklart når eksponering er målt. I Fabricius og medarbeidere målte de voksne barns opplevelse av relasjon til sine foreldre som barn og i dag som voksen. Eksponering ble målt på samme tid som utfall, men retrospektivt – tenkt tilbake da barna var under tre år. Se Tabell 3 for hvordan utfall er målt.

Barn 0-3 år

Som vist i Tabell 6, for barna i aldersgruppa 0-3 år fant ingen av studiene signifikante forskjeller mellom de barna som overnattet og de som ikke overnattet når det gjelder trygg tilknytning (RR=0,52, KI:0,23-1,16) og utrygg tilknytning (RR=0,69, KI:0,31-1,50). For utfallet desorganisert tilknytning fant forskerne at flere barn som overnattet hadde en desorganisert tilknytningsstil enn barna som ikke overnattet (RR=1,54, KI:1,04-2,26). For utfallet psykisk helse, målt med 6 ulike subskalaer av CBCL fant forskerne ingen signifikante forskjeller mellom gruppene. Se vedlegg 5 for detaljer om subskalaene. For utfallet 'relasjon til far' fant forskerne en positiv sammenheng for de barna som overnattet hos far, både for de under 1 år (r: 0,356, p<0,05 (vi mangler informasjon om konfidensintervaller)), og for de på 2 år (r: 0,500, p<0,01 (vi mangler informasjon om konfidensintervaller)) (vi mangler informasjon om barna på 1 år). For utfallet

relasjon til mor fant forskerne ingen signifikant forskjell mellom de barna som overnattet og de som ikke overnattet da de var under 1 år, men for barn på 2 år fant forskerne en signifikant positiv sammenheng ($r: 0,199, p < 0,05$).

Tabell 6: Overnatting versus ikke overnatting, for barn 0-3 år

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Relativ effekt (95 % KI)	Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Trygg tilknytningsstil Målt med: Strange Situation Procedure (12-18 mnd)	RR 0,52 (0,23 - 1,16)	Det var noen færre med trygg tilknytning blant barna som overnattet sammenlignet med de som ikke overnattet. Forskjellen mellom gruppene var ikke signifikant.	93 (Solomon 1999)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b
Utrygg tilknytningsstil Målt med: Strange Situation Procedure (12-18 mnd)	RR 0,69 (0,31 - 1,50)	Det var noen færre med utrygg tilknytning blant barna som overnattet sammenlignet med de som ikke overnattet. Forskjellen mellom gruppene var ikke signifikant.	93 (Solomon 1999)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b
Desorganisert tilknytningsstil Målt med: Strange Situation Procedure (12-18 mnd)	RR 1,54 (1,04 – 2,26)	Det var flere med desorganisert tilknytning blant barna som overnattet sammenlignet med de som ikke overnattet. Forskjellen mellom gruppene var signifikant.	93 (Solomon 1999)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b
Psykisk helse Målt med 6 ulike sub-skalaer i CBCL (0-3 år)	Sammenheng mellom overnatting og de ulike sub-skalaene for utfallsmålet atferd viste for aldersgruppa 0-3 år ingen signifikante sammenhenger	Uklart <132 (Pruett 2004)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,c	
Relasjon til far Sammensatt skår av fem ulike spørsmål knyttet til relasjon til far som barn og som voksen (19 år i gj.snitt)	Det var en signifikant positiv sammenheng mellom å overnatte hos far i alder < 1 år, og sammenlagt skår for vurdering av relasjon til far i voksen alder ($r: 0,356, p < 0,05$). Det var også en signifikant positive sammenheng mellom å overnatte hos far i alder 2 år, og sammenlagt skår for vurdering av relasjon til far i voksen alder ($r: 0,500, p < 0,01$)	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,c,d	
Relasjon til mor Sammensatt skår av fem ulike spørsmål knyttet til relasjon til mor som barn og som voksen (19 år i gj.snitt)	Det var ingen signifikant sammenheng mellom å overnatte hos mor i alder < 1 år og sammenlagt skår for vurdering av relasjon til mor som voksen. Det var en signifikant positiv sammenheng mellom å overnatte hos mor i alder 2 år, og sammenlagt skår for vurdering av relasjon til mor i voksen alder ($r: 0,199, p < 0,05$).	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,c,d	

KI=konfidensintervall. RR=relativ risiko. CBCL= Child Behavior Check List

a. Observasjonsstudie: tversnitt, og kun en studie.

b. Lav N (<300)

c. Lav N (<400)

d. Uklart om eksponering og utfall er målt pålitelig

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan overnatting vs. ikke overnatting for barn 0-3 år påvirker utfallene tilknytning, psykisk helse og relasjon til foreldre.

Barn 4-6 år

For barn mellom 4 og 6 år fant studien som så på denne aldersgruppa, bortsett fra for ett utfallsmål, signifikant positive resultater for de barna som overnattet. Resultatene vises i Tabell 7.

Tabell 7: Overnatting versus ikke overnatting, for barn 4-6 år

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Resultater	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Engstelig/deprimert Målt med CBCL (4-6 år)	Sammenheng mellom overnatting og subska- laen engstelig/deprimert for 4-6 år: $b=-4,45$ ($p<0,01$), dvs signifikant mindre problemat- ferd	Uklart <132 (Pruett 2004)	⊕○○○ SVÆRT LAV ^{a,b}
Tilbaketrekking Målt med CBCL (4-6 år)	Sammenheng mellom overnatting og subska- laen tilbaketrekking for 4-6 år: $b=-4,84$ ($p<0,05$), dvs signifikant mindre problemat- ferd	Uklart <132 (Pruett 2004)	⊕○○○ SVÆRT LAV ^{a,b}
Somatiske plager Målt med CBCL (4-6 år)	Sammenheng mellom overnatting og subska- laen somatiske plager for 4-6 år: $b=-4,83$ ($p<0,05$), dvs signifikant mindre somatiske plager	Uklart <132 (Pruett 2004)	⊕○○○ SVÆRT LAV ^{a,b}
Aggressiv atferd Målt med CBCL (4-6 år)	Sammenheng mellom overnatting og subska- laen aggressiv atferd for 4-6 år: $b=-4,98$ ($p<0,05$), dvs signifikant mindre problemat- ferd	Uklart <132 (Pruett 2004)	⊕○○○ SVÆRT LAV ^{a,b}
Destruktiv atferd Målt med CBCL (4-6 år)	Sammenheng mellom overnatting og subska- laen destruktiv atferd for 4-6 år: $b=-5,00$ ($p<0,01$), dvs signifikant mindre problemat- ferd	Uklart <132 (Pruett 2004)	⊕○○○ SVÆRT LAV ^{a,b}
Oppmerksom- hetsproblemer Målt med CBCL (4-6 år)	Sammenheng mellom overnatting og subska- laen oppmerksomhetsproblemer for 4-6 år: $b=-6,61$ ($p<0,01$), dvs signifikant mindre pro- blematferd	Uklart <132 (Pruett 2004)	⊕○○○ SVÆRT LAV ^{a,b}
Tankeproblemer Målt med CBCL (4-6 år)	Sammenheng mellom overnatting og subska- laen tankeproblemer for 4-6 år: $b=-8,66$ ($p<0,01$), dvs signifikant mindre problemat- ferd	Uklart <132 (Pruett 2004)	⊕○○○ SVÆRT LAV ^{a,b}

Sosiale problemer	Sammenheng mellom overnatting og subska-	Uklart	⊕○○○
Målt med CBCL (4-6 år)	laen sosiale problemer for 4-6 år: trolig ingen signifikante sammenhenger (ikke oppgitt)	<132 (Pruett 2004)	SVÆRT LAV ^{a,b}

CBCL=Child Behavior Check List.

a.Observasjonsstudie: tverrsnitt, og kun en studie.

b.Lav N (<400)

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan overnatting sammenlignet med ikke overnatting for barn 4-6 år påvirker utfall knyttet til atferd.

Hyppige overnattinger versus noen overnattinger

To studier sammenlignet hyppige overnattinger versus noen overnattinger (30;46). Se Vedlegg 5 for detaljerte beskrivelser av hvordan de ulike gruppene er definert i de ulike studiene. Fordi operasjonaliseringen av gruppene er nokså like velger vi å se sammenligningene under ett.

Studiene undersøkte overlappende aldersgrupper, men ulike utfallsmål. McIntosh undersøkte utfall knyttet til psykosomatisk helse og følelsesregulering for tre aldersgrupper: 0-1 år, 2-3 år og 4-5 år. Tornello undersøkte utfallet tilknytning for to aldersgrupper: 1 år og 3 år, og utfallet atferd for aldersgruppen 3 år. I Tornello sin studie måles utfallene to år etter at bostedsordning er målt, dvs når barna er 3 og 5 år. I McIntosh sin studie måles eksposisjon og utfall samtidig, dvs. at eksposisjon måles hver gang utfall måles, og er vurdert ut ifra hvilken bostedsordning barnet har hatt det siste året. Se tabell 3 for beskrivelser av måleinstrument, og vedlegg 5 for ytterligere informasjon.

Barn 0-1 år

For barna i denne aldersgruppa fant forskerne få forskjeller mellom gruppene. For de tre utfallsmålene knyttet til psykosomatisk helse (illness with wheezing, global health rating, significant developmental concerns) fant forskerne ingen signifikante forskjeller mellom barna som hadde hyppige overnattinger og barna som hadde noen overnattinger. For de to utfallsmålene knyttet til følelsesregulering fant de for utfallet visuell monitorering (visual monitoring) ingen signifikante forskjeller mellom gruppene, mens for utfallet irritabilitet (irritability) fant de at barna med hyppige overnattinger skåret dårligere enn barna med noen overnattinger (B: -0,37, KI: -0,74-0, p=0,05). For utfallet utrygg tilknytning fant forskerne at det var signifikant flere barn med utrygg tilknytning i gruppen med hyppige overnattinger (OR: 5,62, mangler konfidensintervaller). Dette var barn som hadde hatt hyppige overnattinger da de var 1 år, mens utfallet ble målt da de var 3 år.

Tabell 8: Hyppige overnattinger versus noen overnattinger, for barn 0-1 år

Studier: McIntosh 2013, Tornello 2013
Populasjon: Generell populasjon, Risikopopulasjon
Eksponering: Hyppige overnattinger
Kontroll: Noen overnattinger
Utfall: Psykosomatisk helse og følelsesregulering

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Relativ effekt (95 % KI)	Resultat/Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Psykosomatisk helse Målt med tre ulike måleinstrument: (0-1 år)	Ingen signifikante forskjeller mellom barna som hadde hyppige overnattinger og barna som hadde noen overnattinger for de ulike utfallsmålene for psykosomatisk helse: Illness with wheezing: OR: 0,27 (KI:0,06-1,18), Global Health Rating: OR: 2,50 (KI: 0,56-11,10), Significant developmental concerns: 0,18 (KI: 0-11,35).		84 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c,d,e
Visuell monitorering (0-1 år)	Barna som hadde noen overnattinger har lavere skår på utfallet "visuell monitorering" enn barna med hyppige overnattinger: B=-0,15 (KI: -0,38-0,09, p=0,21). Forskjellen er ikke signifikant.		84 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c,f
Irritabilitet Målt med Irritability scale (0-1 år)	Barna som hadde noen overnattinger hadde lavere skår på Irritability scale enn barna som hadde hyppige overnattinger: B: -0,37 (KI: -0,74-0,00). Forskjellen er signifikant.		84 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,c,f
Utrygg tilknytning Målt med TAQ (3 år)	OR 5,62 (KI ikke oppgitt)	Det var signifikant flere barn med utrygg tilknytning i gruppen med hyppige overnattinger. Dette er barn som hadde hyppige vs noen overnattinger da de var 1 år.	270 (Tornello 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,d,g,h

KI=konfidensintervall. RR=relativ risiko. CBCL=Child Behavior Check List. PEDS= The Parent's Evaluation of Developmental Status. TAQ= The Toddler Attachment Q-sort

a. Observasjonsstudie; kun en studie; og kun analyser av tverrsnitt-data.

b. Uklart om utfall er målt pålitelig

c. 47-93% av mødrene rapporterer om økonomiske utfordringer det siste året. Dette kan indikere at populasjonen med 0-1-åring er dårligere rustet økonomisk enn norske gjennomsnittsførelde. Vi har ikke nedgradert for dette.

d. Lav N (<300)

e. Brede konfidensintervaller

f. Lav N (<400)

g. Uklart om utfall og eksponering er pålitelig målt

h. Sårbar populasjon: foreldre med lav utdanning, lav inntekt, mange fattige, minoritetsfamilier, lever i storby i USA. Vi har ikke nedgradert for dette.

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan hyppige overnattinger sammenlignet med noen overnattinger for barn 0-1 år påvirker utfallene psykosomatisk helse, følelsesregulering og tilknytning.

Barn 2-3 år

For barna i denne aldersgruppa fant forskerne litt sprikende resultater. For de to utfallsmålene knyttet til psykosomatisk helse (global health rating, illness with wheezing) fant forskerne når dette ble målt med The LASAC Global Health Measure ingen signifikante forskjeller mellom gruppene, mens når utfallet ble målt som «illness with wheezing» fant de at det var færre av barna med hyppige overnattinger som hadde dette

(OR: 3,70, KI: 1,03-13,25, $p < 0,05$). For de tre utfallsmålene knyttet til følelsesregulering fant forskerne når dette ble målt med Persistence scale og BITSEA Problems scale at barna med hyppige overnattinger kom dårligere ut enn barna med noen overnattinger (Persistence scale: $B = -0,32$, KI: 0,01-0,64 $p = 0,05$, BITSEA Problem scale: $B = -2,92$, KI: -4,97- -0,87, $p = 0,01$), mens forskerne fant ingen forskjeller mellom gruppene når dette ble målt med med The Emotional Functioning scale. For utfallene utrygg tilknytning og prososial atferd fant de ingen signifikante forskjeller mellom gruppene.

Tabell 9: Hyppige overnattinger versus noen overnattinger, for barn 2-3 år

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Relativ effekt	Resultat/Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Psykosomatisk helse Målt med to ulike mål: The LASAC Global Health Measure og «illness with wheezing» (2-3 år)	Når utfallet måles med The LASAC Global Health Measure fant de ingen signifikante forskjeller mellom gruppene (OR:1,53, KI:0,36-6,60) mens når de måler dette gjennom utfallsmålet «illness with wheezing» finner de at det var færre av barna med hyppige overnattinger som hadde dette (OR: 3,70, KI: 1,03-13,25, $p < 0,05$).		227 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c,d
Følelsesregulering Målt med Persistence scale, BISEA Problems scale og The Emotional Functioning scale. (2-3 år)	Barna som hadde noen overnattinger hadde høyere skår på Persistence scale $B: -0,32$ (KI: 0,01-0,64 $p = 0,05$) og lavere skår på BITSEA Problem scale ($B: -2,92$ (KI: -4,97- -0,87, $p = 0,01$) enn barna som hadde hyppige overnattinger. Forskjellene er signifikante. For utfallsmålet emosjonell fungering, målt med The Emotional Functioning scale, var det ingen signifikante forskjeller mellom gruppene.		227 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,d,e
Utrygg tilknytning Målt med TAQ (3 år)	OR 1,84 (KI ikke oppgitt)	Det var flere barn med utrygg tilknytning i gruppen med hyppige overnattinger enn i gruppen med noen overnattinger, men forskjellen mellom gruppene var ikke signifikant. Dette er barn som hadde hyppige vs noen overnattinger da de var 3 år.	270 (Tornello 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Prososial atferd Målt med CBCL (5 år)	Ingen signifikante forskjeller i atferd mellom barna som hadde hyppige overnattinger og de som hadde noen overnattinger. Dette er barn som hadde hyppige vs noen overnattinger da de var 3 år.		166 (Tornello 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,e,f,g

OR= Odds Ratio. CBCL=Child Behavior Check List. PEDS= The Parent's Evaluation of Developmental Status. TAQ= The Toddler Attachment Q-sort

a. Observasjonsstudie; kun en studie; og kun analyser av tverrsnitt-data.

b. Uklart om utfall er målt pålitelig

c. Lav N (<300)

d. Brede konfidensintervaller

e. Lav N (<400)

f. Uklart om eksponering er pålitelig målt

g. Sårbar populasjon: foreldre med lav utdanning, lav inntekt -mange fattige, minoritetsfamilier, lever i storby i USA. Vi har ikke trukket for dette.

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan hyppige overnattinger sammenlignet med noen overnattinger for barn 2-3 år påvirker utfallene psykosomatisk helse, følelsesregulering, tilknytning og prososial atferd.

Barn 4-5 år

For barn i denne aldersgruppa fant forskerne ingen signifikante forskjeller mellom gruppene, hverken for de ulike utfallsmålene knyttet til psykosomatisk helse og følelsesregulering, eller tilknytning.

Tabell 10: Hyppige overnattinger versus noen overnattinger, for barn 4-5 år

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Resultat/Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Psykosomatisk helse Målt med The LASAC Global Health Measure (4-5 år)	Ingen signifikante forskjeller i psykosomatisk helse, målt med The LASAC Global Health Measure, mellom de to gruppene (OR: 0,73, KI: 0,25-2,16).	695 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b
Psykosomatisk helse Målt med «illness with wheezing» som indikasjon på neg. el pos. utfall. (4-5 år)	Ingen signifikante forskjeller i psykosomatisk helse, målt med «illness with wheezing», mellom de to gruppene (OR: 1,16, KI: 0,53-2,56).	695 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Følelsesregulering Målt med 4 ulike mål: Persistence scale, SDQ total, SDQ emotional symptoms, SDQ hyperactivity (4-5 år)	Ingen signifikante forskjeller i følelsesregulering, målt med Persistence scale (B:0,04, KI: -0,24-0,31), SDQ total (B: -0,25, KI: -1,49-0,99), SDQ emotional symptoms (B: -0,06, KI: -0,53-0,41), SDQ hyperactivity (B: -0,07, KI: -0,60-0,46) mellom de to gruppene.	695 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b

KI=konfidensintervall. OR= Odds Ratio. CBCL=Child Behavior Check List. PEDS= The Parent's Evaluation of Developmental Status. TAQ= The Toddler Attachment Q-sort

- a. Observasjonsstudie; kun en studie; og kun analyser av tverrsnitt-data
- b. Bredt/brede konfidensintervall(er)
- c. Uklart om utfall er målt pålitelig

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan hyppige overnattinger sammenlignet med noen overnattinger for barn 4-5 år påvirker utfallene psykosomatisk helse og følelsesregulering.

Hyppige overnattinger versus sjeldne overnattinger

En studie har sammenlignet hyppige overnattinger versus sjeldne overnattinger (46). Se vedlegg 5 for detaljerte beskrivelser av hvordan gruppene er definert i studien.

Tornello og medarbeidere undersøkte tilknytning og atferd hos barn som hadde hyppige eller sjeldne overnattinger da de var tre år. Utfallene ble målt to år senere, da barna var fem år. Vi vet ikke om de fortsatt har den bostedsløsningen de er plassert i i analysene, men de hadde dette to år tidligere. Se Tabell 3 for beskrivelser av måleinstrument.

Barn 3 år

Tornello og medarbeidere fant ingen signifikante forskjeller mellom gruppene for utfallet tilknytning for barn på fem år, som hadde hyppige eller sjeldne overnattinger da de var tre år. For utfallet prososial atferd fant de at barna som hadde hyppige overnattinger da de var 3 år hadde en bedre skår på atferd da de var fem år, enn de barna som hadde sjeldne overnattinger. Resultatene vises i Tabell 11.

Tabell 11: Hyppige overnattinger versus sjeldne overnattinger, for barn 3 år

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Relativ effekt (95 % KI)	Resultat/Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Utrygg tilknytning Målt med TAQ (3 år)	OR 1,42 (KI ikke oppgitt)	Det var flere barn med utrygg tilknytning i gruppen som overnattet hyppig, sammenlignet med de som overnattet sjeldne, men forskjellen mellom gruppene var ikke signifikant.	231 (Tornello 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c,d
Prososial atferd Målt med CBCL (5 år)		Barna som hadde sjeldne overnattinger hadde signifikant dårligere skår på positiv atferd enn barna med hyppige overnattinger (B: -1,48, SE: 0,43, t: -3,41, p<0,05).	270 (Tornello 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,d,e,f

KI=konfidensintervall. OR=Odds Ratio. CBCL=Child Behavior Check List. PEDS= The Parent's Evaluation of Developmental Status. TAQ= The Toddler Attachment Q-sort

a. Observasjonsstudie; kun en studie; og kun analyser av tverrsnitt-data.

b. Uklart om eksponering og utfall er målt pålitelig

c. Lav N (<300)

d. Sårbar populasjon: foreldre med lav utdanning, lav inntekt -mange fattige, minoritetsfamilier, lever i storby i USA. Vi har ikke nedgradert for indirekthet pga dette.

e. Lav N (<400)

f. Uklart om eksponering er pålitelig målt

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan hyppige overnattinger sammenlignet med sjeldne overnattinger når barna er 3 år påvirker utfallene tilknytning og atferd når barna er 5 år.

Hyppige overnattinger versus ingen overnattinger

To studier sammenlignet hyppige overnattinger versus ingen overnattinger (30:46). Se vedlegg 5 for detaljerte beskrivelser av hvordan de ulike gruppene er definert i de ulike studiene. Fordi operasjonaliseringen av gruppene er nokså like velger vi å se sammenligningene under ett.

Studiene undersøkte overlappende aldersgrupper, men ulike utfallsmål. McIntosh undersøkte utfall knyttet til psykosomatisk helse og følelsesregulering for tre aldersgrupper: 0-1 år, 2-3 år og 4-5 år. Tornello undersøkte utfall hos barn som tilknytning for to aldersgrupper: 3 år og 5 år, og atferd for en aldersgruppe: 5 år. Se Tabell 3 for beskrivelser av måleinstrument. Aldersgruppene indikerer når utfallet er målt. Tornello målte bostedsløsning/omsorgsordning to år tidligere, da barna var tre og ett år. I McIntosh sin studie måles eksponering og utfall samtidig, dvs. at eksponering måles hver gang utfall måles.

Barn 0-1 år

For barna i denne aldersgruppen fant forskerne ingen forskjeller mellom gruppene på utfallene knyttet til psykosomatisk helse. For utfall knyttet til følelsesregulering fant de ingen signifikant forskjell mellom gruppene for utfallet irritabilitet, men de fant en forskjell for utfallet visuell monitorering. På dette utfallet skårte barna som ikke overnattet bedre enn barna som hadde hyppige overnattinger (B: -0,22, KI: -0,41-0,04, $p < 0,02$)*. Samtlige resultater vises i Tabell 12.

Tabell 12: Hyppige overnattinger versus ingen overnattinger, for barn 0-1 år

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Resultat/Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Psykosomatisk helse Målt med tre ulike måleinstrument: The LASAC Global Health Measure og «illness with wheezing» (0-1 år)	Ingen signifikante forskjeller mellom barna som overnattet og barna som ikke overnattet for de ulike utfallsmålene for psykosomatisk helse: The LASAC Global Health Measure: OR: 1,05, KI: 0,34-3,23, «illness with wheezing»: OR :0,45, KI: 0,16-1,28.	84 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c,d,e
Visuell monitorering (0-1 år)	Barna som hadde noen overnattinger hadde lavere skår på utfallet "visuell monitorering" enn barna med hyppige overnattinger: (B: -0,22, KI: -0,41-0,04, $p < 0,02$). *	84 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c,f
Irritabilitet Målt med Irritability scale (0-1 år)	Barna som hadde noen overnattinger hadde lavere skår på Irritability scale	84 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,c,f

enn barna som hadde hyppige overnattinger: B: -0,17 (KI: -0,19-0,53). Forskjellen er ikke signifikant.

KI=konfidensintervall

- Observasjonsstudie; kun en studie; og kun analyser av tverrsnitt-data.
- Uklart om utfall er målt pålitelig
- 47-93% av mødrene rapporterer om økonomiske utfordringer det siste året. Dette kan indikere at populasjonen med 0-1-åring er dårligere rustet økonomisk enn norske gjennomsnittsførelde. Vi har ikke trukket for dette.
- Lav N (<300)
- Bredt/brede konfidensintervall(er)
- Lav N (<400)

*Forfatterne rapporterer om en signifikant sammenheng mellom overnattinger og utfallet visuell monitorering, til tross for at konfidensintervallet indikerer en ikke-signifikant sammenheng. Vi hadde ikke tid til å kontakte forfatterne vedrørende dette, men gjør oppmerksom på det.

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan hyppige overnattinger sammenlignet med ingen overnattinger påvirker utfallene psykosomatisk helse, tilknytning/atferd og følelsesregulering, for barn 0-1 år.

Barn 2-3 år

For barna i denne aldersgruppa fant forskerne sprikende resultater (Tabell 13). For de to utfallsmålene knyttet til psykosomatisk helse (global health rating, illness with wheezing) fant de når dette ble målt med The LASAC Global Health Measure ingen signifikante forskjeller mellom gruppene, mens når dette ble målt gjennom utfallsmålet «illness with wheezing» fant de at det var færre av barna med hyppige overnattinger som hadde dette (OR: 4,46, KI: 1,18-16,83, $p<0,03$). For de tre utfallsmålene knyttet til følelsesregulering fant forskerne ingen statistisk signifikante forskjeller mellom gruppene når dette måles med BITSEA Problems scale og The Emotional Functioning scale. Når utfallet ble målt med Persistence scale fant de at barna med hyppige overnattinger kom dårligere ut enn barna som ikke overnattet (B: 0,42, KI:0,13-0,72, $p<0,01$). For utfallet utrygg tilknytning fant forskerne ingen statistisk signifikante forskjeller mellom gruppene.

Tabell 13: Hyppige overnattinger versus ingen overnattinger, for barn 2-3 år

Studier: McIntosh 2013, Tornello 2013
Populasjon: Generell populasjon, Risikopopulasjon
Eksponering: Hyppige overnattinger
Kontroll: Ingen overnattinger
Utfall: Psykosomatisk helse, følelsesregulering, tilknytning

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Relativ effekt	Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Psykosomatisk helse Målt med to ulike mål: The LASAC Global Health Measure og «illness with wheezing» (2-3 år)		Når utfallet ble målt med The LASAC Global Health Measure finner de ingen signifikante forskjeller mellom gruppene (OR: 3,73, KI: 0,93-15,04), mens når de målte dette gjennom utfallsmålet «illness with wheezing» finner de at det var færre av barna med hyppige overnattinger som hadde dette (OR: 4,46, KI: 1,18-16,83, $p<0,03$).	227 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c,d

Følelsesregulering Målt med Persistence scale, BISEA Problems scale og The Emotional Functioning scale. (2-3 år)	Ingen statistisk signifikante forskjeller mellom gruppene når dette ble målt med BITSEA Problems scale (B: -1,95, KI: -4,11-0,21) og The Emotional Functioning scale (B:3,95,KI:-6,40-14,13). Når utfallet måles med Persistence scale finner de at barna med hyppige overnattinger kommer dårligere ut enn barna som ikke overnatter (B: 0,42, KI: 0,13-0,72, p<0,01).	227 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,d,f
Utrygg tilknytning Målt med TAQ (3 år)	OR 3,20 (KI ikke oppgjitt) Men forskjellen var ikke signifikant.	270 (Tornello 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,c,e,g

KI=konfidensintervall. OR= Odds Ratio. CBCL=Child Behavior Check List. PEDS= The Parent's Evaluation of Developmental Status. TAQ= The Toddler Attachment Q-sort

a. Observasjonsstudie; kun en studie; og kun analyser av tverrsnitt-data.

b. Uklart om alle utfall er målt pålitelig

c. Lav N (<300)

d. Bredt/brede konfidensintervall(er)

e. Uklart om eksponering og utfall er pålitelig målt

f. Lav N (<400)

g. Sårbar populasjon: foreldre med lav utdanning, lav inntekt, mange fattige, minoritetsfamilier, lever i storby i USA. Vi har ikke trukket for dette.

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan hyppige overnattinger sammenlignet med ingen overnattinger påvirker utfallene psykosomatisk helse, følelsesregulering og tilknytning, for barn 2-3 år.

Barn 4-5 år

For barn i denne aldersgruppa fant forskerne ingen signifikante forskjeller mellom gruppene for utfallene knyttet til psykosomatisk helse, følelsesregulering og tilknytning. For utfallet prososial atferd fant de at barna som hadde hyppige overnattinger da de var 3 år hadde en bedre skår på atferd da de var fem år, enn de barna som ikke overnattet. Resultatene vises i Tabell 14.

Tabell 14: Hyppige overnattinger versus ingen overnattinger, for barn 4-5 år

Studier: McIntosh 2013, Tornello 2013				
Populasjon: Generell populasjon, Risikopopulasjon				
Eksponering: Hyppige overnattinger				
Kontroll: Ingen overnattinger				
Utfall: Psykosomatisk helse, følelsesregulering, tilknytning, atferd				
Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Relativ effekt	Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Psykosomatisk helse Målt med: The LASAC Global Health Measure (4-5 år)	OR: 0,67 (KI: 0,22-2,05)	Ingen statistisk signifikante forskjeller i psykosomatisk helse, målt med The LASAC Global Health Measure	695 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b

Psykosomatisk helse Målt med «illness with wheezing» (4-5 år)	OR: 0,85 (KI: 0,36-1,99)	Ingen signifikante forskjeller i psykosomatisk helse, målt med 'illness with wheezing', mellom de to gruppene.	695 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Følelsesregulering Målt med 4 ulike mål: Persistence scale, SDQ total, SDQ emotional symptoms, SDQ hyperactivity (4-5 år)		Persistence scale (B: 0,04, KI: -0,26-0,34), SDQ total (B: 0,8, KI: -0,48-2,11), SDQ emotional symptoms (B: 0,23, KI: -0,25-0,71), SDQ hyperactivity (B: 0,33, KI: -0,20-0,86). Forskjellene mellom gruppene var ikke statistisk signifikant.	695 (McIntosh 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b
Utrygg tilknytning Målt med TAQ (5 år)	OR: 3,23 (KI ikke oppgitt)	Det var flere barn med utrygg tilknytning i gruppen med hyppige overnattinger enn i gruppen med noen overnattinger, men forskjellen mellom gruppene var ikke signifikant.	270 (Tornello 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,d,e,h
Prososial atferd Målt med CBCL (5 år)		Barna som hadde hyppige overnattinger da de var 3 år har en bedre skår på prososial atferd da de var fem år, enn de barna som ikke overnattet (B: -1,47, SE: 0,39, t: -3,73, p<0,05)	270 (Tornello 2013)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,f,g,h

KI=konfidensintervall. OR= Odds Ratio. CBCL=Child Behavior Check List. TAQ= The Toddler Attachment Q-sort

- a. Observasjonsstudie; kun en studie; og kun analyser av tverrsnitt-data
- b. Bredt/brede konfidensintervall(er)
- c. Uklart om utfall er målt pålitelig
- d. Lav N (<300)
- e. Uklart om eksponering og utfall er pålitelig målt
- f. Uklart om eksponering er pålitelig målt
- g. Lav N (<400)
- h. Sårbar populasjon: foreldre med lav utdanning, lav inntekt -mange fattige, minoritetsfamilier, lever i storby i USA. Vi har ikke trukket for dette.

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan hyppige overnattinger sammenlignet med ingen overnattinger påvirker utfallene psykosomatisk helse, følelsesregulering, tilknytning og atferd, for barn 4-5 år.

(mer) overnatting versus mindre/ikke overnatting

En studie undersøkte eksponering som kontinuerlig variabel (antall overnattinger) korrelert med utfall (43). Eksponering varierte fra 0 overnattinger hos far (dette inkluderer barn som hadde noe kontakt med far i løpet av de første 15 leveårene, men vi mangler informasjon utover dette), 1-2 overnattinger, 3-5 overnattinger og 6-7 overnattinger (50 %) i løpet av en 2-ukers periode. Se vedlegg 5 for detaljer om overnattingsordningene.

Barn < 1 år

For barn i denne aldersgruppa fant forskerne litt ulike resultater for henholdsvis utfall knyttet til relasjon til far og utfall knyttet til relasjon til mor. For utfall knyttet til relasjon til far fant de en signifikant positiv sammenheng mellom (mer) overnatting, sammenlignet med mindre eller ikke overnatting for fire utfallsmål, men ingen signifikant sammenheng mellom mer eller mindre overnatting når det gjelder utfallsmålet 'Rela-

sjon til far ved 19 års alder' (Tabell 15). For utfall knyttet til relasjon til mor fant forskerne for fire av utfallsmålene ingen signifikante sammenhenger mellom mer eller mindre overnatting, men de fant en signifikant positiv sammenheng for utfallsmålet 'Mor-barn-interaksjon 0-16 år' til fordel for de barna som overnattet (mer) (Tabell 16).

Tabell 15: (mer) overnatting versus mindre/ikke overnatting, for barn < 1 år

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Opplevelse av kvalitet i relasjon til far 0-16 år Målt med Parental Bonding Instrument (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og opplevelse av kvalitet i relasjonen til far: $r: 0,295$ ($p < 0,05$) (informasjon om konfidensintervaller mangler). Det var en signifikant forskjell mellom gruppene i favør av barna som overnattet mer.	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Far-barn interaksjon 0-16 år Målt med: Instrument laget for studien. (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og far-barn interaksjon: $r: 0,344$ ($p < 0,05$) (informasjon om konfidensintervaller mangler). Det var en signifikant forskjell mellom gruppene i favør av barna som overnattet mer.	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Opplever å bety noe for far ved 19-års alder Målt med: Mattering scale (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og opplevd betydning for far ved 19-års alder: $r: 0,419$ ($p < 0,01$) (informasjon om konfidensintervaller mangler). Det var en signifikant forskjell mellom gruppene i favør av barna som overnattet mer.	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Klandrer far ved 19-års alder Målt med: Maternal and Paternal Blame Scale (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og klandring av far ved 19-års alder: $r: -0,389$ ($p < 0,01$) (informasjon om konfidensintervaller mangler). Det var en signifikant forskjell mellom gruppene i favør av barna som overnattet mer.	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Relasjon til far ved 19-års alder Målt med: To spørsmål laget for studien (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og relasjon til far ved 19-års alder: $r: 0,233$ (informasjon om konfidensintervaller og p-verdi mangler). Det var ingen signifikant forskjell mellom gruppene.	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c

a. Observasjonsstudie; kun en studie; og kun analyser av tverrsnitt-data.

b. Uklart om eksponering og utfall er pålitelig målt

e. Lav N (<400)

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan (mer) overnatting sammenlignet med mindre/ikke overnatting, for barn < 1 år påvirker relasjon til far slik den oppleves for voksne barn.

Tabell 16: (mer) overnatting versus mindre/ikke overnatting for barn < 1 år

Studier: Fabricius 2016
 Populasjon: Mulig resurssterk populasjon/middelklassepopulasjon
 Eksponering: (mer) overnatting
 Kontroll: mindre/ikke overnatting
 Utfall: Opplevd relasjon til mor

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Opplevelse av kvalitet i relasjon til mor 0-16 år Målt med Parental Bonding Instrument (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) og opplevelse av kvalitet i relasjon til mor: $r: 0,186$, ($p>0,05$) (informasjon om konfidensintervaller mangler). Det var ingen signifikant forskjell i opplevelse av kvalitet i relasjon til mor for barn med få eller ingen overnattinger og de med flere eller hyppige overnattinger.	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Mor-barn interaksjon 0-16 år Målt med: Instrument laget for studien. (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnatting (stigende) under 1 år og mor-barn interaksjon: $r: 0,284$ ($p<0,05$) (informasjon om konfidensintervaller mangler). Det var en signifikant forskjell mellom gruppene i favør av gruppen som overnattet mer.	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Opplever å bety noe for mor ved 19-års alder Målt med: Mattering scale (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og opplevd betydning for mor ved 19-års alder: $r: 0,192$ ($p>0,05$) (informasjon om konfidensintervaller mangler). Det var ingen signifikant forskjell mellom gruppene.	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Klandrer mor ved 19-års alder Målt med: Maternal and Paternal Blame Scale (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og klandring av mor ved 19-års alder: $r: 0,060$, ($p<0,05$) (informasjon om konfidensintervaller mangler). Det var ingen signifikant forskjell mellom gruppene.	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Relasjon til mor ved 19-års alder Målt med: To spørsmål laget for studien (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og relasjon til mor ved 19-års alder: $r: 0,088$ ($p>0,05$) (informasjon om konfidensintervaller mangler). Det var ingen signifikant forskjell mellom gruppene.	52 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c

a. Observasjonsstudie; kun en studie; og kun analyser av tverrsnitt-data.

b. Uklart om eksponering og utfall er pålitelig målt

e. Lav N (<400)

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan (mer) overnatting sammenlignet med mindre/ikke overnatting, for barn < 1 år påvirker relasjon til mor slik den oppleves for voksne barn.

Barn 2 år

En studie undersøkte (mer) overnatting vs. mindre/ikke overnatting for barn på 2 år (43). Resultatene vises i Tabell 17.

Tabell 17: (mer) overnatting versus mindre/ikke overnatting for barn 2 år

Utfallsmål (Barnas alder ved måletidspunkt)	Kommentar	Antall deltakere (studie)	Tilliten til dokumentasjonen (GRADE)
Relasjon til far Målt med 5 ulike utfallsmål (se tabell over) (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og opplevelse av relasjonen til far var signifikant positiv for alle utfallsmålene. De barna som hadde mer overnattinger rapporterte om bedre relasjon til far.	116 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c
Relasjon til mor Målt med 5 ulike utfallsmål (se tabell over) (19 år i gj.snitt)	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og opplevelse av relasjonen til mor var signifikant positiv for 3 utfallsmål og ikke signifikant ulike for to utfallsmål.	116 (Fabricius 2016)	⊕○○○ SVÆRT LAV a,b,c

a. Observasjonsstudie; kun en studie; og kun analyser av tverrsnitt-data.

b. Uklart om eksponering og utfall er pålitelig målt

e. Lav N (<400)

Vi har svært lav tillit til resultatene og er således usikre på hvordan (mer) overnatting versus mindre/ikke overnatting for barn 2 år påvirker relasjon til far og mor slik den oppleves for voksne barn.

Studier i vedlegg

Barn eldre enn 6 år

Vi identifiserte ingen studier som møtte våre inklusjonskriterier for barn eldre enn 6 år. Derimot identifiserte vi mange studier for denne aldersgruppa med et tverrsnittdesign, med eller uten kontrollgruppe, samt kvalitative studier. I tillegg identifiserte vi flere oversiktsartikler som ikke er systematiske oversikter, men som på ulikt vis oppsummerer studier som måler utfall hos barn i ulike bostedsordninger. Disse er listet i vedlegg 8 (oversiktsartikler), vedlegg 9 (kvantitative studier) og vedlegg 10 (kvalitative studier).

Hadde vi inkludert de studiene vi fant for barn over 6 år ville også disse blitt vurdert på samme måte som studiene med barn under 6 år: basert på blant annet studiedesign ville vi hatt lav tillit eller svært lav tillit til resultatene. Dette henger sammen med spørsmålet vi ble bedt om å besvare. Imidlertid tror vi at mange av studiene vi har listet

i vedlegg kan bidra til å belyse andre spørsmål, slik som: under hvilke omstendigheter fungerer delt bosted bra eller ikke, og for hvilke barn? I tillegg tror vi at kvalitative studier – som sier noe om barns erfaringer og opplevelser med delt bosted – kan gi oss viktig kunnskap om smertepunkter eller det motsatte som er vanskelig å fange opp i andre typer studier.

Diskusjon

Hovedfunn

Fem studier møtte våre inklusjonskriterier. Dette er studier som undersøkte sammenhengen mellom ulike overnattingsordninger for barn i alderen 0-6 år og utfall som tilknytning, psykisk helse og psykosomatisk helse, i tillegg til utfall knyttet til relasjon mellom foreldre og barn.

Er det et mønster i resultatene fra studiene vi inkluderte?

Når vi ser på studienes resultater samlet ser vi at de spriker en del. Resultatene er basert på tverrsnittsdata fra fem studier. Vi har svært lav tillit til disse resultatene, og dette må tas med i betraktningen ved tolkning av dem. Likevel er det fristende å se etter mønster i resultatene knyttet til alder på barna og utvalgene.

Barn 4-6 år: Positive sammenhenger mellom overnatting og positive utfall hos barna

Ingen av studiene fant en negativ sammenheng mellom det å *overnatte (hyppig/mer)* sammenlignet med *sjelden/mindre/ikke overnatte i det hele tatt* og positive utfall hos barna når barna er over 3 år. For barn 4-6 år fant studiene enten positive sammenhenger mellom overnatting og utfall hos barna – dette gjelder for utfallene psykisk helse, prososial atferd og somatiske plager – eller de fant ingen forskjell mellom gruppene.

Barn 0-3 år: Blandede resultater

For barn i alderen 0-3 år viste flere av studiene negative sammenhenger mellom overnatting og utfall hos barna (30;45;46). Dette gjaldt for utfallene *tilknytning* og *følelsesregulering*. I disse studiene undersøkte forskerne barn i aldersgruppene 12-18 måneder, 0-1 år og 2-3 år separat. Ingen av studiene fant forskjeller mellom gruppene når det gjelder andre utfallsmål. Pruett og medarbeidere (44) undersøkte barn i alderen 0-3 år som én gruppe. Forskerne fant klare positive sammenhenger mellom overnatting og atferd for barn over 3 år, mens de fant ingen forskjell i atferd mellom gruppene for barna som var 0-3 år. Vi kan ikke vite om resultatene kunne vært annerledes dersom forskerne hadde delt opp aldersgruppa 0-3 år i to grupper, og for eksempel sett på aldersgruppene 0-1 og 2-3 hver for seg. I studien av Fabricius og medarbeidere (43) fant forskerne en forskjell i resultater for mange utfallsmål når det gjaldt alder, mellom de barna som var 0-1 år og barna som var 2 år da bostedsordningen pågikk.

Tre studier fant positive sammenhenger mellom overnatting og utfall hos barna i alderen 0-3 år for enkelte utfallsmål (30;43;46). I Tornello og medarbeidere (40) sin studie gjaldt dette for utfallet 'prososial atferd'. Dette utfallet ble målt da barna var 5 år, mens bostedsordningen ble målt da barna var 3 år. Vi vet at mange av foreldrene endret bostedsordning (antall netter for overnatting) i løpet av de to årene fra barna var 3 til de var 5 år, men vi vet ikke hvordan dette påvirket den aktuelle sammenligningen. Vi vet med andre ord at barna hadde den enkelte bostedsordningen to år tidligere, men vi vet ikke hvilken ordning de hadde da utfallet ble målt, og vi er med andre ord litt usikre på hvilken bostedsordning forskerne egentlig har målt 'effekten' av.

McIntosh og medarbeidere (30) fant også en positiv sammenheng mellom overnattinger og utfall hos barna i alderen 0-3 år. Dette gjaldt for utfallsmålet 'Illness with wheezing'. Flere har kritisert dette utfallsmålet, og målemetoden, for å være ikke-valideret (23;43). McIntosh med flere (30) diskuterer resultatet på denne måten i sin studie: «For this age group, differences in illness with wheezing were not found between groups until socio-economic status was added to the model. Higher socio-economic status was associated with lower rates of wheezing, and with this, illness with wheezing was less likely to be reported by parents in the «most overnights» group». For de andre utfallene kom gruppa med hyppige overnattinger dårligere ut enn de andre gruppene, til tross for at de er en 'bedre stilt gruppe' når det kommer til sosioøkonomiske variabler. For dette utfallsmålet kom de bedre ut enn de andre gruppene når sosioøkonomiske variabler var tatt hensyn til, og forskerne mener utfallet forklares av bakenforliggende variabler heller enn overnattingsordningen.

Fabricius og medarbeidere (43) fant for barn som overnattet (mer) både da de var under 1 år, og da de var 2 år, positive sammenhenger spesielt for utfallsmålene knyttet til relasjon til far. Denne studien skiller seg litt ut fra de andre studiene i at den fant mer gjennomgående positive funn for barn under 3 år som hadde hatt (mer) overnattinger. Studien målte ikke direkte utfall på barna, men ba voksne svare på spørsmål om hvordan de vurderte sin relasjon til sine foreldre i dag, og da de var barn. Det er kanskje ikke så overraskende at voksne barn som har hatt nær og tett kontakt med far hele sitt liv opplever relasjonen til far som bedre enn voksne barn som har hatt mindre kontakt med far eller marginal kontakt med far i oppveksten. Det kan også være vanskelig å huske tilbake på en slik relasjon på en objektiv måte, og vurderingen av hvordan relasjonen var da du var barn kan tenkes å være farget av hva slags relasjon du har til foreldrene i dag. Det hadde vært interessant om også denne studien hadde sett på direkte utfall på de voksne barna – som tilknytning i nære relasjoner og psykisk og somatisk helse. Men også for slike utfall ville det vært alvorlig risiko for systematiske skjevheter ved å måle dette så lenge etter eksponering.

Utvalget i de ulike studiene

En av våre inkluderte studier har et utvalg som er mer belastet enn normalpopulasjonen (46) og en har et utvalg som muligens er mer belastet enn normalpopulasjonen (45). Begge disse studiene målte tilknytning og fant signifikant flere barn med utrygg tilknytning blant barna som overnattet (hyppigere) da de var henholdsvis ca 1,5 og 3 år gamle. Det er kun disse to studiene som undersøkte utfallet tilknytning. Det er mulig at andre, mindre belastede utvalg (barn) ikke ville vært like sårbare. Samtidig fant også McIntosh og medarbeidere (30), med et stort generelt utvalg, at barna som overnattet hyppig da de var 0-1 år skåret dårligere på utfall knyttet til følelsesregulering enn

barna som overnattet mindre. Imidlertid fant McIntosh og medarbeidere også for mange utfallsmål ingen forskjeller mellom gruppene.

Fabricius og medarbeidere sin studie (43) er den eneste studien som fant positive resultater for barn som overnattet (mer) da de var under 1 år (selvrapportering i voksen alder). Vi har vurdert populasjonen i denne studien til å være en mulig ressurssterk populasjon.

Andre variabler vel så viktige?

Alle studiene har inkludert ulike kontrollvariabler i sine analyser. Bortsett fra Fabricius og medarbeidere (43), som ikke fant noen spesielle sammenhenger mellom kontrollvariablene i deres studie og resultatene, gjorde alle de andre studiene interessante funn når det gjelder kontrollvariablene. Flere fant blant annet at foreldrenes evne til å møte og se barnets behov, foreldrenes varme (parental warmth), konflikt mellom foreldrene og sint foreldreskap (angry parenting), samt sosioøkonomiske variabler hadde en modererende effekt på resultatene. Denne typen sammenhenger støtter det Solomon og George (45) beskrev i sin studie som en kontekstspesifikk hypotese (jfr (27)). Vi støtter betydningen av å se på denne typen korrelasjoner.

Hva har de ulike sammenligningene å si for resultatene?

Tornello og medarbeidere (40) og McIntosh og medarbeidere (30) fant ulike resultater da de undersøkte ulike sammenligninger. I begge studiene fant de i sammenligningen *hyppige overnattinger vs. noen overnattinger* flere negative resultater for gruppen med hyppige overnattinger. Når de imidlertid så på sammenligningen *hyppige overnattinger vs. ingen overnattinger* fant de ikke signifikante forskjeller mellom gruppene. Man kan tenke seg at det burde være omvendt. Man kan også tenke seg at det kan være en lineær sammenheng mellom antall overnattinger og utfall hos barna, som Fabricius og medarbeidere (43) fant. Når Tornello og McIntosh ikke fant dette, men heller det motsatte, har flere forskere pekt på dette som inkonsistente resultater (20;23;43). Men er det nødvendigvis det? Hvis vi ser på gruppene som sammenlignes i de to studiene, ser vi at i den første sammenligningen er gruppene likere med tanke på bakgrunnsvariabler som økonomi, hvorvidt foreldrene har bodd sammen tidligere eller ikke og hvorvidt foreldrene kommer godt overens eller ikke. Ser vi på gruppene i den andre sammenligningen ser vi at disse er mer ulike. Gruppen/foreldrene som hadde valgt at barnet aldri overnattet hos far, var en mer risikoutsatt gruppe enn den den ble sammenlignet med – den skåret dårligere på alle de nevnte variablene enn begge de to andre gruppene. Når forskerne finner flere forskjeller i utfall hos barna mellom gruppene i den første sammenligningen enn den andre, kan dette altså skyldes at konfunderende variabler knyttet til mer eller mindre ressurser eller utfordringer i foreldregruppa spilte en utjevende rolle for resultatene.

Hvilke sammenligninger som gjøres handler ikke bare om hvor mange netter barnet sover hos den andre forelderen, men også om hvilke foreldre som har valgt hvilke ordninger. Det kan i like stor grad være dette forskningen måler 'effekten' av. I flere studier er det tydelig at foreldrene som velger ulike ordninger er nokså ulike med tanke på viktige bakgrunnsvariabler – som sosioøkonomiske variabler og psykisk helse. I andre studier er dette mer uklart, eller de har funnet få forskjeller mellom gruppene for de variablene de har undersøkt. Uansett er vi her ved kjernen av utfordringen ved å studere

konsekvenser av bostedsordninger for barn. Vi kan ikke vite sikkert om gruppene vi sammenligner er sammenlignbare nok til at resultatene gjenspeiler en konsekvens av en bostedsordning og ikke ulike foreldrevalg.

En svensk studie fra 2017 (47), som har fått en del oppmerksomhet også i Norge, eksemplifiserer viktigheten av sammenlignbarhet. Forskerne sammenlignet utfall fra barn som bodde i delt bosted med barn som bodde kun med én forelder. Forfatterne valgte å ta ut av analysen de barna som bodde hos begge foreldre, men hadde en mindre likedelt ordning enn 50/50, for å gjøre kategoriene tydeligere. Forfatterne valgte altså å sammenligne barn i delt bosted (50/50) med barn som bor kun hos én forelder og har lite eller ingen kontakt med den andre forelderen. Vi vet at den siste gruppen barn av mange årsaker ofte skårer dårligere på utfall knyttet til blant annet psykisk helse, enn barn som har kontakt med begge sine foreldre. På den måten forstørres en eventuell ulikhet mellom gruppen av barn som bor i delt bosted og de som ikke bor i delt bosted.

Tilliten til forskningsresultatene

Dokumentasjonen består av observasjonsstudier med nokså få deltagere i flere av studiene, uklar eller høy risiko for systematiske skjevheter i resultatene, og varierende funn studiene imellom. Den samlede dokumentasjonen er også preget av stor variasjon i hvordan eksponering er målt, samt hvilke utfall som er målt og valg av måleverktøy.

Våre vurderinger (GRADE-vurdering) viser at vi har svært lav tillit til resultatene. Dette innebærer at vi er usikre på om vi kan stole på resultatene; med andre ord at de *kan* være misvisende eller rett og slett feilaktige. Selv om vi mener at det er stor usikkerhet knyttet til hvorvidt vi kan stole på resultatene eller ikke, ønsket vi i dette kapittelet å diskutere noen av de funnene som studiene presenterer, samt forsøke å gi et samlet bilde av resultatene.

Styrker og svakheter med vår systematiske oversikt

En styrke med systematiske oversikter er de transparente og grundige metodene. Vi mener det er en styrke at denne systematiske oversikten, sammenlignet med andre publikasjoner som har oppsummert forskning som ser på konsekvenser av bostedsordninger for barn, innehar en vurdering av studienes risiko for systematiske feil/skjevheter og samlet tillit til resultatene. En mulig svakhet ved systematiske oversikter kan være at fokuset på metodevurdering kan gå noe på bekostning av faglig diskusjon. Vi har forsøkt å inkludere begge elementene i denne oversikten, men vår oppgave har først og fremst vært å foreta en vurdering av kvaliteten på og tilliten til det empiriske materialet for problemstillingen. De grundige metodene, for eksempel utarbeiding av søkestrategi og systematiske søk, samt gjennomgang av alle treff fra søkene er tidkrevende, og kan muligens i dette tilfellet virke noe unødvendig, da de inkluderte studiene er godt kjent for de fleste i fagmiljøene. På den annen side har dette arbeidet generert lister med over 90 andre relevante studier som vi håper kan gi en nyttig oversikt over forskningsfeltet, samt være utgangspunkt for for eksempel en oppsummering av kvalitative studier.

Overensstemmelse med andre oversikter

En svensk rapport fra 2015 (20) – Barn i vekselvis boende – konkluderte med at studiene som har undersøkt konsekvenser av overnattinger for barn under 6 år er for små, har et for lite robust design og viser for heterogene resultater til at de kan si noe med sikkerhet for barn i denne aldersgruppen. Andre forskere som på ulike måter har oppsummert eller kommentert forskningen som finnes på overnattingsordninger for barn mellom 0 og 6 år har konkludert på lignende måte (23;43;48). Sånn sett er våre vurderinger i tråd med andres. De fire eldste studiene som er inkludert i denne rapporten inngår også i disse andre oppsummeringene. Det som skiller vårt arbeid fra tidligere oppsummeringer er at vi systematisk har vurdert studienes metodiske kvalitet eller risiko for systematiske skjevheter, presentert resultater fra samtlige utfallsmål og i tillegg vurdert hvilken tillit vi har til resultatene basert på den samlede dokumentasjonen for hvert utfallsmål. Alle vurderinger av risiko for skjevhet og GRADE-vurderinger er tydelig beskrevet i vedlegg 6 og 7.

Overførbarhet til norsk kontekst

Det er flere faktorer ved denne problemstillingen som må vurderes dersom man ønsker å overføre resultater fra studier utført i andre land, f.eks USA, til norsk kontekst. Innledningsvis redegjorde vi for hvordan delt bosted i Norge skiller seg fra det som kalles 'shared physical custody' i internasjonal forskningslitteratur. Eksponeringen i internasjonale studier er som oftest annerledes enn den eksponeringen vi er interessert i å undersøke konsekvensene av her til lands. I tillegg er ofte sammenligningsgruppen i internasjonale studier barn som bor kun hos en forelder og har liten eller ingen kontakt med den andre forelder. Resultatene fra denne typen sammenligninger er ikke uinteressante, de er bare ikke så relevante for vår kontekst og våre problemstillinger. Resultatene fra denne typen studier sier ikke noe om spørsmål som hvordan en 50/50- fordeling mellom to hjem påvirker barn, sammenlignet med en mindre likedelt bostedsordning (for eksempel 30/70 eller såkalt 'vanlig samvær').

Videre er det mye ved et samfunns kultur, normer og velferdspolitiske kontekst som legger ulike premisser for hvordan omsorg for barn gjøres helt konkret. Hva dette har å si for utfall hos barn er vanskelig å si, men denne typen faktorer bør også vurderes når resultater fra en bestemt kontekst skal overføres til en annen.

I denne rapporten inkluderte vi studier som så på (mer) overnatting versus mindre/ikke overnatting for små barn. Dette er overførbart til en norsk kontekst. Studiene er imidlertid utført i USA og Australia og vurderinger som gjelder hvordan ulike premisser for barneomsorg gjøres må fagfolk avgjøre. Uansett vurderte vi at vi har svært lav tillit til resultatene fra de studiene vi inkluderte, og fortolkningen av resultater fra disse studiene bør gjøres med stor forsiktighet.

Resultatenes betydning for praksis

De fire første studiene som er inkludert i denne rapporten (30;44-46) er velkjente blant fagfolk og beslutningstakere innen psykologi/sped- og småbarn/delt bosted/familievern. Flere av studiene har vært benyttet som grunnlag, sammen med teori og annen

tangerende fagkunnskap og forskning, i veiledningsdokumenter for familievernet og etater som jobber med å veilede småbarnsforeldre som ikke (lenger) bor sammen, både i Norge og internasjonalt. Flere har kritisert dette (se bl.a. (23)), også i Norge (35), og ment at man har veiledet foreldre på for svakt, og også feilaktig, grunnlag. Imidlertid er disse studiene det eneste forskningsgrunnlaget man har hatt for akkurat denne spesifikke problemstillingen. Det usikre empiriske materialet, sammen med blant annet kunnskap om hjernens utvikling hos de aller minste, og teori om tilknytning, har til sammen utgjort grunnlag for de anbefalinger som er blitt gitt for de minste barna.

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) i Norge har utarbeidet en anbefaling for 'delt omsorg' som tar utgangspunkt i barnets alder, i tillegg til eventuell konflikt og andre forhold (49). Denne ligner på anbefalingen fra Foreningen for sakkyndige psykologer (Fosap) for 'delt omsorg' for barn under 3 år (se deres brosjyre på nettsiden) (50). Bufdir har fått kritikk for sin anbefaling og jobber med å innhente kunnskap fra ulike fagmiljøer samt forskning for å revidere denne. I internasjonal sammenheng har Association of Family and Conciliation Courts (AFCC)⁷ utarbeidet et grunnlagsdokument (22) og en detaljert anbefaling (48). Grunnlagsdokumentet - som ligger til grunn for anbefalingen - gjennomgår de fire første studiene inkludert i denne rapporten. I likhet med andre som har oppsummert disse studiene tidligere konkluderte forfatterne med at studiene var for små, hadde et for svakt design og for uklare og til tider heterogene resultater til at vi basert på disse kan si noe med sikkerhet vedrørende overnattinger for små barn (22). Når man da, både i Norge og internasjonalt, har utformet anbefalinger som oppfordrer til en fast bopel for de aller minste barna i begynnelsen, og gradvis tilvenning til flere og flere overnattinger hos den andre forelderen, kan dette blant annet forstås med utgangspunkt i tilknytningsteori og en føre-var-logikk. Man har ikke kunnet forkaste null-hypotesen, og er med andre ord usikker på om brudd i kontakt med begge de primære omsorgsgiverne er negativt for barnets utvikling/tilknytning⁸. I tillegg har flere av de inkluderte studiene sett på kontekstspesifikke analyser, og de peker på den måten på omstendigheter rundt barnet som kan gjøre overnattinger/brudd i kontakt med primære omsorgsgivere mer 'skadelig'. Dette kan være knyttet til barnets alder, temperament/irritabilitet, foreldrenes evne til å møte barnets signaler og behov, samarbeid/konflikt mellom foreldrene osv.

I 2016 ble det publisert en ny studie som undersøkte konsekvenser av overnattingsordninger for de aller minste barna (43). Denne studien er inkludert i vår rapport, og vår vurdering av studien er at heller ikke denne kan gi oss forskningsresultater vi kan stole på. Vår vurdering er at de som skal utforme anbefalinger fortsatt må gjøre dette med utgangspunkt i at vi har for svakt empirisk grunnlag til å si noe sikkert om konsekvenser av overnattingsordninger for små barn. Det må understrekes igjen at forskningen uansett kun kan forsøke å besvare spørsmål om hva som er best for barn på gruppenivå. Hva som er best for det enkelte barn er det opp til foreldre, og aktører som gir råd til konkrete familier, å vurdere.

⁷ An interdisciplinary and international association of professionals dedicated to improving the lives of children and families through the resolution of family conflict

⁸ Denne rapporten tar ikke stilling til hva som kan være den mest relevante eller riktige nullhypotesen i denne problemstillingen. Dette er det opp til fagfolk i relaterte fag å vurdere.

Kunnskapshull og forskningsbehov

Et av målene med denne rapporten var å undersøke om vi fant studier med et longitudinelt design, kontrollgruppe og oppfølgingsmåling av det samme utfallsmålet. Dette fant vi ikke. Vi anbefaler at det prioriteres å gjennomføre longitudinelle studier dersom man ønsker bedre empiri som kan si noe om spørsmålet om konsekvenser (effekt) av delt bosted for barn. Med tanke på alle de variabler vi vet kan påvirke hvordan et barn har det, det faktum at vi ikke vil kunne randomisere familier til ulike typer bostedsordninger, samt utfordringer med å måle utfall spesielt på veldig små barn, er vår oppfatning at det vil være vanskelig å finne et klart og entydig svar på dette spørsmålet. Vi anbefaler videre å se på spørsmål knyttet til samspillseffekter – for eksempel delt bosted og konflikt. Videre tror vi det kan være behov for flere kvalitative studier som undersøker hvordan barn har det i ulike bostedsordninger, og vi tror en oppsummering av denne typen studier kan være nyttig.

Pågående og planlagt forskning

I Norge:

FamilieForSK er et norsk longitudinelt forskningsprosjekt som er forankret ved Folkehelseinstituttet. Prosjektet har som hovedmål å bidra til økt kunnskap om familiekonflikt og familiesamspill i det norske velferdssamfunnet, og hvordan dette påvirker barns tilpasning (51). Prosjektet vil også undersøke hvordan ulike barn opplever og påvirkes av ulike bostedsordninger. Blant annet skal det samles inn data fra 800 familier i brudd (rapporteringer fra både mor, far og barn) og følge disse familiene over tid. Et eget kvalitativt prosjekt vil i tillegg innhente barnas perspektiv på medbestemmelse i avgjørelsene som er tatt i forbindelse med bostedsløsningene som er valgt for dem (51).

I Sverige:

Ved Chess – Centre for Health Equity Studies - har forskere studert psykisk helse hos førskolebarn som bor i delt bosted sammenlignet med barn som bor kun med én forelder: *Pre-school children with joint physical custody show less psychological symptoms than those living mostly or only with one parent*. Studien forventes å bli pulisert i tidskriftet *Acta Paediatrica: Nurturing the Child* i løpet av 2017: Article ID: APA14004, Article DOI: 10.1111/apa.14004

Konklusjon

Vi ble bedt om å oppsummere studier som kan si noe om konsekvenser (effekt) av delt bosted eller overnattinger for barn. Vår vurdering er at det er svært usikkert hva vi kan konkludere om dette. For de fem studiene vi inkluderte vurderte vi at vi har svært lav tillit til resultatene. Dette skyldes blant annet studienes design, størrelse, utfallsmål og målemetoder, og innebærer at vi er usikre på om vi kan stole på resultatene.

Referanser

1. Kunnskapssenteret. Slik oppsummerer vi forskning[oppdatert 09.03.2016; lest 20.08.2017]. Tilgjengelig fra: <http://www.kunnskapssenteret.no/verktoy/slik-oppsummerer-vi-forskning>
2. Kitterød RH LJ, Lidèn H, Wiik KA. Praktiseres delt bosted for barn av andre foreldregrupper enn før? Oslo - Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå; 2015. 2015/3.
3. Sodermans AK, Matthijs K, Swicegood G. Characteristics of joint physical custody families in Flanders. *Demographic Research* 2013;28:821-48.
4. Spruijt ED, V. Joint physical custody in the Netherlands and the well being of children. *Journal of Divorce & Remarriage* 2010;51:65-82.
5. Smyth B. A 5 year retrospective of shared care research in Australia. *Journal of Family Studies* 2009;15:36-59.
6. Bergstrom M, Fransson E, Modin B, Berlin M, Gustafsson PA, Hjern A. Fifty moves a year: is there an association between joint physical custody and psychosomatic problems in children? *J Epidemiol Community Health* 2015;69(8):769-74.
7. Nielsen L. Shared Parenting After Divorce: A Review of Shared Residential Parenting Research. *Journal of Divorce & Remarriage* 2011;52:586-609.
8. Smyth B, Chisholm, R., Rodgers, B., & Son, V. . Legislating for shared-time parenting after parental separation: Insights from Australia? *Law & Contemp Probs* 2014;77, 109.
9. Kitterød RH, Lyngstad, J, Nymo, E H, Wiik, KA Flere barn har delt bosted. Økonomiske analyser 2014.
10. Amato PCD, red. *Fathers, Children and Divorce*. . Hoboken, New Jersey: John Wiley & sons; 2010. The role of the father in child development Fifth Edition
11. Andenæs A. Hvorfor ser vi ikke fattigdommen? Fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet. *Nordisk sosialt arbeid* 2004;nr.1:19-34.
12. Grødem AS. Enslige forsørgere uten betalt arbeid. Foreldrenes situasjon og barns trivsel. *Barn* 2008;nr. 3:57-74.
13. Helgeland IM, red. «Det handler ikke bare om penger: barnevernsbarn og fattigdom». Oslo: Universitetsforlaget.; 2008. Fattigdommens dynamikk: perspektiver på marginalisering i det norske samfunnet
14. Nielsen L. Re-examining the Research on Parental Conflict, Coparenting, and Custody Arrangements. *Psychology, Public Policy, and Law* 2017;23(2):211-31.
15. Turunen J. Shared Physical Custody and Children's Experience of Stress. *Families and Societies Working Paper Series* 2015;24.
16. Høring - forslag til endringer i barneloven for å fremme likestilt foreldreskap(2015).
17. Stortinget. Endringer i barnelova mv. (likestilt foreldreskap)[lest]. Tilgjengelig fra: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=66356>
18. Bauserman R. Child adjustment in joint-custody versus sole-custody arrangements: a meta-analytic review. *J Fam Psychol* 2002;16(1):91-102.

19. Fabricius WV, & Luecken, L. J. . Postdivorce living arrangements, parent conflict, and long-term physical health correlates for children of divorce. *Journal of family psychology* 2007;21(2), 195.
20. Fransson E, Bergstrøm, M., Hjern, A. Barn i vekselsboende - en forskningsoversikt. Chess - Centre for Health Equity Studies; Chess.su.se; 2015. Tilgjengelig fra: http://www.chess.su.se/polopoly_fs/1.261599.1450340833!/menu/standard/file/Barn%20i%20va%CC%88xelvis%20boende%20-%20en%20forskningso%CC%88versikt.pdf
21. Bowlby J. Maternal care and mental health. *Bull World Health Organ* 1951;3(3):355-533.
22. Pruett MK, McIntosh JE, Kelly JB. Parental separation and overnight care of young children, part I: Consensus through theoretical and empirical integration. *Family Court Review* 2014;52(2):240-55.
23. Warshak R. Social science and parenting plans for young children: A consensus report. *Psychology, Public Policy, and Law* 2014;20(1)
24. Hart S, Schwartz, R. Fra interaksjon til relasjon. Oslo: Gyldendal Norsk forlag; 2009.
25. Smith L. Tilknytning: teori og forskning. I: L.M. G, red. Oppvekst og psykologisk utvikling. 2. Oslo: Universitetsforlaget; 2017. s. 139-78.
26. Broberg A, Granqvist, P., Ivarsson, T., & Risholm Mothander, P. Anknytningsteori. betydelsen av nära känslomässiga relationer *Natur & Kultur Akademisk*; 2006.
27. Smith L. Tilknytning og omsorg for barn under tre år når foreldre går fra hverandre. *Tidsskrift for norsk psykologforening* 2010;47(9):804-11.
28. Thuen F. Ingen grunn til å advare mot delt bosted: *Aftenposten* [oppdatert 17.03.2017; lest 20.08.2017]. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/-Ingen-grunn-til-a-advare-mot-delt-bosted--Frode-Thuen-617354b.html>
29. Thuen F. Barneombudet tar feil om skilsmissebarn: Mye taler for færre konflikter ved delt bosted: *Aftenposten* [oppdatert 09.03.2016; lest 20.08.2017]. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Barneombudet-tar-feil-om-skilsmissebarn-Mye-taler-for-farre-konflikter-ved-delt-bosted--Frode-Thuen-47895b.html>
30. McIntosh JE, Smyth BM, Kelaher M. Overnight care patterns following parental separation: Associations with emotion regulation in infants and young children. *Journal of Family Studies* 2013;19(3):224-39.
31. Lindboe A. Delt bosted som hovedregel er et skritt tilbake for barna: *Aftenposten* [oppdatert 12.03.2016; lest 20.08.2017]. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Delt-bosted-som-hovedregel-er-et-skrutt-tilbake-for-barna--Anne-Lindboe-56841b.html>
32. Ottosen MH. Det enkelte barnets konkrete situasjon er viktigst for delt bosted ved skilsmisse: *Aftenposten* [oppdatert 21.03.2016; lest 20.08.2017]. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/meninger/Det-enkelte-barnets-konkrete-situasjon-er-viktigst-for-delt-bosted-ved-skilsmisse--Mai-Heide-Ottosen-55890b.html>
33. Andenæs A KP, Tjersland OA. Delt bosted - hva sier forskningen? *Tidsskrift for norsk psykologforening* 2017;54(3):276-83.
34. Helland M HT, Eikrem T. Frode Thuen kommer med gjentatte usannheter om delt bosted [nettartikkel]. Oslo: *Aftenposten Debatt* [lest 03.08.2017]. Tilgjengelig fra: https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/AaKRq/Frode-Thuen-kommer-med-gjentatte-usannheter-om-delt-bosted?spid_rel=2
35. Furuholmen D. Påstander om uetterrettelighet fra et elfenbenstårn. *Dagsavisen* 20.06.2016 2016.

36. Torsteinson S. Uetterrettelig om de minste barna etter samlivsbrudd: Dagsavisen Nye Meninger [oppdatert 26.05.2016; lest 23.08.2017]. Tilgjengelig fra: <http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/uetterrettelig-om-de-minste-barna-etter-samlivsbrudd-1.730788>
37. Furuholmen D. Løgner om delt omsorgOslo: Dagbladet [oppdatert 20.04.2016; lest 20.07.2017]. Tilgjengelig fra: http://www.dagbladet.no/2016/04/20/kultur/meninger/delt_omsorg/debatt/kronikk/43924919/
38. likestillingsdepartementet B-o. Endringer i barnelova mv. (likestilt foreldreskap). Stortinget.no. Prop. 161 L (2015-2016). Tilgjengelig fra: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=66356>
39. Baude A, Pearson J, Drapeau S. Child adjustment in joint physical custody versus sole custody: A meta-analytic review. *Journal of Divorce & Remarriage* 2016;57(5):338-60.
40. Smyth BM, McIntosh JE, Emery RE, Howarth SLH. Shared-time parenting: Evaluating the evidence of risks and benefits to children. I: Parenting plan evaluations: Applied research for the family court. 2nd utg. New York, NY: Oxford University Press; US; 2016. s. 118-69. Tilgjengelig fra: <http://ovidsp.ovid.com/ovidweb.cgi?T=JS&CSC=Y&NEWS=N&PAGE=fulltext&D=psyc12&AN=2016-08014-006>
41. Jablonska B, Lindberg L. Risk behaviours, victimisation and mental distress among adolescents in different family structures. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 2007;42(8):656-63.
42. Collaboration C. Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions: Cochrane Collaboration [lest]. Tilgjengelig fra: <http://handbook.cochrane.org/>
43. Fabricius WV, Suh GW. Should infants and toddlers have frequent overnight parenting time with fathers? The policy debate and new data. *Psychology, Public Policy, and Law* 2016;23(1):68.
44. Pruett MK, Ebling R, Insabella G. Critical aspects of parenting plans for young children: Interjecting data into the debate about overnights. *Family Court Review* 2004;42(1):39-59.
45. Solomon J, George C. The development of attachment in separated and divorced families. Effects of overnight visitation, parent and couple variables. *Attach Hum Dev* 1999;1(1):2-33.
46. Tornello SL, Emery R, Rowen J, Potter D, Ocker B, Xu Y. Overnight Custody Arrangements, Attachment, and Adjustment Among Very Young Children. *J Marriage Fam* 2013;75(4):871-85.
47. Fransson E, Låftman, S. B., Östberg, V., Hjern, A., & Bergström, M. The Living Conditions of Children with Shared Residence – the Swedish Example. *Child Indicators Research* 2017:1-23.
48. McIntosh JE, Pruett MK, Kelly JB. Parental separation and overnight care of young children, part II: Putting theory into practice. *Family Court Review* 2014;52(2):256-62.
49. Bufdir. Barnets beste ved samlivsbrudd: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet [oppdatert 02.06.2016 lest 21.06.2017]. Tilgjengelig fra: https://www.bufdir.no/Familie/mekling/Barnets_beste_ved_samlivsbrudd/
50. FOSAP. Samvær 0-3 år: Foreningen for sakkyndige psykologer - Norsk psykologforening [lest 21.06.2017]. Tilgjengelig fra: <https://www.psykologforeningen.no/foreningen/utvalg-raad-og-interesseforeninger/foreningen-for-sakkyndige-psykologer-fosap>
51. Folkehelseinstituttet. FamilieForSK<https://www.fhi.no/studier/familieforsk/>: Folkehelseinstituttet.no [oppdatert 09.12.2015; lest 20.08.2017]. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/studier/familieforsk/>
52. Buchanan CM, Maccoby EE, Dornbusch SM. Adolescents after divorce. Cambridge, MA: Harvard University Press; US; 1996.

53. Maccoby EE, Mnookin RH, Depner CE, Peters HE. Dividing the child: Social and legal dilemmas of custody. Cambridge, MA: Harvard University Press; US; 1992.
54. Pearson J, Thoennes N. Chapter: Child custody and child support after divorce. I: Joint custody and shared parenting (2nd ed). New York, NY: Guilford Press; US; 1991. s. 185-205.
55. Lee MY. A model of children's postdivorce behavioral adjustment in maternal- and dual-residence arrangements. *J Fam Issues* 2002;23(5):672-97.
56. Fabricius WV, Luecken LJ. Postdivorce living arrangements, parent conflict, and long-term physical health correlates for children of divorce. *J Fam Psychol* 2007;21(2):195-205.
57. K L-R, D J. Attachment disorganization: Unresolved loss, relational violence, and lapses in behavioral and attentional strategies. I: R C, S S, red. *Handbook of attachment Theory, research, and clinical implications*. New York: Guilford Press; 1999. s. pp. 520-54.
58. G K, SH K. Early attachment Organization With Both Parents and Future Behavior Problems: From Infancy to Middle Childhood. *Child Development* 2013;94(1):283-96.
59. Kunnskapssenteret. Slik oppsummerer vi forskning. Kunnskapssenterets håndbok.[oppdatert 09.03.2016; lest 20.08.2017]. Tilgjengelig fra: <http://www.kunnskapssenteret.no/verktoy/slik-oppsummerer-vi-forskning>
60. Grade working group. Grading of Recommendations Assessment, Development and Evaluation (GRADE)[lest]. Tilgjengelig fra: www.gradeworkinggroup.org
61. Collaboration C. *Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions*. <http://handbook.cochrane.org/>: Cochrane Collaboration; 2011.

Vedlegg 1: Prosjektplan

Prosjektplan for «Effekt av delt bosted for barn»

«The effect of joint physical custody for children»

Plan utarbeidet: 05.09.2016

Kort beskrivelse/sammendrag

I Norge har det i de senere år vært en stor økning i bruk av delt bosted for barn blant foreldre som bor hver for seg. I 2012 hadde 26 prosent av barna delt bosted, mot 10 prosent i 2004 og 8 prosent i 2002. Den samme utviklingen ser man i mange andre vestlige land. Det er noe uenighet på fagfeltet om hvorvidt delt bosted er bra for barn eller ikke. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har bedt Seksjon for velferdstjenester ved Kunnskapssenteret i Folkehelseinstituttet om å utarbeide en systematisk oversikt om *effekt av delt bosted på barn - blant annet barns psykiske helse*.

Short description/summary in English

In Norway, there has in recent years been a large increase in the use of shared custody for children of parents who live separately. In 2012, 26 percent of the children lived in shared custody, compared to 10 percent in 2004 and 8 percent in 2002. The same trend is seen in many other Western countries. There is some disagreement in the field about whether shared custody is beneficial for children. The Norwegian Directorate for Children, Youth and Family Affairs (Bufdir) has asked the Unit of Social Welfare Research at the Knowledge Centre in the Norwegian Institute of Public Health to conduct a systematic review on the effects of shared custody on child outcomes, such as development and mental health.

Prosjektkategori og oppdragsgiver

Produkt (programområde): Systematisk oversikt

Tematisk område: Foreldreskap og delt omsorg for barn

Oppdragsgiver/bestiller. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)
(med navn på kontaktperson for eksterne prosjekter): v/ Christine Dietrichson
E-post: christin.dietrichson@bufdir.no

Prosjektledelse og medarbeidere

Prosjektleder: Nora Blaasvær

Prosjektansvarlig (gruppeleder):	Rigmor C. Berg
Interne medarbeidere:	Heid Nøkleby, Lien Nguyen (bibliotekar)
Eksterne medarbeidere:	Lars Smith, UiO, Ragni Hege Kitterød, ISF, Frode Thuen, UiB, Berge Solberg, NTNU
Eksterne fagfeller:	Odd Arne Tjersland, UiO, Tonje Holt, FHI
Plan for erstatning ved prosjektdeltakeres fravær:	Prosjektansvarlig finner erstatter

Mandat

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har i oppdrag fra september 2015 bedt Seksjon for velferdstjenester ved Kunnskapssenteret i Folkehelseinstituttet om å utarbeide en systematisk oversikt om *effekt av delt bosted for barn, på utfall som utvikling og psykiske helse hos barna*.

Det er behov for å se på effekten/konsekvenser av delt bosted for barn i alderen 0-12 år. Det er viktig å undersøke særlig utfall knyttet til psykisk helse hos barn som bor like mye eller tilnærmet like mye hos begge foreldrene (prosentvis 50/50 eller 40/60), sammenlignet med barn som har en mindre likedelt bostedsordning (for eksempel prosentvis 30/70). Videre er det også behov for å se på effekten av bostedsordninger for de aller minste barna (0-3 år) separat. Dette er blant annet fordi man har lagt vekt på litt andre problemstillinger og benyttet andre mål i studier av barn i denne aldersgruppen. Her kan sammenligningen i tillegg til delt bosted versus en mindre likedelt bostedsordning – som definert over - også inkludere bostedsordninger der barnet sover noen netter i måneden eller i uka hos sekundæromsorgsgiver versus en ordning der barnet kun sover hos primæromsorgsgiver den første tiden i barnets liv.

Mål

Målet med prosjektet er å oppsummere forskning som har undersøkt effekten av ulike bostedsordninger for barn på utfall hos barn, som utvikling og psykisk helse.

Bakgrunn

Hva er delt bosted

Delt bosted slik det er definert i Lov om barn og foreldre innebærer at avgjørelser om barnet, som for eksempel spørsmål knyttet til barnehage eller geografisk bosted skal tas i fellesskap (2). Dette er den juridiske definisjonen av delt bosted i Norge. I prinsippet kan barnet ha delt bosted i juridisk forstand og likevel bo mest hos den ene forelderen. Men begge foreldrene har like mye ansvar for og rettigheter til å ta avgjørelser på vegne av barnet. Studier fra Norge tyder imidlertid på at barn med delt bosted som oftest bor omtrent halvparten av tiden hos hver av foreldrene (9). Når vi i det videre bruker begrepet delt bosted i denne prosjektplanen mener vi den fysiske fordelingen mellom to hjem – det som på engelsk kalles Shared physical custody eller shared residence.

Flere foreldre velger delt bosted for sine barn

I Norge har det de senere år vært en stor økning i bruk av delt bosted for barn blant foreldre som bor hver for seg. I 2012 hadde 26 prosent av barna delt bosted, mot 10 prosent i 2004 og 8 prosent i 2002. Andelen barn som bor fast hos mor har gått ned, mens andelen som bor fast hos far er stabilt lav (2). Den samme utviklingen ser man i mange andre vestlige land. En studie fra Belgia viser en økning fra 9 prosent familier med delt bosted på 1990-tallet til over 30 prosent i 2012 (3), mens tallet ligger på rundt 20 prosent i Danmark og Nederland (4;5). I Sverige bor i dag mellom 30 og 40 prosent av barn med skilte foreldre i delt bosted (6). Studier viser den samme utviklingen i USA (7).

Hvem er de som velger delt bosted?

I Norge viser en undersøkelse fra Statistisk Sentralbyrå at det er flere foreldre med høy sosioøkonomisk status som velger delt bosted for sine barn ved samlivsbrudd enn foreldre med lav sosioøkonomisk status. Det er med andre ord flere foreldre med høy utdanning og/eller høy inntekt som velger denne bostedsløsningen for barna sine. Men bostedsformen har de senere årene blitt mer vanlig i alle sosiale lag (2).

Kitterød, Lyngstad, Lidèn og Wiik skriver i sin rapport fra 2015 (2): «Vi finner at delt bosted er blitt vanligere blant de fleste grupper av foreldre. Både foreldre med høy inntekt og foreldre med lav inntekt har oftere enn før delt bosted for barna. Det samme gjelder foreldre med kort utdanning og dem med lang utdanning, unge og eldre foreldre, dem som har vært gift med barnets andre forelder og dem som har vært samboende, dem med kort og dem med lang tid siden bruddet og dem med et kortvarig og dem med et langvarig samliv. Videre gjelder det både dem med små og store konflikter med den tidligere partneren, og det gjelder uavhengige av barnets alder, antall barn og foreldrenes samlivsstatus på intervju tidspunktet.» Men selv om bostedsformen er blitt vanligere er det fortsatt forskjeller i hvem som velger delt bosted, og delt bosted er mindre vanlig blant foreldre med lav inntekt, kort utdanning og store konflikter seg i mellom (2).

Politiske føringer

At delt bosted er blitt mer utbredt mener flere at kan henge sammen med politiske reformer og regelendringer (9). På 2000-tallet er det kommet flere nye regler som trekker i retning av en likere deling av foreldreskapet blant foreldre som bor hver for seg (9). I et høringsnotat datert 25.06.2015 fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet presenteres et forslag om endringer i barneloven for å fremme likestilt foreldreskap. Ett av forslagene er delt fast bosted som lovens utgangspunkt ved samlivsbrudd (16).

Forskningen på feltet

Barn eldre enn 6 år

I mange land pågår en diskusjon om hvorvidt delt bosted er en god løsning for barn. Både norske og internasjonale studier finner at barn fra skolealder og oppover som bor i delt bosted skårer bedre på utfall som psykisk helse, adferd, skoleprestasjoner, kontakt med foreldre osv., sammenlignet med barn som bor kun eller hovedsakelig hos en forelder (6;52-56). For barn i denne aldersgruppen er de fleste forskerne enige i at delt

bosted ser ut til å fungere bra så fremt noen forhold er til stede. Dette kan være at foreldrene samarbeider godt, ikke har store konflikter, er fleksible i forhold til barnas ønsker og bor i nærheten av hverandre. Videre ses det som en fordel at foreldrene har jobber med en viss tidsmessig fleksibilitet og at begge parter har vært involvert i omsorgen for barna før bruddet (2). Det er viktig å påpeke at de aller fleste av disse studiene er tverrsnittstudier og vi kan ikke vite om den positive sammenhengen forskerne finner mellom delt bosted og utfall hos barna skyldes selve bostedsordningen eller at foreldre med delt bosted har vært en positivt selektert gruppe. I en svensk rapport – Barn i vekselsvis boende - som har oppsummert forskningen på feltet diskuterer de utfordringen med mulig spuriøse sammenhenger i disse studiene. Men de påpeker at det ut ifra forskningen ikke ser ut til at bostedsordningen er direkte negativ for barna på gruppenivå, sammenlignet med å bo med kun en forelder (20). Et av målene ved dette prosjektet er å se om vi finner studier av barn i denne aldersgruppen som har et longitudinelt design –med pre- og post-målinger (før og etter start av bostedsform) - og kontrollgruppe, og som ellers treffer våre inklusjonskriterier.

Spedbarn- og førskolebarn

For barn i alderen 0-6 år, og spesielt for de aller minste barna, er spørsmålet om delt bosted mer omdiskutert og kontroversielt. Små barn er spesielt sårbare for sine omgivelser fordi de har vanskeligheter med å gi uttrykk for hvordan de har det. Små barns hjerner er under utvikling, og begrenset kognitiv utvikling, tidsoppfatning og minne gjør dem avhengig av forutsigbarhet i hverdagen (20). Spørsmålet ekspertene her diskuterer dreier seg om hvorvidt delt bosted for barn i denne aldersgruppen kan påvirke barnets stressnivå negativt, og om hvorvidt barnets tilknytning til primæromsorgsgiver/e kan forstyrres ved brudd i kontakt med primæromsorgsgiver som et resultat av delt bosted. Dette er en diskusjon knyttet til kunnskap om hjernens utvikling hos de aller minste barna, teori om tilknytning (jfr Bowlby (21)), målinger av stress hos barnet, samt observasjoner av uttrykk for trygg eller utrygg tilknytning til primæromsorgsgiver. Studier har vist at barn med en utrygg tilknytning til primæromsorgsgiver/e har større sjanse for senere å få problemer med å håndtere stress og utvikle atferdsproblemer (57;58). Og studiene som ofte trekkes frem i diskusjoner av delt bosted for de minste barna har tilknytning til mor som primærutfall. Et av målene med det nåværende prosjektet er å undersøke om det fins empiri som kan støtte den ene eller andre forståelsen av små barns sårbarhet eller robusthet når det kommer til å håndtere skiftende omgivelser og skiftende omsorgspersoner i de første leveårene. Også her ønsker vi studier med et longitudinelt design, pre- og post-målinger og med kontrollgruppe, og der utfall er målt med godkjente metoder for måling av bla. stress og tilknytning hos små barn.

Spesifisering av problemstillingen

Sammen med oppdragsgiver har vi gått flere runder med å spisse problemstillingen – hva er det vi ønsker å undersøke effekten av? I utgangspunktet var Bufdir spesielt interessert i studier som sammenligner familier med delt bosted tilnærmet prosentvis 50/50, med en mindre likedelt bostedsløsning – fordi dette er en spesielt relevant problemstilling i norsk kontekst.

Etter samtale med Bufdir er vi blitt enige om å være åpne/pragmatiske med tanke på operasjonaliseringen av delt bosted. Vi vil inkludere de studiene som sammenligner en form for delt bosted, uavhengig av prosentvis fordeling, med noe annet – enten dette er en større eller mindre likedelt bostedsordning, eller det er å bo hos kun en forelder. I den internasjonale forskningslitteraturen brukes ofte termene *joint physical* versus *sole physical custody*. Vi ser at det som kalles *joint physical custody* i mange tilfeller betyr at barna bor iallfall 30 prosent hos begge foreldrene. *Sole physical custody* kan bety at barnet bor mindre enn 30 prosent hos den ene forelderen, men det kan også bety at barnet bor kun hos den ene forelderen – og/eller ikke har kontakt eller har svært liten kontakt med den andre forelderen. Her er vi avhengig av gode nok beskrivelser av utvalget i studiene for å kunne vurdere dem i forhold til hva de faktisk måler effekten av. Forskerens kategorisering av familiene de studerer blir viktig for oss å være observant på slik at vi ikke ender opp med å sammenligne epler og pærer. De ulike sammenligningene vil bli analysert separat.

Dersom vi inkluderer studier som sammenligner ulike bostedsordninger for familier med barn mellom 0-3 år, vil vi inkludere de sammenligningene forskningslitteraturen opererer med. Dette kan være ulikt antall netter barnet sover hos sekundæromsorgsgiver.

Overførbarhet av resultater

Når vi utarbeider en systematisk kunnskapsoversikt vurderer vi alltid hvorvidt det er utfordringer knyttet til å overføre resultater fra én kontekst til en annen. For eksempel kan resultater fra studier fra et land som USA, som skiller seg vesentlig fra norsk kontekst for eksempel med tanke på sosial ulikhet og velferdsordninger, være problematisk å overføre i enkelte sammenhenger. Dette kan avhenge av populasjonen som studeres eller tiltakene som evalueres. I tilfellet med delt bosted ser vi flere utfordringer knyttet til overførbarhet av resultater til norsk kontekst – både når det kommer til normer og kulturforskjeller knyttet til foreldreskap og forskjeller i velferdsordninger. Dette er en av flere faktorer i dette prosjektet hvor vi vil be om innspill til vurderinger fra eksperter på området.

Ekspertgruppe

Vi har nedsatt en ekspertgruppe bestående av tre personer med kompetanse innen forskning på sped- og småbarn og tilknytning, familiesosiologi- og psykologi og delt bosted. Gruppen består av Lars Smith, professor i psykologi ved Universitetet i Oslo, Ragni Hege Kitterød, sosiolog og forsker ved Institutt for samfunnsforskning og Frode Thuen, professor i psykologi ved Universitetet i Bergen. Ekspertgruppen vil følge prosjektet fra prosjektplanstadiet til endelig rapport gjennom å lese utkast og gi kommentarer, samt være tilgjengelig for spørsmål underveis i prosjektet. Vi håper med dette på best måte å ta gode avgjørelser i startfasen av prosjektet, samt å besørge kvalifiserte diskusjoner rundt de konklusjonene vi trekker i rapporten.

Etiske aspekter

På grunn av aspekter ved prosjektets tema, slik om omfanget av barn og familier spørsmålet om delt bosted gjelder, faglig uenighet på området, mulig lovendring som kan

føre til normgivende endringer av norske foreldres praksis, og etiske aspekter ved å gi faglige råd til enkeltfamilier basert på forskning på generalisert nivå ønsker vi å få hjelp til å diskutere mulige etiske utfordringer eller konsekvenser knyttet til spørsmålsstillingen. Berge Solberg, professor i medisinsk etikk og forskningsetikk ved medisinske fakultet ved NTNU har sagt seg villig til å bistå i drøftingen av etiske aspekter ved prosjektets tema.

Litteratursøk

Den endelige søkestrategien vil utarbeides av en forskningsbibliotekar, i samarbeid med prosjektleder. Søket vil bli fagfellevurdert av en annen bibliotekar. Vi vil søke systematisk etter studier i følgende databaser: Cochrane Library, Campbell Library, Epistemonikos, OVID MEDLINE, PsycINFO, PubMed, EMBASE, CINAHL, Web of Science (Science Citation Index Expanded & Social Sciences Citation Index), ProQuest (Sociological Abstracts & Social Services Abstracts) og ERIC. Det kan være aktuelt å søke i andre databaser i tillegg.

Vi vil også søke etter studier som ikke er indeksert i spesifikke databaser – såkalt «grå litteratur» - i Google Scholar. Vi vil gjøre disse søkene grundig, og spesielt søke etter studier fra nordiske land og land i Nord-Europa, på det relevante språket, for ikke å overse studier/rapporter som ikke er skrevet på engelsk eller har et engelsk sammenheng. Dette for i størst mulig grad sikre at vi fanger opp studier som kan være svært relevante med tanke på kontekst og overførbarhet av resultater til Norge. Vi tenker da spesielt på hva delt bosted innebærer i praksis, som tilnærmet lik en 50/50-fordeling mellom to hjem. I tillegg vil vi foreta manuelle søk i referanselister til relevante studier som dukker opp i søkene. Vi vil også ta kontakt med fagpersoner på feltet for å identifisere eventuelle andre studier som ikke vil være fanget opp i det systematiske søket. Eksempler på slike fagpersoner kan være forfattere av tidligere publiserte oversiktsrapporter eller forskere som jobber med primærstudier på det spesifikke området, spesielt i Norden eller Nord-Europa.

Inklusjons- og eksklusjonskriterier

<i>Inklusjonskriterier</i>	
<i>Populasjon</i>	Familier der foreldrene ikke bor sammen, men deler omsorgen for felles barn i alderen 0-12 år. Studier av familier med eldre barn inkluderes dersom bostedsordningen startet da barna var 0-12 år.
<i>Intervensjon</i>	Delt bosted - for eksempel tilnærmet 50/50 eller mindre likedelt.
<i>Sammenligning</i>	En mindre likedelt bostedsordning, for eksempel 30/70 – eller de sammenligningene vi finner, inkludert å bo kun med en forelder.
<i>Intervensjon og sammenligning for barn 0-3/0-6 år</i>	

	<p>Som over, eller en mer gradert form for bostedsordning, for eksempel antall netter i uka/måneden barnet sover hos sekundæromsorgsgiver, sammenlignet med et annet/mindre antall netter. Alternativt at barnet kun sover hos primæromsorgsgiver sammenlignet med at barnet sover noen netter i uka/måneden hos sekundæromsorgsgiver.</p>
<i>Utfall</i>	<p><i>Utfall hos barnet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Tilknytning til foreldre (tilknytningsstil – jfr. Bowlby (21)): målt med for eksempel ‘The Strange Situation’ verktøyet -Psykisk helse: målt med for eksempel ‘Parents evaluation of Developmental Status’ (PEDS); ‘Short Temperament Scale for Infants’; ‘Problem Scale of the Brief Infant-Toddler Social-Emotional Assessment’ (BITSEA), ‘Child behavior Checklist’ (CBCL), selvrappotering fra barn både på internaliserende og eksternaliserende vansker -Kognitiv utvikling -Stress -Utvikling av sosial kapital -Skoleprestasjoner <p><i>Andre utfall:</i></p> <p>Grad av tilknytning/kvalitet på kontakt mellom foreldre og barn</p> <p><i>Vi vil vurdere å ta med andre utfall enn de nevnt over dersom vi finner studier som rapporterer andre utfall som kan synes relevante.</i></p>
<i>Studiedesign</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Systematiske oversikter (av moderat eller høy metodisk kvalitet bedømt ut i fra Kunnskapssenterets sjekklister, og med litteratursøk fra 2010 eller nyere) over studier med kontrollbetingelser. • Primærstudier med et longitudinelt design og kontrollgruppe, som har en eller flere målinger av utfall hos barn før bostedsordning trer i kraft, og en eller flere oppfølgingsmålinger etter at bostedsform har pågått en stund.
<i>Språk</i>	<p>Publikasjoner av studier på et språk som ikke beherskes av noen i forskerteamet vil bli oversatt ved hjelp av Google translate eller en språkkyndig.</p>
<i>År</i>	<p>Vi vil inkludere systematiske oversikter med litteratursøk fra 2010 eller nyere.</p> <p>Vi vil inkludere primærstudier publisert fra og med 1980.</p>

Eksklusjonskriterier

Studier uten kontrollbetingelser, eksempelvis tverrsnittstudier og kvalitative studier. Vi vil imidlertid legge tverrsnittstudier, kvalitative studier og longitudinelle studier

som ellers møter inklusjonskriteriene i en liste i et vedlegg, eller også gjøre en mapping av data –inkludert resultater – fra disse studiene.

Utvelgelse av artikler

Prosjektleder og en medarbeider vil uavhengig av hverandre vurdere resultatene fra litteratursøkene. Den første utvelgelsen av studier vil skje på bakgrunn av tittel og sammendrag, hvis tilgjengelig, for alle identifiserte referanser i henhold til inklusjonskriteriene beskrevet ovenfor. Referanser vi vurderer som relevante vil vi bestille i fulltekst. To medarbeidere vil uavhengig av hverandre lese fulltekst av studiene, og benytte de samme inklusjonskriteriene. Vi vil benytte et standardisert inklusjonsskjema basert på våre inklusjonskriterier som hjelper oss i å være nøyaktige mht. inklusjon og eksklusjon av studiene. Dersom uenighet oppstår vil uoverensstemmelsen avgjøres ved ny gjennomlesing av studien og diskusjon mellom medarbeiderne. Dersom det fortsatt er tvil eller uenighet om vurderingen vil vi be en tredje person med relevant metodekompetanse vurdere studien og avgjøre inklusjonsvurderingen.

Kvalitetsvurdering av inkluderte studier

Prosjektleder og en medarbeider vil uavhengig av hverandre vurdere den metodiske kvaliteten på de inkluderte studiene. Dette vil vi gjøre ved å vurdere risiko for systematiske skjevheter i studiene (risk of bias) ved hjelp av egnede sjekklister. Vi vil benytte sjekklister utformet for de aktuelle studiedesign; disse er gjengitt i håndboken *Slik oppsummerer vi forskning* (59).

Hente ut og sammenstille data

Prosjektleder vil hente ut relevante data fra de inkluderte studiene. En prosjektmedarbeider vil gå igjennom data-uttrekkene for å sikre at all relevant informasjon er hentet ut og korrekt gjengitt. Ved usikkerhet eller uenighet som ikke løses ved diskusjon vil en tredje person vurdere datauttrekket. Aktuelle data er publikasjonskarakteristika, studiedesign, populasjonskarakteristika, beskrivelse av tiltak og sammenligninger, måletidspunkt/oppfølgingsperiode, frafall, relevante utfall og resultater. For systematiske oversikter rapporteres også antall og type studier som er inkludert i oversiktene, studiedesign og studienes metodiske kvalitet. Vi vil sammenstille data i tekst og lage tabeller der det er relevant. Resultatene vil bli oppsummert i henhold til kriteriene i Kunnskapscenterets metodehåndbok.

Vi vil sammenfatte resultatene for hvert av de relevante utfallsmålene. Vi vil analysere dikotome utfallsmål ved å benytte «random effects modell» for beregning av relativ risiko (RR) og 95 % konfidensintervall (KI). Eventuelle kontinuerlige utfall vil vi analysere ved å bruke gjennomsnittlig forskjell (mean difference; MD) med 95 % KI, alternativt standardisert gjennomsnittlig forskjell (standardized mean difference; SMD), hvis utfallsmålene har ulik måleenhet/måleskala. Resultater fra ulike studiedesign analyseres hver for seg, men oppsummeres under samme kapittel i rapporten.

Dersom vi inkluderer flere primærstudier med samme utfallsmål og disse er tilstrekkelig like med hensyn til populasjon, intervensjon og måling av effekter vil vi vurdere å sammenstille resultater i metaanalyser.

Dersom vi finner 1 eller flere systematiske oversikter som møter inklusjonskriteriene vil vi sammenfatte resultatene for hvert av de relevante utfallsmålene, presentert i samme form som i oversiktene som er inkludert. Oversiktene vil bli sortert etter hvilke sammenligninger som er gjort, eventuelt etter utfallsmål. Hvis kun 1 systematisk oversikt møter inklusjonskriteriene vil vi vurdere å utarbeide en formidlings sak for den. Vi vil presentere utfallsmål etter oppfølgingstidspunkt dersom data er tilgjengelig. Oppfølgingstidspunkt vil basere seg på hva som er rapportert i de inkluderte systematiske oversiktene.

Vurdere kvalitet på dokumentasjonen

Vi vil benytte verktøyet GRADE (Grading of Recommendations Assessment, Development and Evaluation) (60) for å vurdere kvaliteten på den samlede dokumentasjonen for hvert av de identifiserte utfallsmålene. GRADE er en metode som viser hvilke kjenne tegn ved studiene som er vurdert og hvilke vurderinger som er blitt gjort. Dersom eventuelle inkluderte systematiske oversikter inneholder en GRADE-vurdering vil vi gjengi disse, dersom vi vurderer at de er godt utført. Hvis vi ikke stoler på oversiktens GRADE-vurdering, eller ingen GRADE-vurdering er utført, vil vi utføre en egen GRADE-vurdering. Kritisk vurdering og gradering vil utføres av to medarbeider, der den ene kontrollerer den andres arbeid. Ved uenighet vil vurderingene diskuteres med en kyn dig tredjeperson. Denne metoden hjelper oss til å vurdere hvilken grad av tillit vi har til den oppsummerte dokumentasjonen:

Vurdering av kvalitet	Betydning
Høy	Vi har stor tillit til at effektestimater ligger nær den sanne effekten.
Middels	Vi har middels tillit til effektestimater: Det ligger sannsynligvis nær den sanne effekten, men det er også en mulighet for at den kan være forskjellig.
Lav	Vi har begrenset tillit til effektestimater: den sanne effekten kan være vesentlig ulik effektestimater.
Veldig lav	Vi har svært liten tillit til at effektestimater ligger nær den sanne effekten.

Vurderingen gjøres for hvert av utfallsmålene på tvers av de inkluderte studiene. GRADE inkluderer en vurdering av studiekvalitet/risiko for skjevhet (*risk of bias*), samsva r (konsistens) av resultater mellom studier, sammenliknbarhet og generaliserbarhet (direktheit; hvor like populasjonene, intervensjonene og utfallene i studiene er sammenliknet med personer, tiltak og utfall i PICO), hvor presise resultatestimaterne er, og om det er risiko for publiserings skjevheter. GRADE kan også ta hensyn til om det er sterke sammenhenger mellom intervensjon og utfall, om det er stor/svært stor dose-responseeffekt, eller om konfunderende variabler ville ha redusert effekten (Se www.gradeworkinggroup.org for mer om GRADE).

Vedlegg til rapporten

Som nevnt over er mandatet for denne rapporten å oppsummere studier som har sett på effekt av delt bosted på barns utvikling og psykiske helse. Dette krever studier med et design som er robust nok til å kunne måle dette. Mye av forskningen på feltet delt bosted viser positive sammenhenger mellom bostedsform og utfall hos barn, men på grunn av studienes design kan vi ikke trekke slutninger om årsakssammenhenger. Men mye av forskningen på feltet dreier seg også om under hvilke betingelser delt bosted er bra for barn eller ikke, og også om hvordan foreldre med store konflikter håndterer delt bosted. Fordi vi forventer å finne få studier som treffer våre inklusjonskriterier, og fordi behovet for kunnskap om temaet fra ulike perspektiver er stort, vil vi når vi går igjennom litteratursøket også plukke ut studier med andre typer studiedesign og legge disse i en liste som vedlegg til rapporten. Dette gjelder også kvalitative studier, og Bufdir har således mulighet til å vurdere om de senere ønsker en oppsummering av disse.

Dersom vi finner et svært begrenset antall studier som blir inkludert i rapporten, vil vi i tillegg til å lage en liste over andre typer studier - trekke ut data fra de studiene vi har funnet som har et tverrsnittdesign med kontrollgruppe. Relevante data å trekke ut kan være land, årstall, studiens størrelse, studiedesign og resultater. Vi vil presisere at vi ikke har foretatt en kvalitetsvurdering av disse studiene og at de har et metodisk design som gjør at vi ikke kan si noe om årsakssammenhenger. Vi vil ikke foreta egne analyser av data fra studiene, men kun basere oss på det forfatterne av studiene rapporterer. Årsaken til at vi ønsker å gjøre dette er at vi tenker oss at disse studiene kan bidra med noe kunnskap, om ikke om årsakssammenhenger, så om andre sammenhenger som kan være interessante for fagfolk som uansett må gi anbefalinger til foreldre og familier som splitter opp. Når vi velger å la dette være som et vedlegg til rapporten, og ikke del av selve rapporten, skyldes dette at vi ønsker å understreke viktigheten av å være strenge med kravene til studiedesign når spørsmålet vi er bedt om å besvare er hvilken effekt bostedsordningen delt bosted har på utfall hos barn.

Fagfellevurdering

Denne prosjektplanen vurderes av to interne og to eksterne fagfeller, i tillegg til ekspertgruppen. Interne fagfeller vil hovedsakelig vurdere metode, mens eksterne fagfeller hovedsakelig vil vurdere fagtematisk innhold. To interne og to eksterne fagfeller vil også vurdere den endelige rapporten, i tillegg til ekspertgruppen.

For en detaljert beskrivelse av Kunnskapssenterets metoder og arbeidsform, henviser vi til vår metodebok, *Slik oppsummerer vi forskning* (59).

Tidsaspekt

Prosjekt har en tidsramme på ett år og er planlagt ferdigstilt juni 2017. Vi håper at prosjektplanen er ferdig gjennomarbeidet etter innspill fra ekspertgruppe samt interne og eksterne fagfeller, og godkjent av Kunnskapssenterets ledergruppe for kunnskapsoppsummering i løpet av september 2016. Prosjektplanen vil da være tilgjengelig på Kunnskapssenterets hjemmesider. Når prosjektplanen er godkjent starter vi gjennomføringen av et systematisk søk etter studier og gjennomgår samtlige treff for inklusjon og eksklusjon innen desember 2016. Deretter vil vi foreta kvalitetsvurdering av inkluderte

studier og analysere resultater, samt skrive rapport og få denne vurdert av ekspert-gruppe og fagfeller slik at ferdigstilling av endelig rapport kan skje i juni 2017.

Publikasjon/formidling

Prosjektet vil lede frem til en systematisk oversikt (eller en formidlingsak dersom 1 relevant systematisk oversikt inkluderes), hvor den primære målgruppen er oppdragsgiver (Bufdir). Den endelige rapporten vil ferdigstilles og oversendes elektronisk til Bufdir. Rapporten vil være på norsk, med engelsk sammendrag. I tillegg vil en muntlig presentasjon av rapportens hovedpunkter presenteres for oppdragsgiver ved ønske. Rapporten vil publiseres på hjemmesidene til Folkehelseinstituttet. Vi vil vurdere å utarbeide og publisere en vitenskapelig artikkel på grunnlag av rapporten.

Risikoanalyse

RISIKOELEMENT	SANNSYNLIGHET	KONSEKVENNS	RISIKOFAKTOR
Sykdom i prosjekt-gruppa	Lav	Prosjektperioden forlenges	Liten
Tiltak for å begrense risikoelementenes sannsynlighet og konsekvens: -Prosjektansvarlig utpeker ny prosjektleder eller prosjektmedarbeidere.			

Vedlegg 2: Ordliste

Begrep	Forklaring
<i>Avbrutte tidsserier</i>	Et forskningsdesign hvor det samles inn data og/eller observeres ved flere (helst mange) tidspunkt før og etter en intervensjon («interruption»). Slik søker man å beregne effekten av et tiltak og samtidig estimere den underliggende tidstrenden.
<i>Baseline data</i>	Verdier av demografiske, kliniske eller andre variabler som blir innhentet fra hver deltaker ved oppstarten av et forsøk, før tiltaket blir gitt.
<i>Blinding</i>	I et kontrollert forsøk: prosessen som hindrer at de som er involvert i forsøket, vet hvilken gruppe én deltaker tilhører. Risikoen for skjevhet blir redusert når så få personer som mulig vet hvem som mottar eksperimentelt tiltak (tiltak) og hvem som er i kontrollgruppen. Deltakere, helsepersonell, forsker (utfallsmåler) og den som gjør analysene, er alle kandidater for blinding. Blinding av enkelte grupper er ikke alltid mulig, for eksempel for mottakere og givere av psykososiale tiltak.
<i>Data</i>	Råmateriale fra forskning som ennå ikke er organisert til informasjon.
<i>Effekt</i>	Den observerte sammenheng mellom et tiltak eller en eksposisjon og et utfall som blir uttrykt i et effektmål.
<i>Før- og etter-studier med kontrollgruppe</i>	Et ikke-randomisert forsøk der en kontrollgruppe og en tiltaksgruppe med like karakteristika og ensartet atferd forsøkes identifisert. Data blir innhentet i kontroll- og tiltaksgruppen både før og etter et tiltak.
<i>Gjennomsnittlig forskjell (MD)</i>	Gjennomsnittlig forskjell (<i>mean difference</i>) er forskjellen mellom to estimerte gjennomsnitt der målingene har foregått med samme måleenhet, f.eks. uker i arbeid. Dette effektestimater brukes ved kontinuerlig måleskalaer.
<i>Ikke-kontrollerte studier</i>	Studier som ikke kontrollerer for systematiske skjevheter på noen måte, for eksempel observasjonsstudier, kvalitative studier.
<i>Ikke-randomiserte kontrollerte studier</i>	Studier som har andre kontrollbetingelser (f.eks. måling før og etter samt kontrollgruppe), men der fordeling på grupper ikke er (fullstendig) randomisert.
<i>Ikke-systematiske kunnskapsoversikter</i>	For at en oversikt skal kunne kalles systematisk, må disse tre kriteriene være oppfylt: 1) oversikten må ha en oppgitt søkestrategi; 2) oversikten må inneholde klare inklusjonskriterier; 3) oversikten må ha kvalitetsvurdert de inkluderte studiene og/eller oversiktene
<i>Kohortstudier</i>	En form for longitudinell undersøkelse av en bestemt gruppe individer. Studien følger en gruppe mennesker (kohort) over tid for å identifisere subgrupper av personer som er, har vært, eller blir eksponert for en eller flere faktorer som hypotetisk påvirker sannsynligheten for sykdom eller andre utfall. Over tid observeres i hvilken grad sykdom eller andre utfall forekommer i ulike eksposisjonsgrupper.
<i>Konfidensintervall (KI)</i>	Statistisk uttrykk for feilmargen fra frekvensstatistikk. Det angir intervallet som med en spesifisert sannsynlighet (vanligvis 95 %) inneholder den «sanne» verdien av variabelen man har målt. Presisjonen på resultatet angis som ytterpunktene for et intervall,

	f.eks. når man skriver $10,5 \pm 0,5$ (95 % KI), så betyr dette at målingen var 10,5, og at konfidensintervallet strekker seg fra 10,0 til 11,0. Jo smalere intervall, desto større presisjon.
<i>Kontrollgruppe</i>	En gruppe som brukes som sammenligning for en tiltaksgruppe. Den har lignende karakteristika som tiltaksgruppen, men mottar et alternativt tiltak eller ingen tiltak.
<i>Observasjonsstudier</i>	En studie hvor forskerne ikke forsøker å intervensere, men simpelthen observerer hva som skjer. Forandringer eller forskjeller i en variabel (f.eks. behandling) blir studert i forhold til forandringer eller forskjeller i andre variabler (f.eks. død), uten noen innblanding fra forskeren. Det er en større risiko for seleksjonsskjevhet i en slik studie enn i en eksperimentell studie.
<i>Odds Ratio (OR)</i>	Odds ratio Ratioen mellom odds for en hendelse i en gruppe og odds for en hendelse i en annen gruppe. I studier av behandlingseffekt er oddsen i behandlingsgruppen vanligvis delt på odds i kontrollgruppen. En odds ratio på 1 indikerer at det ikke er forskjell mellom gruppene. For uheldige utfall indikerer en odds ratio som er mindre enn 1, at tiltaket var effektivt for å redusere risikoen for utfallet.
<i>Oversikt over oversikter</i>	Oversikter over oversikter lages når: 1) Det finnes flere tiltak for samme populasjon/diagnose og vi ønsker å vite hvilke som er mest effektive; eller 2) Det er flere populasjoner/diagnoser som kan behandles med samme tiltak og vi ønsker å vite om tiltaket er effektivt i de forskjellige populasjonene; eller 3) Det finnes flere systematiske oversikter med samme problemstilling, men med forskjellige konklusjoner.
<i>Metaanalyse</i>	Statistiske teknikker i en systematisk oversikt for å integrere resultatene av inkluderte studier.
<i>Randomiserte kontrollerte studier (RCT)</i>	Et studiedesign hvor deltakerne er randomisert (tilfeldig fordelt) til en tiltaks- og kontrollgruppe. Resultatene blir vurdert ved å sammenligne utfall i behandlings-/tiltaksgruppen og kontrollgruppen. En fordel ved en RCT er at den tilfeldige fordeling av deltakere til de to (eller flere) gruppene i teorien sikrer at gruppene er like med hensyn til demografiske og sykdomsspesifikke variabler samt konfunder-variabler.
<i>Relativ risiko (RR)</i>	Relativ risiko (RR) brukes ved dikotome målinger (enten-eller) og er forholdet mellom «risikoen» i to grupper. I intervensjonsstudier finner man RR ved å ta risikoen i intervensjonsgruppen og dele på risikoen i kontrollgruppen. For ønskede utfall (som det å få arbeid) innebærer en $RR > 1$ at tiltaket er effektivt for dette utfallet. En $RR = 2$ vil si at sjansen for f.eks. å komme i arbeid er dobbelt så stor i intervensjonsgruppen som i kontrollgruppen.
<i>Risk of bias</i>	Risiko for systematiske feil, som manglende eller mangelfull blinding, generering av randomiseringssekvens, skjult fordeling til grupper, vurdering av ufullstendige data, rapportering av utfallsmål eller frafall fra studien.
<i>Standardavvik</i>	Et mål for spredning eller fordeling av et sett med observasjoner. Beregnes som det gjennomsnittlige avviket fra gjennomsnittet i utvalget.
<i>Statistisk signifikant</i>	Et resultat som det er usannsynlig er fremkommet ved tilfeldigheter. Den sedvanlige grense for denne vurderingen er at resultatet, eller mer ekstreme resultater, ville forekomme med en sannsynlighet mindre enn 5 % hvis nullhypotesen var sann. Statistiske tester gir en p-verdi som brukes for å vurdere dette.
<i>Studiedesign</i>	Hvordan en studie er planlagt for å besvare det aktuelle spørsmålet eller den aktuelle problemstillingen.
<i>Systematisk oversikt</i>	En oversikt over et klart definert forskningsspørsmål. Oversikten bruker systematiske og eksplisitte metoder for å identifisere, utvelge og kritisk vurdere relevant forskning, samt for å innsamle og analyse data fra studiene som er inkludert i oversikten. Statis-

	tiske metoder (metaanalyser) vil i noen tilfeller bli brukt for å analysere og oppsummere resultatene fra de inkluderte studiene. I andre tilfeller skjer oppsummering uten bruk av statistiske metoder.
<i>Tverrsnittstudier</i>	En studie som måler fordelingen av ulike egenskaper i en populasjon på ett bestemt tidspunkt. Kan vise sammenhenger men ikke årsaksforhold.

Vedlegg 3: Søkestrategi

Søkedato: 01/09-16

Database(s): Epub Ahead of Print, In-Process & Other Non-Indexed Citations, Ovid MEDLINE(R) Daily and Ovid MEDLINE(R) 1946 to Present

Search Strategy:

Searches Results Annotations

1 divorce/ 4361

2 (divorc* or post-divorc* or postdivorc* or post-separat* or postseparat* or ((couple* or famil* or marital or nonmarital or non-marital or parent*) adj3 separat*)).ti,ab,kf. 12183

3 ((unmarried or un-married or never married or never-married or noncohabit* or non-cohabit* or nonmarried or non-married or nonmarital or non-marital or "not married") adj3 (couple* or parent?)).ti,ab,kf. 269

4 or/1-3 13966

5 child custody/ 1053

6 shared care.mp. 1047

7 (shared adj2 (parental or parenting* or placement* or residence* or resident*)).ti,ab,kf. 154

8 (((alternate* or alternating or dual) adj residence*) or ((care or custody or living or parenting or residence) adj2 arrangement*) or parenting plan* or physical placement*).ti,ab,kf. 2686

9 (sleepover* or sleep-over* or overnight*).ti,ab,kf. 25629

10 or/5-9 30465

11 4 and 10 419

12 ((joint or physical or shared) adj2 custod*).mp. 99

13 11 or 12 467

14 exp Animals/ 20586475

15 Humans/ 16281210

16 14 not (14 and 15) 4305265

17 (news or editorial or comment).pt. 1137648

18 16 or 17 5393872

19 13 not 18 455

20 limit 19 to yr="1980-Current" 448

21 remove duplicates from 20 443

Database(s): PsycINFO 1806 to July Week 4 2016

Search Strategy:

#	Searches	Results	Annotations
1	divorce/	7750	
2	marital separation/	1470	
3	relationship termination/	625	
4	(divorc* or post-divorc* or postdivorc* or post-separat* or postseparat* or ((couple* or famil* or marital or nonmarital or non-marital or parent*) adj3 separat*)).ti,ab,id.	20280	
5	((unmarried or un-married or never married or never-married or noncohabit* or non-cohabit* or nonmarried or non-married or nonmarital or non-marital or "not married") adj3 (couple* or parent?)).ti,ab,id.	483	
6	or/1-5	21586	
7	child custody/	2737	
8	shared care.mp.	298	
9	(shared adj2 (parental or parenting* or placement* or residence* or resident*)).ti,ab,id.	315	
10	((alternate* or alternating or dual) adj residence*) or ((care or custody or living or parenting or residence) adj2 arrangement*) or parenting plan* or physical placement*).ti,ab,id.	3479	
11	(sleepover* or sleep-over* or overnight*).ti,ab,id.	2721	
12	or/7-11	9096	
13	6 and 12	1555	
14	((joint or physical or shared) adj2 custod*).mp.	504	
15	13 or 14	1777	
16	animal.po.	352335	
17	human.po.	3442019	
18	16 not (16 and 17)	315745	
19	(comment reply or editorial).dt.	149843	
20	18 or 19	461601	
21	15 not 20	1719	
22	limit 21 to yr="1980-Current"	1695	
23	remove duplicates from 22	1692	

Database(s): Embase 1974 to 2016 September 01

Search Strategy:

#	Searches	Results	Annotations
1	divorce/	6730	
2	(divorc* or post-divorc* or postdivorc* or post-separat* or postseparat* or ((couple* or famil* or marital or nonmarital or non-marital or parent*) adj3 separat*)).ti,ab,kw.	14135	
3	((unmarried or un-married or never married or never-married or noncohabit* or non-cohabit* or nonmarried or non-married or nonmarital or non-marital or "not married") adj3 (couple* or parent?)).ti,ab,kw.	239	
4	or/1-3	16708	
5	child custody/	83	
6	shared care.mp.	1573	

7 (shared adj2 (parental or parenting* or placement* or residence* or resident*)):ti,ab,kw. 177

8 (((alternate* or alternating or dual) adj residence*) or ((care or custody or living or parenting or residence) adj2 arrangement*) or parenting plan* or physical placement*):ti,ab,kw. 2962

9 (sleepover* or sleep-over* or overnight*):ti,ab,kw. 38254

10 or/5-9 42972

11 4 and 10 184

12 ((joint or physical or shared) adj2 custod*).mp. 107

13 11 or 12 264

14 nonhuman/ 4825502

15 (news or editorial or comment).pt. 520529

16 13 not (14 or 15) 262

17 limit 16 to yr="1980-Current" 254

18 remove duplicates from 17 247

Search Name: Delt bosted_Cochrane Reviews

Date Run: 01/09/16 21:05:13.122

Description:

ID Search Hits

#1 [mh ^Divorce] 43

#2 (divorc* or "post-divorc*" or postdivorc* or "post-separat*" or postseparat* or ((couple* or famil* or marital or nonmarital or "non-marital" or parent*) near/3 separat*)):ti,ab,kw 412

#3 ((unmarried or "un-married" or "never married" or "never-married" or noncohabit* or "non-cohabit*" or nonmarried or "non-married" or nonmarital or "non-marital") near/3 (couple* or parent*)):ti,ab,kw 5

#4 (61-#3) 417

#5 [mh ^"Child Custody"] 13

#6 "shared care":ti,ab,kw 131

#7 (shared next/2 (parental or parenting* or placement* or residence* or resident*)):ti,ab,kw 1

#8 ("alternate* residence*" or "alternating residence*" or ((care or custody or living or parenting or residence) next/2 arrangement*) or "dual residence*" or "parenting plan*" or "physical placement*"):ti,ab,kw 80

#9 (sleepover* or "sleep-over*" or overnight*):ti,ab,kw 3860

#10 {or #5-#9} 4080

#11 #4 and #10 9

#12 ((joint or physical or shared) next/2 custod*) 1

#13 #11 or #12 Publication Year from 1980 to 2016, in Cochrane Reviews (Reviews and Protocols) and Trials 10

#14 (divorc* or "post-divorc*" or postdivorc* or "post-separat*" or postseparat* or ((couple* or famil* or marital or nonmarital or "non-marital" or parent*) near/3 separat*)) 561

#15 ((unmarried or "un-married" or "never married" or "never-married" or noncohabit* or "non-cohabit*" or nonmarried or "non-married" or nonmarital or "non-marital") near/3 (couple* or parent*)) 5

#16	#1 or #14 or #15	566
#17	"shared care"	252
#18	(shared next/2 (parental or parenting* or placement* or residence* or resident*))	1
#19	("alternate* residence*" or "alternating residence*" or ((care or custody or living or parenting or residence) next/2 arrangement*) or "dual residence*" or "parenting plan*" or "physical placement*")	151
#20	(sleepover* or "sleep-over*" or overnight*)	4217
#21	{or #5, #17-#20}	4614
#22	#16 and #21	28
#23	#22 or #12 Publication Year from 1980 to 2016, in Other Reviews	0

Database: PubMed

Dato: 01.09.2016

Treff: 0

[Søk:] "physical custody" or "shared residential" or "shared custody" pubstatusaheadofprint

Database: Epistemonikos

Dato: 01.09.2016

Treff: 4 men 0 relevante

(title:(divorc* OR "post-divorce" OR postdivorc* OR "post-separation" OR postseparat* OR separat*) OR abstract:(divorc* OR "post-divorce" OR postdivorc* OR "post-separation" OR postseparat* OR separat*)) AND (title:("physical custody" OR "joint custody" OR "shared custody" OR "shared care" OR "shared residential" OR "shared parenting" OR "custody arrangement" OR "parenting arrangement" OR "dual residence" OR "parenting plan" OR "sleep-over" OR sleepover* OR overnight*) OR abstract:("physical custody" OR "joint custody" OR "shared custody" OR "shared care" OR "shared residential" OR "shared parenting" OR "custody arrangement" OR "parenting arrangement" OR "dual residence" OR "parenting plan" OR "sleep-over" OR sleepover* OR overnight*))

Database: Campbell Library

Dato: 20.07.2016

Treff: 0

Manuell gjennomgang av årganger fra 2010-2016.

Database: SveMed+

Dato: 20.07.2016

Treff: 25

1	"delt omsorg" OR "delt bosted"	1
2	noexp:"child custody"	24
3	växelvis OR växelbo*	3
4	växelvis OR växelbo* OR "delad vårdnad"	4
5	delt forældremyndighed	0
6	#1 OR #2 OR #3 OR #4 OR #5	25

Database: Norart

Dato: 20.07.2016

Treff: 15

Ordsøk: "delt bosted" 15

Nøkkelord: "delt bosted" 9

Tittel: "delt bosted" 8

CINAHL

Search Terms Search Options

S13 S11 OR S12 View Results (143)

[View Details](#)

[Edit](#)

S12 TX ((joint or physical or shared) N1 custod*) View Results (21)

[View Details](#)

[Edit](#)

S11 S4 AND S10 View Results (196)

[View Details](#)

[Edit](#)

S10 S5 OR S6 OR S7 OR S8 OR S9 View Results (4,121)

[View Details](#)

[Edit](#)

S9 TI ((sleepover* or "sleep-over*" or overnight*)) OR AB ((sleepover* or "sleep-over*" or overnight*)) OR SU ((sleepover* or "sleep-over*" or overnight*)) View Results (1,901)

[View Details](#)

[Edit](#)

S8 TI (("alternate* residence*" or "alternating residence*" or ((care or custody or living or parenting or residence) N1 arrangement*) or "dual residence*" or "parenting plan*" or "physical placement*")) OR AB (("alternate* residence*" or "alternating residence*" or ((care or custody or living or parenting or residence) N1 arrangement*) or "dual residence*" or "parenting plan*" or "physical placement*")) OR SU (("alternate* residence*" or "alternating residence*" or ((care or custody or living ...

[View Results \(1,027\)](#)

[View Details](#)

[Edit](#)

S7 TI ((shared N1 (parental or parenting* or placement* or residence* or resident*))) OR AB ((shared N1 (parental or parenting* or placement* or residence* or resident*))) OR SU ((shared N1 (parental or parenting* or placement* or residence* or resident*))) View Results (59)

[View Details](#)

Edit

S6 TI ("shared care") OR AB ("shared care") OR SU ("shared care") View Results (358)
View Details
Edit

S5 (MH "Child Custody") View Results (829)
View Details
Edit

S4 S1 OR S2 OR S3 View Results (3,098)
View Details
Edit

S3 TI (((unmarried or "un-married" or "never-married" or noncohabit* or "non-cohabit*" or nonmarried or "non-married" or nonmarital or "non-marital" or "not married") N2 (couple* or parent#)).) OR AB (((unmarried or "un-married" or "never-married" or noncohabit* or "non-cohabit*" or nonmarried or "non-married" or nonmarital or "non-marital" or "not married") N2 (couple* or parent#)).) OR SU (((unmarried or "un-married" or "never-married" or noncohabit* or "non-cohabit*" or nonmarried or "non-m ...
View Results (549)
View Details
Edit

S2 TI ((divorc* or "post-divorc*" or postdivorc* or "post-separat*" or postseparat* or ((couple* or famil* or marital or nonmarital or "non-marital" or parent*) N2 separat*))) OR AB ((divorc* or "post-divorc*" or postdivorc* or "post-separat*" or postseparat* or ((couple* or famil* or marital or nonmarital or "non-marital" or parent*) N2 separat*))) OR SU ((divorc* or "post-divorc*" or postdivorc* or "post-separat*" or postseparat* or ((couple* or famil* or marital or nonmarital or "non-marita ...
View Results (2,601)
View Details
Edit

S1 (MH "Divorce") View Results (1,154)
View Details
Edit

7
323
#6 OR #5
Indexes=SCI-EXPANDED, SSCI Timespan=1987-2016
Edit
Select to combine sets.

Select to delete this set.

6

212

TOPIC: ("joint custod*" or "physical custod*" or "shared custod*")

Indexes=SCI-EXPANDED, SSCI Timespan=1987-2016

Edit

Select to combine sets.

Select to delete this set.

5

137

#4 AND #3

Indexes=SCI-EXPANDED, SSCI Timespan=1987-2016

Edit

Select to combine sets.

Select to delete this set.

4

24,227

TS=("shared care" or ("shared" NEAR/1 ("parental" or parenting* or placement* or residence* or resident*)) or "alternate* residence*" or "alternating residence*" or (("care" or "custody" or "living" or "parenting" or "residence") NEAR/2 arrangement*) or "dual residence*" or "parenting plan*" or "physical placement*" or sleepover* or sleep-over* or overnight*)

Indexes=SCI-EXPANDED, SSCI Timespan=1987-2016

Edit

Select to combine sets.

Select to delete this set.

3

35,288

#2 OR #1

Indexes=SCI-EXPANDED, SSCI Timespan=1987-2016

Edit

Select to combine sets.

Select to delete this set.

2

548

TS=((("unmarried" or un-married or never-married or noncohabit* or non-cohabit* or "nonmarried" or non-married or "nonmarital" or non-marital) NEAR/2 (couple* or parent\$))

Indexes=SCI-EXPANDED, SSCI Timespan=1987-2016

Edit

Select to combine sets.

Select to delete this set.

1

34,864

TS=(divorc* or post-divorc* or postdivorc* or post-separat* or postseparat* or ((couple* or "famil*" or "marital" or "nonmarital" or non-marital or parent*) NEAR/2 separat*))

Indexes=SCI-EXPANDED, SSCI Timespan=1987-2016

S1 SU.EXACT("Marital Disruption") OR SU.EXACT("Divorce") OR TI,AB,SU(divorc* or post-divorc* or postdivorc* or post-separat* or postseparat* or ((couple* or "famil*" or "marital" or "nonmarital" or non-marital or parent*) NEAR/2 separat*) or (("unmarried" or un-married or never-married or noncohabit* or non-cohabit* or "nonmarried" or non-married or "nonmarital" or non-marital) NEAR/2 (couple* or parent\$1))) 37,823

S2 SU.EXACT("Child Custody") OR TI,AB,SU("shared care" or ("shared" NEAR/0 ("parental" or parenting* or placement* or residence* or resident*)) or "shared time parenting" or "alternate* residence*" or "alternating residence*" or ("care" or "custody" or "living" or "parenting" or "residence") NEAR/0 arrangement*) or "dual residence*" or "parenting plan*" or "physical placement*" or sleepover* or sleep-over* or overnight*)

S3 1 and 2 1,940

S4 TI,AB,SU(("joint" or "physical" or "shared") NEAR/1 custod*) 265

S5 3 or 4 1054

(limit yr= 1980-2016) 890 results after de-dup

ERIC

S1 SU.EXACT("Divorce") OR TI,AB,SU(divorc* or post-divorc* or postdivorc* or post-separat* or postseparat* or ((couple* or "famil*" or "marital" or "nonmarital" or non-marital or parent*) NEAR/2 separat*) or (("unmarried" or un-married or never-married or noncohabit* or non-cohabit* or "nonmarried" or non-married or "nonmarital" or non-marital) NEAR/2 (couple* or parent\$1))) 4,531

S2 SU.EXACT("Child Custody") OR TI,AB,SU("shared care" or ("shared" NEAR/0 ("parental" or parenting* or placement* or residence* or resident*)) or "shared time parenting" or "alternate* residence*" or "alternating residence*" or ("care" or "custody" or "living" or "parenting" or "residence") NEAR/0 arrangement*) or "dual residence*" or "parenting plan*" or "physical placement*" or sleepover* or sleep-over* or overnight*) 2,103

S3 1 and 2 354

S4 TI,AB,SU(("joint" or "physical" or "shared") NEAR/1 custod*) 78

S7 3 or 4 1

S8 5 or 7 336 [after de-duplication] yr= 1980-2016

Grå søk etter norske studier:

Google: 24.03.2017. Søkeorde: «delt bosted» filtype:pdf. Leste de hundre første: 2

ORIA: 24.03.2017. Søkeord «delt bosted». 103 treff: leste alle: 6 funn

Google Scholar. Søkeord: Delt bosted OR overnattinger for barn. Lest tom side 6: 1

Grå søk etter svenske studier:

Google 28.03.2017. Søkeord: ("delad vårdnad" OR "Gemensam vårdnad" OR "växelvist boende") AND (studie OR forskning). Omtrent 19 500 resultater. Leste de hundre første: 1

Google Scholar 28.03.2017. Søkeord: ("delad vårdnad" OR "Gemensam vårdnad" OR "växelvist boende") AND (studie OR forskning). 1020 treff: 2

CHES database 28.03.2017. Leste gjennom alle: 6

Samkataloger 28.03.2017. Leste gjennom alle: 1

Grå søk etter engelske studier:

Google 27.03.2017. Søkeord: "shared custody" OR "shared physical custody" OR "joint custody" OR "joint physical custody" abstract. 76300 treff. Leste de 150 første= 1

Google scholar 27.03.2017. Søkeord: "shared custody" OR "shared physical custody" OR "joint custody" OR "joint physical custody" abstract. 8960 treff. Leste de 150 første: 5

Vedlegg 4: Ekskluderte studier

<i>Studie</i>	<i>Begrunnelse</i>
Altenhofen S. Families experiencing divorce: Age at onset of overnight stays, conflict, and emotional availability as predictors of child attachment. Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering 2009;69(7-B):4456.	Mangler kontrollgruppe
Altenhofen S, Sutherland K, Biringen Z. Families experiencing divorce: Age at onset of overnight stays, conflict, and emotional availability as predictors of child attachment. J Divorce & Remarriage 2010;51(3):141-156.	Mangler kontrollgruppe
Atwell AE, Moore US, Nielsen E, Levite Z. Effects of joint custody on children. Bull Am Acad Psychiatry Law 1984;12(2):149-157.	Ikke empirisk studie
Balloff R, Walter E. Reactions of children to the divorce of the parents in cases of sole and joint child custody. Psychologie in Erziehung und Unterricht 1991;38(2):81-95.	Ikke utfall på barn
Barumandzadeh R, Martin-Lebrun E, Barumandzadeh T, Pousin G. The Impact of Parental Conflict and the Mitigating Effect of Joint Custody After Divorce or Separation. J Divorce & Remarriage 2016;57(3):212-223.	Tverrsnittstudie. Listet i vedlegg.
Baude A, Pearson J, Drapeau S. Child adjustment in joint physical custody versus sole custody: A meta-analytic review. J Divorce & Remarriage 2016;57(5):338-360.	Ikke systematisk oversikt. Listet i vedlegg.
Baude A, Sagnes F, Zaouche-Gaudron C. Alternating residence: Exploratory study looking at children aged 7 to 10. Dialogue: Recherches sur le couple et la famille 2010;188:123-132.	Kvalitativ studie. Listet i vedlegg.
Bauserman R. Child adjustment in joint-custody versus sole-custody arrangements: a meta-analytic review. J Fam Psychol 2002;16(1):91-102.	Ikke systematisk oversikt. Listet i vedlegg.
Bowman ME. Parenting after divorce: A comparative study of mother custody and joint custody families. Dissertation Abstracts International 1983;44(2-A):578.	Tverrsnittstudie. Listet i vedlegg.
Buchanan CM, Heiges KL. When conflict continues after the marriage ends: Effects of postdivorce conflict on children. Interparental conflict and child development: Theory, research, and applications. New York, NY: Cambridge University Press; US; 2001. p. 337-362.	Ikke empirisk studie
Cyr F, Di Stefano G, Desjardins B. Family life, parental separation, and child custody in Canada: A focus on Quebec. Family Court Review 2013;51(4):522-541.	Ikke empirisk studie, men rapporterer resultater fra en annen studie.
Donnelly D, Finkelhor D. Does equality in custody arrangement improve the parent-child relationship? Journal of Marriage and the Family 1992;54(4):837-845.	Tverrsnittstudie. Listet i vedlegg.

Fehlberg B, Smyth B, Maclean M, Roberts C. Legislating For Shared Time Parenting After Separation: A Research Review. <i>International Journal of Law, Policy and the Family</i> 2011;25(3):318-337.	Ikke systematisk oversikt. Listet i vedlegg.
George C, Solomon J, McIntosh J. Divorce in the nursery: On infants and overnight care. <i>Family Court Review</i> 2011;49(3):521-528.	Ikke empirisk studie
Glover RJ, Steele C. Comparing the effects on the child of post-divorce parenting arrangements. <i>Journal of Divorce</i> 1988;12(2-3):185-201.	Tverrsnittstudie. Listet i vedlegg.
Gunnoe ML, Braver SL. The effects of joint legal custody on mothers, fathers, and children controlling for factors that predispose a sole maternal versus joint legal award. <i>Law Hum Behav</i> 2001;25(1):25-43.	Ser på joint legal custody, og ikke joint physical custody
Kline M, Tschann JM, Johnston JR, Wallerstein JS. Children's adjustment in joint and sole physical custody families. <i>Developmental Psychology</i> 1989;25(3):430-438.	Ser på barn i alderen 3-14 år
Kushner MA. A review of the empirical literature about child development and adjustment postseparation. <i>J Divorce & Remarriage</i> 2009;50(7):496-516.	Ser på effekt av skilsmisse og ikke bostedsløsning
Lakin MJ. Domestic migrations: Effects on youngsters of postdivorce joint physical custody circumstances. <i>Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering</i> 1995;56(1-B):0528.	Tverrsnittstudie. Listet i vedlegg.
McIntosh J, Smyth B, Kelaher M, Wells Y, Long C. Post-separation parenting arrangements Patterns and developmental outcomes: Studies of two risk groups. <i>Family Matters</i> 2011 (86):40-48.	Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.
McIntosh JE. Legislating for shared parenting: Exploring some underlying assumptions. <i>Family Court Review</i> 2009;47(3):389-400.	Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.
McIntosh JE, Pruett MK, Kelly JB. Parental separation and overnight care of young children, part II: Putting theory into practice. <i>Family Court Review</i> 2014;52(2):256-262.	Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.
McIntosh JE, Smyth BM, Kelaher MA. Responding to Concerns About a Study of Infant Overnight Care Postseparation, With Comments on Consensus: Reply to Warshak (2014). <i>Psychology Public Policy and Law</i> 2015;21(1):111-119.	Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.
Nielsen L. Shared parenting after divorce: A review of shared residential parenting research. <i>J Divorce & Remarriage</i> 2011;52(8):586-609.	Ikke systematisk oversikt. Listet i vedlegg.
Nielsen L. Shared physical custody: Summary of 40 studies on outcomes for children. <i>J Divorce & Remarriage</i> 2014;55(8):613-635.	Ikke systematisk oversikt. Listet i vedlegg.
Pruett MK, DiFonzo J. Closing the gap: Research, policy, practice, and shared parenting. <i>Family Court Review</i> 2014;52(2):152-174.	Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.
Rivest C, Solomon C. Child custody following parental separation: Which is the better choice? <i>Revue Quebecoise de Psychologie</i> 1988;9(1):44-60.	Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.
Sagramoso KA. The effects of physical custody type following divorce on child adjustment and the parent-child relationship.	Tverrsnittstudie. Listet i vedlegg.

Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering 1994;54(10-B):5401.	
Sandler IN, Wheeler LA, Braver SL. Relations of parenting quality, interparental conflict, and overnights with mental health problems of children in divorcing families with high legal conflict. <i>J Fam Psychol</i> 2013;27(6):915-924.	Kun tverrsnittdata
Smyth B, Ferro A. When the Difference Is Night and Day: Parent-Child Contact after Separation. <i>Family Matters</i> 2002 (63):54-59.	Ikke utfall på barn
Smyth B, Rodgers B, Son V, Vnuk M. The Australian child support reforms: a critical evaluation. <i>Australian Journal of Social Issues</i> 2015;50(3):217.	Ikke systematisk oversikt
Solomon J, Biringen Z. Another Look at the Developmental Research: Commentary on Kelly and Lamb's "Using Child Development Research to Make Appropriate Custody and Access Decisions for Young Children". <i>Family Court Review</i> 2001;39(4):355-364.	Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.
Solomon J, George C. The development of attachment in separated and divorced families. Effects of overnight visitation, parent and couple variables. <i>Attach Hum Dev</i> 1999;1(1):2-33.	Ser ikke på utfall hos barna
Spruijt E, Duindam V. Joint physical custody in the Netherlands and the well-being of children. <i>J Divorce & Remarriage</i> 2010;51(1):65-82.	Tverrsnittstudie. Listet i vedlegg.
Strous M. Overnights and overkill: Post-divorce contact for infants and toddlers. <i>South African Journal of Psychology</i> 2011;41(2):196-206.	Ikke empirisk studie
Tejeiro Salguero R, Gomez Vallecillo J. Divorce, custody and child well-being: A psychology research review. <i>Apuntes de Psicología</i> 2011;29(3):425-434.	Ikke systematisk oversikt. Listet i vedlegg.
Twaite JA, Luchow AK. Custodial arrangements and parental conflict following divorce: The impact on children's adjustment. <i>Journal of Psychiatry & Law</i> 1996;24(1):53-75.	Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.
Vela-Trujillo VM. Post-divorce adjustment of latency-aged children as a function of custody arrangement, parent-child contact, and interparental relationship. <i>Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences</i> 1997;58(1-A):0099.	Tverrsnittstudie. Listet i vedlegg.
Wallerstein JS, Johnston JR. Children of divorce: recent findings regarding long-term effects and recent studies of joint and sole custody. <i>Pediatr Rev</i> 1990;11(7):197-204.	Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.
Walsh MC. A comparative study of joint legal custody versus sole maternal custody on the effects of children of divorce living with their mothers. <i>Dissertation Abstracts International</i> 1987;48(3-B):900.	Ser på joint legal custody, og ikke joint physical custody
Whiteside MF. Custody for children age 5 and younger. <i>Family & Conciliation Courts Review</i> 1998;36(4):479-502.	Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.
Wilkinson RR. A comparison of children's post-divorce adjustment in sole and joint physical custody arrangements matched for types of parental conflict. <i>Dissertation Abstracts International</i> 1993;54(3-A):1110.	Ikke utfall på barn

Wolchik SA, Braver SL, Sandler IN. Maternal versus joint custody: Children's postseparation experiences and adjustment. *Journal of Clinical Child Psychology* 1985;14(1):5-10.

Tverrsnittstudie. Listet i vedlegg.

Johnston JR. Children's adjustment in sole custody compared to joint custody families and principles for custody decision making. *Family & Conciliation Courts Review* 1995;33(4):415-425.

Ikke empirisk studie. Ikke systematisk oversikt.

Vedlegg 5: Detaljer ved inkluderte studier (data-ekstraksjon)

Studie: Solomon 1999	
Publikasjon	Solomon, J., & George, C. (1999). The development of attachment in separated and divorced families: Effects of overnight visitation, parent and couple variables. <i>Attachment & Human Development</i> , 1(1), 2-33.
År	1999
Land	USA
Studiedesign	Longitudinelt design Oppgir kun tverrsnittdata for utfallsmålene
Forsknings-spørsmål	«The study was designed to critically evaluate the validity of three alternative hypotheses reflecting: (1) the effects of overnight separation on infant attachment behavior (simple separation hypothesis), (2) the effects of maternal psychological protection and the divorce and marital separation context, or (3) the interaction between these factors (context-sensitive hypothesis). »
Populasjon	<p>Familier med barn i alderen 12-20 mnd ved studieoppstart.</p> <p>Inklusjonskriterier for samtlige foreldre: Barnet måtte være parets første felles barn, barnet måtte være mellom 12 og 18 mnd ved første måletidspunkt, foreldrene var over 18 år.</p> <p>Inklusjonskriterier for de separerte/ikke-samboende foreldrene: De hadde vært separert i minst tre mnd, de hadde en overnattingsplan for barnet, planen hadde vært i virke i minst en måned.</p> <p>«About 70% of the separated families had undergone formal mediation, which is required in California when there is a disagreement about custody or visitation. It is estimated that only about 10% of divorcing couples with children (all ages combined) undergo mediation in the county from which most of the families were drawn. Possibly a higher proportion of parents with infants enter mediation. Alternatively, recruitment methods may have resulted in an unrepresentative number of disputing families in the present sample».</p> <p>Andelen foreldre som har gått til mekling er svært høy, det samme er andelen foreldre som har fått advarsel fra myndighetene knyttet til relasjon til eks-partner ('restraining orders'). Andelen barn med trygg tilknytning er svært lav i alle de tre familiegruppene (ikke representativt for normalbefolkningen).</p>

Grupper som sammenlignes	<p>Det er tre grupper som sammenlignes i denne studien:</p> <p>1: Barn som bor med samboende/gifte foreldre (n=52)</p> <p>2: Barn som bor hos én foreldre og overnatter noe hos den andre (n=44) (overnatter minst en gang i mnd hos far)</p> <p>3: Barn som bor hos én forelder og ikke overnatter hos den andre (n=49) (møter far minst en gang i mnd, men overnatter ikke)</p>
Relevant sammenligning i vår rapport	<p>Barn som bor hos én foreldre og overnatter noe hos den andre vs. Barn som bor hos én forelder og ikke overnatter hos den andre</p> <p>Gruppe 1 ovenfor er interessant som sammenligning for å gi kontekst til å kunne besvare forsknings spørsmål 3.</p>
Karakteristika ved de ulike gruppene (sammenlignbarhet)	<p>Gruppe 1 skiller seg fra de to andre gruppene pga at paret er gift og det er en husholdning med to foreldre. I tillegg har de i gjennomsnitt høyere utdanning enn foreldrene i de andre gruppene. De oppgir også, i motsetning til mange av mødrene i de to andre gruppene, at de ikke går i terapi eller går til veiledning mens studien pågår.</p> <p>Det er sammenligningen mellom gruppe 2 og 3 som er interessant for oss. Gruppe 2 har lavere utdanning og inntekt – både for mødrene og fedrene – enn gruppe 3. Men forskjellene er ikke signifikante. En forskjell som var signifikant forskjellig mellom de to gruppene var at mødrene i gruppe 2 oftere hadde barn fra tidligere ekteskap enn mødrene i gruppe 3.</p>
Utfallsmål	Tilknytning (Attachment classifications): Målt med The Strange Situation Procedure
Kontrollvariabler	<p>Elementer knyttet til overnatting (dose, hyppighet, regularitet)</p> <ul style="list-style-type: none"> -total time spent with father per month -the number of overnights per month -the (highest) number of consecutive nights spent away from mother -continuity (whether the infant saw father weekly, bi-weekly, or monthly) -number of transitions to father's care per month (when mother was present during visits, there was considered to be no transition) <p>Psykologisk beskyttelse (Psychological protection)</p> <p>Mødrene ble intervjuet om hvordan de opptrer når de er med barnet på besøk hos far – i hvilken grad hun monitorer barnet og griper inn dersom barnet blir stresset el.l. Mødrene vurderes på bakgrunn av fem spørsmål der hun skårer høyt eller lavt. De som vurderte mødrenes svar var blindet for hvilke mødre som tilhørte hvilke grupper.</p> <p>Konflikt mellom foreldrene (Couple conflict)</p> <p>Målt med The Straus Conflict Tactics Scale (CTS): Selvrappoteringsinstrument for å måle nivå av konflikt i et forhold, og hvordan konflikt kommer til uttrykk i et forhold. Foreldrene svarer på spørsmål fra tre subskalaer for dette temaet (reasoning; verbal aggression; and violence). Skalaene er validert (har høy intern validitet) og brukt i en rekke andre studier (bl.a Hertzberger, 1991; Straus, 1979).</p> <p>Kommunikasjon mellom foreldrene (Couple communication)</p>

	<p>Målt med The Ahrons Communication Scale: Selvrapporteringsinstrument hvor foreldrene blir bedt om å vurderer på en skala fra 1-5 spørsmål knyttet til hvordan de deler ansvar for barnet seg imellom osv. Skalaen har ti spørsmål. De brukte kun mødrenes rapporteringer. Men det var høy konsistens i mødrenes svar (.93), og skalaen er blitt brukt i mange tidligere studier for å måle kommunikasjon mellom skilte foreldre.</p> <p>Psykisk helse hos foreldrene (Current psychological adjustment) Målt med The Brief Symptom Inventory (BSI). Måler overordnet psykisk helse hos foreldrene. Skalaen dekker 53 spørsmål i 9 subskalaer (somatization; obsessive-compulsive; interpersonal sensitivity; depression; anxiety; hostility; phobic anxiety; paranoid ideation; psychoticism). Foreldrene vurderer disse spørsmålene på en skala fra 0-4 (0=not at all, 4= extremely). Subskalaene er positivt korrelert med MMPI skalaer og viser god test-retest og intern konsistens og reliabilitet (Derogatis & Melisaratos 1983).</p>
--	---

Studie: Pruett 2004	
Publikasjon	Pruett, M. K., Ebling, R., & Insabella, G. (2004). Critical aspects of parenting plans for young children. <i>Family Court Review</i> , 42(1), 39-59.
År	2004
Land	USA
Studiedesign	Longitudinelt design Oppgir kun tverrsnittdata for utfallsmålene
Forsknings-spørsmål	«The current study examines how the occurrence and structure of overnights relates to psychological and behavioral problems in young children. We test the possibilities that these linkages may be different for young boys and girls, and for children younger than 3 versus 4 to 6 years old. (...) Given how dominant the parental relationship and parenting variables are as predictors of early childhood outcomes, we also test whether overnights, in and of themselves, explain unique variance in child outcomes beyond what is explained by the quality of interparental and parent-child relationships. »
Populasjon	Familier med barn 0-6 år som er i startfase av å dele på omsorg for felles barn, i to hjem. Deltakerne i studien er trukket fra the Collaborative Divorce Project, der deltakerne ble randomisert til enten å motta «a comprehensive collaborative intervention program» eller til ikke å motta dette tiltaket. Inklusjonskriterier for å delta i studien var: "(a) a child 6 years or younger in the family who was the biological child of the parents, (b) no substantial history of parental substance use, and (c) no significant history of physical spousal or child abuse within the family".
Eksposisjon	Overnatter ikke hos far (n=25) Overnatter hos far (n=75) -Overnatter et par ganger i mnd. eller mindre (n=0) ⁹

⁹ Har denne med for å vise at det var ingen i de to overnattingsgruppene som overnattet mindre enn en gang i uka hos far, dvs at alle barna i overnattingsgruppa har jevnlig kontakt med far.

<p>Grupper som sammenlig-nes</p>	<p>-En gang i uka (n=31) -Mer enn en gang i uka (n=44)</p> <p>Det er to grupper som sammenlignes i analysene: Overnatter hos far (n=75) vs Overnatter ikke hos far (n=25)</p> <p>At forskerne har slått sammen de to overnattingsgruppene skyldes at de ikke fant noen signifikante forskjeller mellom disse to gruppene slik at det gav ikke noe ekstra til analysene å holde dem atskilt.</p> <p>I tillegg undersøkte de effekten av hvorvidt overnattingsplanen var konsistent, og hvor mange omsorgspersoner barnet hadde på en vanlig uke.</p>
<p>Karakte-rist-ika</p>	<p>Vi mangler beskrivelser av karakteristika ved de ulike gruppene (ikke oppgitt i artikkelen)</p>
<p>N</p>	<p>132 (ved oppstart av studien)</p>
<p>Utfallsmål</p>	<p>Atferdsvansker (Childrens' problem behavior): Målt med Child Behavior Checklist (CBCL). "Parents ranked whether each item was 2 (Very true or often true), 1 (somewhat or sometimes true), or 0 (not true, as far as you know) for their child. Two versions were used according to the age of the child; both forms have demonstrated very good reliability and validity (Achenbach, 1991, 1992). The CBCL is not used for infants and toddlers younger than 2 years. In the younger (2-3 years) children's version, there are six problem scales: Anxious/Depressed, Withdrawn, Sleep Problems, Somatic Problems, Aggressive Behavior, and Destructive Behavior. The older (4 years and older) children's version includes many of the same domains, with several additions, yielding a total of 8 subscales".</p>
<p>Kontroll-variabler</p>	<p>Demografiske variabler: -Sosioøkonomisk status: Målt med the Hollingshead Status Index (Hollingshead, 1975) – denne tar høyde for utdanning og yrkesstatus. -Inntekt: Målt ved baseline</p> <p>Familie-relasjoner (Family relationship): -Foreldre-barn-relasjon (Parent-child relationship): Målt med Maccoby, Mnookin and Depner's (1993) 10-item, 5-point Likert measure of the parent-child relationship. "Parents reported on changes in the emotional distance in their relationship with their child. As well as changes in expectations for the child, play time, patience, consistency, and the child's compliance since parental separation (mothers' report: $\alpha=0.77$; fathers' report: $\alpha=0.81$)".</p> <p>-Konflikt mellom foreldrene (Interparental conflict): Målt med the Content of Conflict Checklist (Johnston, 1996). "This scale is calculated from the sum of a 17-item measure of the extent of parental disagreements regarding childrearing issues, such as coparenting and access arrangements, discipline, daily care, and trust and support for the other parents' involvement with the child. A 5-point Likert scale ranging from 1 (false) to 5 (true) was used". Høy intern validitet (mothers' report: $\alpha= 0.88$; fathers' report: $\alpha=0.91$).</p>

	<p>Variabler knyttet til eksposisjon (samvær/overnattinger)</p> <p>-Konsistent samværsplan (schedule consistency): Målt med spørsmålet: «Is the parenting schedule always the same every week?». Svaralternativer: ja eller nei.</p> <p>-Antall omsorgsgivere (number of caregivers): Foreldrene ble bedt om å anslå hvor mange omsorgsgivere barnet hadde i løpet av en typisk uke. Dette inkluderte foreldrene, besteforeldre, andre familiemedlemmer, barnehageansatte osv).</p>
--	--

Studie	McIntosh 2013
Publikasjon	McIntosh, J. E., Smyth, B. M., & Kelaher, M. (2013). Overnight care patterns following parental separation: Associations with emotion regulation in infants and young children. <i>Journal of Family Studies</i> , 19(3), 224-239.
År/publisert	2013
Land	Australia
Studiedesign for studien	Longitudinelt design Oppgir kun tverrsnittdata for utfallsmålene
Forsknings-spørsmål	«Are there associations between quantum of overnight stays away from a primary resident parent and the infant's settledness, or emotions regulation with that parent?»
Populasjon	Familier med barn 0-5 år, der mor og far ikke bor sammen. Samtlige familier er hentet fra et nasjonalt representativt utvalg av australske barn: <i>The Growing Up in Australia Longitudinal Study of Australian Children (LSAC)</i> .
Grupper som sammenlignes	<p>Barn 1 år</p> <p>Hyppige overnattinger (E) (4+ overnattinger pr. måned) vs: -noen overnattinger (1-3 overnattinger pr. måned) -ingen overnattinger (<1 overnatting i året)</p> <p>Barn 2-3 år</p> <p>Hyppige overnattinger (E) (10+ overnattinger pr. måned) vs: -noen overnattinger (1-9 overnattinger pr. måned) -ingen overnattinger (<1 overnatting det siste året)</p> <p>Barn 4-5 år</p> <p>Hyppige overnattinger (E) (10+ overnattinger pr. måned) vs: -noen overnattinger (1-9 overnattinger pr. måned) -ingen overnattinger</p>

	(<1 overnatting det siste året)		
Relevante sammenligninger	Alle tre sammenligningene for de ulike aldersgruppene er relevante for denne rapporten.		
Karakteristika ved de ulike gruppene	Foreldrene som rapporterer høyest antall overnattinger er mer resurssterke enn foreldrene i de andre gruppene: høyere utdannet, bedre økonomi og bedre relasjon og samarbeid mellom foreldrene. 93% av foreldrene som hadde noen overnattinger for barna når de var under ett år rapporterer om økonomiske vanskeligheter det siste året, sammenlignet med 67% i gruppen som hadde hyppige overnattinger og 47% i gruppen som ikke hadde overnattinger i det hele tatt.		
N for ulike grupper	Spedbarn (under 2 år): Daytime only: 164 Some overnights: 21 Substantial overnights:63	Førskolebarn (2-3 år): Daytime only: 360 Some overnights: 201 Substantial overnights:26	Førskolebarn (4-5 år): Daytime only: 520 Some overnights: 624 Substantial overnights:71
Utfallsmål	<p>-Psykosomatisk helse (Psycho-somatic measures for children of all ages) Målt med The LSAC Global Health Measure (5-point Likert-type Scale: 1= excellent, 2= Very good, 3= Good, 4= Fair, 5= Poor)</p> <p>- Følelsesregulering 0-1 år (Emotion regulation measures for infants 0-1) Målt med The Parent's Evaluation of Developmental Status (PEDS). Måler forelderens bekymring for barnets psyko-somatiske helse (0= No, 1= Yes, 2= A little) (målt binært: yes/a little vs No)</p> <p>-Irritabilitet (Settled/unsettled behaviour) Målt med Irritability Scale, fire spørsmål (6-point Likert-scale) Eks: «This baby continues to cry in spite of several minutes of soothing» (alfa=0,57).</p> <p>-Visuell monitorering (Visual monitoring) Utfallet ble laget spesifikt for denne studien. Ainsworth, Blehar, Waters, og Wall (1978) beskriver barn som vaksomt overvåker sine foreldre med øynene, som om de er engstelige for hvorvidt forelderen er der for dem. Dette er distinkt annerledes enn «visual gaze», hvor barna uttrykker glede og nysgjerrighet. Målt med spørsmål fra the Communication and Symbolic Behaviour Scales. The score is the mean of three items, each using a three-point frequency scale with items such as: « When you are not paying attention to this child, does he/she try to get your attentions?» (alfa = 0,48). Måler i hvilken grad barnet monitorerer moren, holder øye med henne osv.</p> <p>Følelsesregulering 2-3 år (Emotion regulation measures for children aged 2-3 years)</p>		

	<p>Målt med The Problem scale of the Brief Infant-Toddler Social-emotional Assessment. Foreldrerapportering over 23 temaer – måler mengde atferdproblemer hos barnet den siste måneden (alfa= 0,70).</p> <p>Målt med The Emotional Functioning Scale. Fem spørsmål, Likert skala (alfa= 0,71). Målt med The Persistence Scale. Fem spørsmål, Likert skala (alfa= 0,74).</p> <p>- Følelsesregulering (Emotion regulation measures for children aged 4-5 years)</p> <p>Målt med ulike skalaer: The Persistence scale. Fire spørsmål. Six point Likert-type scale. (alfa=0,74): subskala The Strengths and Difficulties Questionnaire. Tjue spørsmål Three point Likert-type scale (alfa=0.75), Emotional Symptoms subskala (alfa=0,58), Hyperactivity subskala (alfa= 0,73).</p>
Kontroll-variabler	<p>-Foreldre-kvaliteter (Parenting qualities)</p> <p>Målt med LSAC Parental Warmth Scale. Seks spørsmål. ($\alpha=0,79$ for 0-1års-gruppa, 0,85 for 2-3års-gruppa og 0,83 for 4-5års-gruppa)</p> <p>Målt med LSAC Hostile Parenting Scale. Fem spørsmål. ($\alpha=0,81$ for 0-1års-gruppa, 0,85 for 2-3års-gruppa og 0,62 for 4-5års-gruppa).</p> <p>-Kommunikasjon og konflikt (Parents cooperation and conflict levels). Fem spørsmål. Selvrappretering på temaer om uenighet og konflikt om foreldre-avgjørelser. 5-point Likert scale. Ingen vurdering av intern validitet.</p> <p>-Sosio-økonomiske faktorer (utdanning, inntekt, jobb)</p>

Studie: Tornello 2013	
Publikasjon	Tornello, S. L., Emery, R., Rowen, J., Potter, D., Ocker, B., & Xu, Y. (2013). Overnight custody arrangements, attachment, and adjustment among very young children. <i>Journal of Marriage and Family</i> , 75(4), 871-885.
År	2013
Land	USA
Studiedesign	Longitudinelt design Oppgir kun tverrsnittdata for utfallsmålene (for vår problemstilling)
Forsknings-spørsmål	«Our two primary aims were to (a) provide descriptive evidence on the physical custody arrangements for very young children and (b) test our hypothesis that very young children who had frequent overnights with their fathers would have more insecure attachments with their mothers».
Populasjon	Familier med barn 0-5 år, der mor og far ikke bor sammen. Samtlige familier er hentet fra «The Fragile Families and Child Wellbeing»-studien, og er sårbare familier: Høy andel etniske minoritetsfamilier, høy andel fattige, lav utdanning, bor i storby (populasjon på over 200,000)
Grupper som sammenlignes	Tre kategorier ble laget/sammenlignet for 1-åringene:

	<ul style="list-style-type: none"> • Kun dagkontkat (Day contact only): barnet har kontakt med far, men kun på dagtid. Vi vet ikke noe om dose her, eller om mor har vært med på disse møtene. • Noen overnattinger (Some overnights): inkluderte barn som har hatt iallfall én overnatting hos far, til at barnet har hatt maks 51 (en gang i uka) overnattinger hos far, i løpet av det første leveåret (vi har ingen informasjon om hvor lenge eksposisjon har foregått). • Hyppige overnattinger (Frequent overnights): inkluderte barn som overnattet hos far mellom 52 ganger (minst en gang i uka) og 256 ganger (iallfall 30% hos mor –dvs bor fast hos far, overnatter hos mor) (vi har ingen informasjon om hvor lenge eksposisjon har foregått). <p>Fire kategorier ble laget/sammenlignet for 3-åringene:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kun dagkontkat (Day contact): som for 1-åringene (barnet har kontakt med far, men kun på dagtid) • Sjeldne overnattinger (Rare overnights): barnet overnatter hos far 1-12 ganger pr år. • Noen overnattinger (Some overnights): barnet overnatter hos far 13-127 ganger pr. år. • Hyppige overnattinger (Frequent overnights): barnet overnatter/bor hos far 128-256 ganger pr. år.
Relevante sammenligninger	Alle tre sammenligningene for de ulike aldersgruppene er relevante for denne rapporten.
Karakteristika ved de ulike gruppene	<p>Studien har i utgangspunktet fire grupper/eksposisjoner. Men én gruppe barn bodde hos mor og hadde ingen kontakt med far (no contact-gruppen). Denne gruppen er vesentlig dårligere stilt enn de andre gruppene: over 70 % av mødrene i denne gruppen er kategorisert som å leve «below poverty», 20 % av mødrene møter kriteriene for depresjon, de har høyere konflikt mellom foreldre enn de andre gruppene. Forfatterne av studien har valgt å ikke ta denne gruppen med i sammenligningene.</p> <p>For de gruppene som blir sammenlignet er det små forskjeller på de variablene som ble målt: 41,8 % av mødrene i gruppen Some overnight hadde utdanning less than high school, mot 37,5 % i gruppen Frequent overnight og 35,6 % i gruppen day contact. 63,1 % av mødrene i gruppen Some overnight var klassifisert som below poverty, mot 51,8 % i gruppen Frequent overnight og 59,8 % i gruppen Day contact.</p> <p>Foreldrene som praktiserte hyppige overnattinger for sitt barn (Frequent overnight) rapporterte om lavere konfliktnivå mellom foreldrene enn begge de to andre gruppene. Dagkontakt foreldrene (Day contact) rapporterte høyest konfliktnivå. Foreldrene som praktiserte hyppige overnattinger for sitt barn (Frequent overnights) rapporterte om dårligere samarbeid foreldrene imellom enn de to andre gruppene. Dagkontakt foreldrene (Day contact) rapporterte best samarbeid. Det var flest mødre i gruppen som praktiserte kun dagkontakt som møtte kriteriene for depresjon. Gruppe 3 inneholder barn som bor opp til 70 % hos far.</p>

N	Kohorten for 1-åringer: 1023	Kohorten for 3-åringer: 1547
Utfallsmål	<p>Tilknytning (attachment): Målt med «The Toddler Attachment Q-sort» (TAQ) Dette instrumentet består av 39 spørsmål utviklet fra instrumentet Attachment Q-set (AQS). Som AQS er TAQ utviklet for å benyttes av spesialister som er trent i å måle denne typen utfall. Dette var av økonomiske årsaker ikke gjennomførbart for denne studien. Instrumentet ble gjort om til å kunne brukes direkte av mødre selv: metodikken for dette er beskrevet på s. 875</p> <p>Atferd (Child behavior): Målt med instrument utviklet fra Child Behavior Checklist for barn 1,5-5 år, hvor mødre selv svarte på spørsmål om barnet på en skala fra 0-2 (0=not true, 1=somewhat/sometimes true, 2=very true/often true). Instrumentet målte: Angst/depresjon, Tilbaketrekning, Internalizing problems, Agresjon, Externalizing problems (for barna når de var både tre og fem år). ADHD og opposisjonell atferd ble målt kun når barnet var tre år. Oppmerksomhetsproblemer og positiv atferd ble målt kun når barnet var fem år.</p>	
Kontrollvariabler	<p>Demografiske variabler: utdanning, inntekt osv.</p> <p>Familie-relasjoner (Family relationship):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1: Konfliktnivå mellom foreldrene 2: Samarbeid mellom foreldrene 3: Mødrenes vurdering av fedrenes foreldrekompentanse 4: Depresjon hos mor <p>Mødrene svarer på spørsmål om de fire temaene.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1: Ble målt da barnet var 1 år: «How often do you and child's father argue about things that are important to you?» Når barnet var 3 år: «How often do you and father argue?» Spørsmålene er ratet på en 5-point Likert scale (1=always, 2=often, 3=sometimes, 4=rarely, 5=never) 2: Ble målt da barnet var 1 og 3 år: «How good is your relationship with child's father?» (1= excellent, 2= very good, 3= good, 4=fair, 5= poor) 3: «What kind of a father do you think the father is?» (1= excellent, 2= very good, 3= good, 4= not very good) 4: Indikasjon på depresjon hos mor ble vurdert ut fra the Composite International Diagnostic Interview Short Form – som identifiserer hvorvidt respondenten har møtt diagnosekriteriene for major depressive disorder (MDD) i løpet av det siste året. 	

Studie: Fabricius 2016	
Publikasjon	Fabricius, William V.; Suh, Go Woon. Should infants and toddlers have frequent overnight parenting time with fathers? The policy debate and new data. Psychology, Public Policy, and Law, Vol 23(1), Feb 2017, 68-84.
År	2017
Land	USA
Studiedesign	Tverrsnitt

Forsknings-spørsmål	«The current study was designed to contribute to this debate [om overnattinger for sped- og småbarn] by focusing on three factors not addressed by the previous studies»: Long term outcomes, father-child relationship, day time only-parenting time.
Populasjon	<p>Studenter ved et universitet i USA, snittalder 19 år. Samtlige hadde foreldre som hadde gått fra hverandre før de var tre år.</p> <p>Inklusjonskriterier: "(a) parents reported that they permanently separated before the child was 3 years old rather than after; (b) parents reported that the child had not ever had more than 50% parenting time with the father; (c) parents reported that the child had some parenting time with the father before the child was 15 years old".</p> <p>Generelt høyt utdannet foreldregruppe. Gjennomsnittlig utdanning var 2 år på høgskole/universitet («associate's degree»).</p>
Grupper som sammenlignes	<p>1: Ingen dagtid og ingen overnatting (No daytime and no overnight). Barnet har ikke tid hjemme hos far, hverken på dagtid eller nattestid, men <u>kan</u> ha tid med far andre steder. (Mangler informasjon om disse eventuelle møtene)</p> <p>2: Dagtid men ikke overnatting (Daytime but no overnight). Barnet tilbringer tid hjemme hos far, men overnatter ikke. (Mangler informasjon om hvorvidt mor er med)</p> <p>3: Ingen dagtid men overnatting (No daytime but overnight). Barnet tilbringer tid hjemme hos far og overnatter, men har ikke samvær hjemme hos far der det ikke overnatter. (Mangler informasjon om hyppighet)</p> <p>4: Dagtid og overnatting (Daytime and overnight). Barnet har både samvær hjemme hos far og overnatter, og også samvær hjemme hos far der det ikke overnatter.</p>
N	<p>Under 1 år: n=52:</p> <p>1: No daytime and no overnight: n= ca 23</p> <p>2: Daytime but no overnight: n= ca 13</p> <p>3: No daytime but overnight: n= ca 8</p> <p>4: Daytime and overnight: n= ca 7</p> <p>1 år: n=81 (inkludere de i gruppen over):</p> <p>1: No daytime and no overnight: n= ca 26</p> <p>2: Daytime but no overnight: n= ca 11</p> <p>3: No daytime but overnight: n= ca 19</p> <p>4: Daytime and overnight: n= ca 25</p> <p>2 år (inkluderer gruppen over): n=116:</p> <p>1: No daytime and no overnight: n= ca 30</p> <p>2: Daytime but no overnight: n= ca 11</p> <p>3: No daytime but overnight: n= ca 35</p> <p>4: Daytime and overnight: n= ca 40</p>
Sammenligninger	<p>Gruppene som sammenlignes i analysene er imidlertid ikke de over, men ulike grupper for ulike analytiske spørsmål; for eksempel kategori 1 (som inkluderer</p>

	<p>barn som ikke er hos far verken på dagtid eller nattestid) over inngår i analysene i gruppe 1, både som dikotom variabel og som kontinuerlig variabel</p> <p>Overnatting/eksposisjon som dikotom variabel: 1: Overnatter når under ett år (Overnights when under 1 year) (n=15) 2: Overnatter når to år (Overnights when 2 years old) (n=75) 3: Dagtid når to år (Daytime when 2 years old) (n=9)</p> <p>Overnatting/eksposisjon som kontinuerlig variabel (antall netter pr. 2 uke): 1: 0 overnattinger: 2: 1-2 overnattinger 3: 3-5 overnattinger 4: 6-7 overnattinger</p>
Relevante sammenligninger	<p>Uavhengig variabel som dikotom variabel: Overnatter når 2 år (Overnights when 2 years old) (n=75) vs. Dagtid når to år (Daytime when 2 years old) (n= 9)</p> <p>Uavhengig variabel som kontinuerlig variabel: Under 1 år: 1: 0 overnattinger (n=36) 2: 1-2 overnattinger (n=8) 3: 3-5 overnattinger (n=5) 4: 6-7 overnattinger (n=3)</p> <p>1 år (inkluderer gruppen over) 1: 0 overnattinger (n=37) 2: 1-2 overnattinger (n=25) 3: 3-5 overnattinger (n=14) 4: 6-7 overnattinger (n=5)</p> <p>2 år (inkluderer gruppen over) 1: 0 overnattinger (n=40) 2: 1-2 overnattinger (n=47) 3: 3-5 overnattinger (n=16) 4: 6-7 overnattinger (n=13)</p>
Karakteristika	Vi mangler beskrivelser av karakteristika ved de ulike gruppene (ikke oppgitt i artikkelen)
N	116 (artikkelen gir ikke n for de ulike gruppene, kun prosent; vi har regnet ut n)
Frafall	Fordi vi kun har tverrsnittdata er det ingen frafall fra n når det kommer til utfall, men fordi vi rapporterer utfall der også mulige konfunderende variabler er kontrollert for er det viktig å bemerke at når det gjelder variablene 'foreldrenes utdanning' og 'foreldrenes uenighet om overnattingsordning' mangler 30 svar. Dvs ca 26 % frafall for disse to kontrollvariablene.
Utfallsmål	Det er ingen utfall på barn, kun voksne barns rapportering av hvordan de som voksne opplever at relasjonen med foreldrene var som barn, og hvordan relasjonen er som voksen. Målt på denne måten:

	<p>Foreldrenes omsorg/varme (Parental caring): Målt med «Parental bonding Instrument» (PBI) som har 12 spørsmål som skal måle kvaliteten på foreldre-barn-relasjonen. PBI er et selvrapporteringsinstrument med dokumentert reliabilitet og validitet (Parker, 1989). Studentene graderte hvor bra hvert enkelt utsagn (for eksempel: «Spoke to me in a warm and friendly voice», «Did not help me as much as I needed») stemte med slik de husket sin mor og far de første 16 årene av sitt liv. Høy reliabilitet for både mødre ($\alpha=.94$) og fedre ($\alpha=.95$).</p> <p>Foreldre-barn-interaksjon (Parent-child interaction): Målt med et instrument laget for denne spesifikke studien. Studentene svarte på hvor godt tre utsagn stemte med deres mor og far: «As you remember your (mother/father) in your first 16 years»: «Did a lot of things with me, like working together on projects, going on trips, playing games or sports», «Really enjoyed spending time with me», «It was a lot of fun spending time with my (mom/dad)». Fire svaralternativer: 0= very unlike, 1= moderately unlike, 2=moderately like, 3= very like. Høy reliabilitet for både mødre ($\alpha=.86$) og fedre ($\alpha=.88$).</p> <p>Opplevelse av å bety noe for foreldrene (Mattering): Målt med en skala med syv spørsmål som måler hvor mye barna føler de betyr for foreldrene sine (Marshall, 200; Marshall 2004; Rosenberg & McCullough, 1981). Spørsmål som: «My (dad/mom) really cares about me», «I'm not that important to my (dad/mom). Fem svaralternativer fra 0=strongly agree til 4=strongly disagree. Høy reliabilitet for både mødre ($\alpha=.90$) og fedre ($\alpha=.96$).</p> <p>Klandrer foreldre (Parental blame): Målt med en «Maternal blame and Paternal blame»-skala (skala med seks spørsmål) hentet fra en «Painful feelings about divorce»-skala – som er et selvrapporteringsinstrument som er veldokumentert mtp reliabilitet og validitet (ref. Laumann-Billings og Emery, 2000). Spørsmål er for eksempel: «Sometimes I feel angry at my mother/father for my parents' divorce» og «I still have not forgiven my mother/father for the pain s/he caused my family». Svaralternativene er: 0 (strongly disagree), 1 (disagree), 2 (neutral), 3 (agree), 4 (strongly agree). Høy reliabilitet for både mødre ($\alpha=.90$) og fedre ($\alpha=.91$).</p> <p>Foreldre-barn-relasjon (Overall relationship (with parents)): Målt med en skala som inkluderer to spørsmål: «How well do you get along with your mom/dad? (response options 0 [extremely well], to 2 [just okay], to 4 [not well at all], with an additional response option "not applicable/no contact") og «What kind of relationship do you have with your mom/dad?» (response options 0 [the worst], to 3 [just okay], to 6 [the best], with an additional response option "not applicable/no contact"). Høy reliabilitet for både mødre ($\alpha=.93$) og fedre ($\alpha=.97$).</p>
<p>Kontroll-variabler</p>	<p>Tid med foreldre i barndom og tidlig ungdom (Parenting time in childhood and early adolescence): Barna og foreldrene svarer på spørsmål om hvor mye tid barnet tilbrakte med far i ferier osv i to alders-perioder: da barnet var 5-10 år, og da barnet var 10-15 år.</p>

Foreldre-konflikt (Parent conflict): Foreldrene rapporterte om frekvensen av konflikt dem imellom i fire perioder: før separasjon, under separasjon/i prosessen, de første to årene etterpå, de neste tre årene etter det igjen. Foreldrene kunne velge mellom 7 svaralternativer (Likert-type scala rating) fra 0=no conflict, til 3= occasionally conflict til 6= almost always conflict.

Foreldrenes uengighet om overnattingsordning (Parental disagreement about overnights): Foreldrene svarte på spørsmål om hvorvidt de hadde vært uenige om antall overnattinger barnet skulle ha hos far: «Mark the statement that best describes how you and your child's other parent decided how many overnights the child should spend at dad's home during years 0-3». Fire svaralternativer ble gjort om til dikotome variabler: «agreed» og «disagreed».

Foreldrenes utdanningsnivå (Parent education): Foreldrene rapporterte om egen utdanning på en skala fra 0-13 («never attended school» til «Ph.D») Disse ble gjort om til dikotome variabler: har bachelor-grad vs har ikke bachelor-grad.

Vedlegg 6: Risiko for systematiske feil/skjevheter i inkluderte studier

Studie: Solomon 1999		Risiko for systematiske feil/skjevheter
Spørsmål	Kommentar	Svar
Var gruppene sammenlignbare i forhold til viktige bakgrunnsvariabler?	Vi er usikre på om gruppene er like nok til at de er sammenlignbare nok. Se presentasjon av populasjon over.	Uklart
Var deltakerne representative (for en definert populasjon)?	Pga manglende informasjon om bl.a demografiske variabler er dette uklart. At rekrutteringen delvis foregikk via familievernkontor, psykisk helsevern og rettsvesenet kan innebære at man har rekruttert en populasjon som er mer belastet enn normalbefolkningen. Populasjonen kan muligens representere foreldre med store konflikter og vansker med å samarbeide.	Uklart
Ble de ulike gruppene valgt fra samme populasjon?	Foreldrene ble i begge gruppene rekruttert gjennom the family court services, gjennom annonsering i aviser og gjennom day care sentere, samt familievernkontorer og ansatte i psykisk helsevern.	Ja
Var studien prospektiv? ¹⁰	I denne studien er det klart at data samles inn prospektivt, basert på en eksposisjon som foregår i nåtid og fremover i tid.	Ja
Ble eksposisjon målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Mødrene måtte fylle ut detaljerte skjemaer om overnatting og besøk hos far (tidspunkter, hvor lang tid, hvilke dager osv). De måtte også svare på hvor lenge planen hadde virket, og hva slags plan de hadde hatt før dette, og hvor nøye de var på å overholde planen. I tillegg svarte de på om mor var tilstede sammen med barnet når barnet besøkte far. Senere ble mødrene intervjuet, og fikk de samme spørsmålene muntlig. Eksposisjon måles to ganger. Først skriftlig, siden muntlig – via intervju av mødrene. De to rapporteringene ble målt mot hverandre for å sjekke hvor presise de var.	Ja

¹⁰ For å vurdere dette spørsmålet har vi tatt utgangspunkt i denne definisjonen av prospektiv vs retrospektiv studie: «There is a clear distinction between prospective studies, in which data are collected forwards in time from the start of the study, and retrospective studies, in which data refer to past events and may be acquired from existing sources, such as hospital notes, or by interview» (Altmann 1991)

Ble utfall målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Utfall: Tilknytning (Attachment classifications). Målt med observasjon (filmet) av foreldre og barn i The Strange Situation. Utfallet måles/vurderes av eksperter. «Attachment classifications were completed by highly trained classification judges blind to all information about the families. Children were classified into four groups: secure; avoidant; ambivalent; and disorganized – in accordance with published guidelines».	Ja
Ble det samme utfallet målt mer enn en gang?	Forfatterne gjør en oppfølgingsstudie på et senere tidspunkt, og måler da utfall relatert til tilknytning hos barna, men de måler ikke det samme utfallet. Dette begrunnes med at det ikke er utviklet verktøy for å måle tilknytning hos barn over to år.	Nei
Var det mange nok deltakere med i studien?	Se n for de ulike gruppene i tabell over	Nei
Ble alle deltakerne fulgt opp, eller ble det gjort frafallsanalyser som redegjør for om de som har falt fra skiller seg fra de som er fulgt opp?	Ikke relevant spørsmål for våre data, da de behandles som tverrsnittdata.	Ikke relevant
Er det tatt hensyn til kjente, mulige forvekslingsfaktorer (konfundere) i studiens design og/eller analyse? ¹¹	I tillegg til bakgrunnsvariabler som utdanning, inntekt osv har forskerne kontrollert for en rekke mulig konfunderende variabler: se presentasjon av kontrollvariabler i tabell over.	Ja
Er kontrollvariablene målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Benytter validerte måleinstrument, med mange spørsmål og høy intern validitet, i tillegg til blinding der det ikke er selvrapportering	Ja
Er den som vurderte utfallene blindet for hvem som var eksponert og hvem som ikke var eksponert (tilhørte hvilke grupper)?	«Attachment classifications were completed by highly trained classification judges blind to all information about the families».	Ja
Samlet vurdering	Uklar risiko	

Studie: Pruett 2004	Risiko for systematiske feil/skjevheter
----------------------------	--

¹¹ Etter konsultasjon med ekspertgruppen har vi satt som et krav at disse variablene bør være kontrollert for i studien for å bli vurdert som tilstrekkelig:

-foreldrenes sosioøkonomiske status (helst både utdanning og inntekt)

-konflikt/samarbeid mellom foreldren

-et mål på foreldrekompetanse/foreldreårvåkenhet/sensitivitet overfor barnets signaler/behov (dersom de har målt for eksempel angst/depresjon hos mor, kan dette også gi informasjon om det siste punktet).

Spørsmål	Kommentar	Svar
Var gruppene sammenlignbare i forhold til viktige bakgrunnsvariabler?	Ingen data blir presentert om likheter og forskjeller mellom gruppene. Vi mangler for eksempel info om sosioøkonomiske variabler. Vi mangler også informasjon om hvorvidt gruppene er likt fordelt mellom de som mottok comprehensive collaboration tiltak eller ikke. Vi er usikre på om gruppene er like nok til at de er sammenlignbare nok. Se presentasjon av populasjon over.	Uklart
Var deltakerne representative (for en definert populasjon)?	Pga manglende informasjon om bl.a demografiske variabler er dette uklart.	Uklart
Ble de ulike gruppene valgt fra samme populasjon?	Begge gruppene er trukket fra The Collaborative Divorce Project	Ja
Var studien prospektiv?¹²	I denne studien er det klart at data samles inn prospektivt, basert på en eksposisjon som foregår i nåtid og fremover i tid.	Ja/Nei
Ble eksposisjon målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Eksposisjon måles som overnatting eller ikke overnatting. Det er få muligheter for feil ved en slik måling. I tillegg vet vi at eksposisjon for mange har foregått minst tre måneder i det utfall måles, for mange familier har det nok foregått lenger enn dette, for noen har den muligens foregått kortere, og her er det rom for usikkerhet knyttet til om eksposisjon har virket lenge nok til at det er den vi måler «effekt» av når vi måler utfall på barna.	Ja/uklart
Ble utfall målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Se beskrivelse av utfall i tabell over CBCL – kjent, validert måleinstrument.	Ja
Ble det samme utfallet målt mer enn en gang?		Nei
Var det mange nok deltakere med i studien?	Se n for de ulike gruppene i tabell over	Nei
Ble alle deltakerne fulgt opp, eller ble det gjort frafallsanalyser som redegjør for om de som har falt fra skiller seg fra de som er fulgt opp?	Ikke relevant spørsmål for våre data, da de behandles som tverrsnittdata.	Ikke relevant
Er det tatt hensyn til kjente, mulige forvekslingsfaktorer (konfundere) i studiens design og/eller analyse?	Se beskrivelse av kontrollvariabler i tabell over	Ja/uklart
Er kontrollvariablene målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Benytter validerte sjekklister. Se info om kontrollvariabler i tabell over.	Ja
Er den som vurderte utfallene blindet for hvem som var eksponert og hvem som ikke var eksponert (tilhørte hvilke grupper)?	Pga selvrappotering vurderer vi dette spørsmålet i denne sammenhengen for ikke relevant.	Ikke relevant
Samlet vurdering	Uklar/høy risiko	

¹² For å vurdere dette spørsmålet har vi tatt utgangspunkt i denne definisjonen av prospektiv vs retrospektiv studie: «There is a clear distinction between prospective studies, in which data are collected forwards in time from the start of the study, and retrospective studies, in which data refer to past events and may be acquired from existing sources, such as hospital notes, or by interview» (Altmann 1991)

Studie: McIntosh 2013: Risiko for systematiske feil/skjevheter		
Spørsmål	Kommentar	Svar
Var gruppene sammenlignbare i forhold til viktige bakgrunnsvariabler?	Vi får presentert data for samtlige grupper (alder og overnattinger) når det gjelder kjønn på barnet, om mor eller far er primæromsorgsperson, hvorvidt foreldrene har opplevd økonomiske vanskeligheter det siste året, om foreldrene har bodd sammen tidligere og hvorvidt primærforeldre rapporterer om en dårlig relasjon til den andre forelderen eller ikke. Det er spesielt økonomiske vanskeligheter som står ut som en variabel som varierer mellom gruppene for de minste barna. I tillegg får vi vite at de foreldrene som rapporterer høyest antall overnattinger generelt er mer resurssterke: høyere utdannet, bedre økonomi og bedre relasjon og samarbeid mellom foreldrene, enn foreldrene der barna kun har dagkontakt. Disse variablene er kontrollert for i analysen (se nedenfor om kontrollvariabler). Se presentasjon av populasjon i tabell over.	Uklart
Var deltakerne representative (for en definert populasjon)?	Foreldre med barn 0-5 år som ikke bor sammen. Samtlige familier er hentet fra et nasjonalt representativt utvalg av australske barn: <i>The Growing Up in Australia Longitudinal Study of Australian Children (LSAC)</i> .	Ja
Ble de ulike gruppene valgt fra samme populasjon?	Alle gruppene ble valgt fra samme fødselskohort, fra <i>The Growing Up in Australia-studien Longitudinal Study of Australian Children (LSAC)</i>	Ja
Var studien prospektiv?¹³	Det kan virke som om de har målt utfall og eksposisjon på samme tid. Vi har mangelfull informasjon om rekkefølgen på forskningsspørsmål, eksposisjon og datainnhenting.	Uklart
Ble eksposisjon målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Parent 1 svarer på spørsmål: «How often does this child stay overnight with his/her other parent?» og «How many nights every (week/fortnight/month/year) does this child stay overnight?» Eksposisjon måles to ganger, og foreldrene blir spurt om bostedsordningen barnet har hatt det siste året. Vi mener dette er en god måte å løse på dette på.	Ja
Ble utfall målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	For utfallsmålene for barn over to år er instrumentene og utfallsmålene kjente og validerte, med gjennomgående høy validitet. For de minste barna (under to år) er vi mer usikre, fordi utfallene er målt med mindre validerte instrument eller med instrument som viser nokså lav intern validitet. I tillegg er vi usikre på hvor robuste utfallene «Visual monitoring» og «Illnes with wheezing» er. Dette spørsmålet bør besvares for hvert enkelt utfallsmål, da noen utfallsmål er målt med pålitelige instrumenter, andre er mer uklare.	Ja
Ble det samme utfallet målt mer enn en gang?	Vi kan anta ut ifra hvordan forskerne har fått tak i data, at de som er 2-3 år kommer fra samme kohorte som 1-åringene, og derfor er blitt	Nei

¹³ For å vurdere dette spørsmålet har vi tatt utgangspunkt i denne definisjonen av prospektiv vs retrospektiv studie: «There is a clear distinction between prospective studies, in which data are collected forwards in time from the start of the study, and retrospective studies, in which data refer to past events and may be acquired from existing sources, such as hospital notes, or by interview» (Altmann 1991)

	målt både ved ett- og tre-års alder. Men forskerne oppgir ikke informasjon om dette. Dessuten gjøres det ikke analyser av data fra flere potensielle måletidspunkt sett i sammenheng -kun av data på tverrsnitt-nivå. Det blir målt mer enn en gang, men ikke for den samme gruppen, fordi gruppene har endret seg til neste målepunkt. Derfor har de kun tverrsnitt-data.	
Var det mange nok deltakere med i studien?	Se n for de ulike gruppene i tabell over Dette varierer mellom de ulike aldersgruppene	Ja/nei Varierer for ulike utfall
Ble alle deltakerne fulgt opp, eller ble det gjort frafallsanalyser som redegjør for om de som har falt fra skiller seg fra de som er fulgt opp?	Ikke relevant spørsmål for våre data, da de behandles som tverrsnitt-data.	Ikke relevant
Er det tatt hensyn til kjente, mulige forvekslingsfaktorer (konfundere) i studiens design og/eller analyse?	-Foreldrekompetanse: målt på to ulike måter, både som «parenting warmth» og som «parenting hostility to child» -Samarbeid og konflikt mellom foreldrene -Sosioøkonomiske variabler: Parent 1-gender, parent income, education, employment De viktigste mulige konfunderende variabler er tatt hensyn til.	Ja
Er forvekslingsfaktorene målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Høy intern validitet for instrumentene som måler foreldrekompetanse. Noe mer usikkert hvor pålitelig samarbeid og konflikt er målt, her mangler vi informasjon om validiteten på de instrumentene som benyttes. Se detaljer i kolonne for kontrollvariabler i tabell over.	Ja/uklart
Er den som vurderte utfallene blindet for hvem som var eksponert og hvem som ikke var eksponert (tilhørte hvilke grupper)?	Pga selvrappotering vurderer vi dette spørsmålet i denne sammenheng som ikke relevant.	Ikke relevant
Samlet vurdering	Uklar/Høy risiko	

Studie: Tornello: Risiko for systematiske feil/skjevheter		
Spørsmål	Kommentar	Svar
Var gruppene sammenlignbare i forhold til viktige bakgrunnsvariabler?	Gruppene er fra samme populasjon av sårbare familier, men det er forskjeller mellom de tre gruppene som forskerne analyserer dataen ut ifra: Se beskrivelser i karakteristika over. Vi er på bakgrunn av disse ulikhetene usikre på om gruppene er sammenlignbare nok. I tillegg mangler vi informasjon om gruppene for barn 3 år. Dette bidrar til ytterligere usikkerhet rundt hvorvidt gruppene er sammenlignbare.	Uklart
Var deltakerne representative (for en definert populasjon)?	Se beskrivelse av populasjon i tabell over	Ja
Ble de ulike gruppene valgt fra samme populasjon?	Alle gruppene ble valgt fra «Fragile family»-studien.	Ja

Var studien prospektiv?¹⁴	Det er uklart hvorvidt data til denne studien er hentet inn prospektivt eller retrospektivt.	Uklart
Ble eksposisjon målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	«At age 1 and age 3 mothers were asked: «Has Child stayed overnight with father since his/her first birthday?» If mother responded yes, she was asked: «How many nights altogether has Child spent with father since his/her birthday?» Eksponering/bostedsordning ble målt to år før utfall ble målt. Vi vet at mange av familiene endret bostedsordning underveis. Vi vet altså ikke om barna har den bostedsordningen de er kategorisert som, når utfallet måles to år senere. Sånn sett mener vi at eksponering ikke er pålitelig målt.	Nei
Ble utfall målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	For utfallsmålet Tilknytning er vi usikre på om den omgjorte versjonen av TAQ er til å stole på. TAQ er egentlig et instrument der profesjonelle måler tilknytning. Fordi det ikke var ressurser til dette i studien, har foreldrene målt dette, med en omgjort versjon av TAQ. For utfallsmålet atferd benyttes CBCL –som er et velbrukt og validert måleinstrument.	Uklart /Ja
Ble det samme utfallet målt mer enn en gang?	Hovedutfallsmål (tilknytning) ble kun målt en gang. Flere utfall knyttet til barnets atferd ble målt både da barnet var tre og fem år. Tilknytning ble kun målt da barnet var tre år. ADHD og opposisjonell atferd ble målt kun når barnet var tre. Oppmerksomhetsproblemer og positiv atferd ble målt kun når barnet var fem. Selv om de har enkelte utfallsmål som er målt to ganger, har de ikke presentert eventuelle endring i utfall for disse utfallsmålene – på den måten har vi ikke resultater fra data sett over flere enn ett måletidspunkt.	Nei
Var det mange nok deltakere med i studien?	Se n for de ulike gruppene i tabell over	Ja
Ble alle deltakerne fulgt opp, eller ble det gjort frafallsanalyser som redegjør for om de som har falt fra skiller seg fra de som er fulgt opp?	Ikke relevant spørsmål for våre data, da de behandles som tverrsnittdata.	Ikke relevant
Er det tatt hensyn til kjente, mulige forvekslingsfaktorer (konfundere) i studiens design og/eller analyse?	Se informasjon om kontrollvariabler i tabell over. Vi mener variablene dekker det viktigste i denne sammenhengen: demografiske variabler som utdanning og inntekt, samt konflikt mellom foreldre, psykisk helse hos foreldre/evne til å være lydhør for barnets signaler.	Ja
Er kontrollvariablene målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Vi er litt usikre på om mors rapportering av dette alene kan sies å være pålitelig, spesielt når de fleste variablene ble målt med kun ett eller to spørsmål, dette er for lite, og kan ikke vurderes for intern validitet.	Uklart

¹⁴ For å vurdere dette spørsmålet har vi tatt utgangspunkt i denne definisjonen av prospektiv vs retrospektiv studie: «There is a clear distinction between prospective studies, in which data are collected forwards in time from the start of the study, and retrospective studies, in which data refer to past events and may be acquired from existing sources, such as hospital notes, or by interview» (Altmann 1991)

Er den som vurderte utfallene blindet for hvem som var eksponert og hvem som ikke var eksponert (tilhørte hvilke grupper)?	Fordi utfallene er målt ved selvrapporing og eksposisjon er overnattinger, vurdere vi dette spørsmålet til ikke å være relevant. Hadde det vært målt av eksperter, som kan ha en forskningshypoteser til denne typen eksposisjon, ville vi vurdert dette spørsmålet.	Ikke relevant
Samlet vurdering	Uklar/høy risiko	

Studie: Fabricius 2016: Risiko for systematiske feil/skjevheter		
Spørsmål	Kommentar	Svar
Var gruppene sammenlignbare i forhold til viktige bakgrunnsvariabler?	Ingen data blir presentert om likheter og forskjeller mellom gruppene. Det oppgis ingen bakgrunnsvariabler som utdanning, inntekt, konflikt mellom foreldrene osv. Forfatterne skriver: «Parents with less conflict, more education, or more agreement about overnights did not provide more overnights either when children were toddlers (2 years old) or when they were infants (under 1 year old)», noe som kan tyde på at gruppene var sammenlignbare mtp på disse variablene, men vi får ingen eksplisitt info av hvordan dette fordeler seg mellom gruppene som sammenlignes, annet enn at det ikke er signifikante forskjeller. Vi får heller ingen informasjon om for eksempel forskjeller i inntekt eller psykisk helse hos foreldre. Gruppene som sammenlignes er barn som hadde foreldre som ikke bodde sammen for ca tyve år siden. Vi vet fra flere studier at de som tradisjonelt har valgt delt bosted eller tilnærmet delt bosted har vært en mer resurssterk foreldregruppe enn de som har valgt en mindre likedelt bostedsordning. I nyere tid er delt bosted blitt mer vanlig for alle typer foreldre, men det er ikke utenkelig at det er forskjeller mellom de som valgte delt bosted for barnet sitt for tyve år siden og de som ikke gjorde det. Vi er usikre på om gruppene er sammenlignbare.	Uklart
Var deltakerne representative (for en definert populasjon)?	Deltakerne er studenter ved et universitet i USA, snittalder 19 år. Samtlige hadde foreldre som hadde gått fra hverandre før de var tre år. Over gjennomsnittlig høyt utdannet foreldregruppe. Vi er usikre på om populasjonen kan sies å være representativ, muligens for en resurssterk gruppe.	Uklart
Ble de ulike gruppene valgt fra samme populasjon?	Deltakerne er studenter ved et universitet i USA	Ja
Var studien prospektiv?¹⁵	Utfallene er knyttet til noe som forgikk retrospektivt, og ikke noe som pågikk fremover i tid mens data ble samlet inn.	Nei
Ble eksposisjon målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Eksposisjon ble målt ca tjue år etter at eksposisjonen fant sted. Både mødre og fedre ble bedt om å vurdere hvordan eksposisjon foregikk (tenkt ca 20 år tilbake i tid), men kun i 37 tilfeller av totalutvalget (N=230) svarte både mødre og fedre på dette. I disse tilfellene brukte de mødrenes vurderinger. Korrelasjon mellom mødre	Uklart

¹⁵ For å vurdere dette spørsmålet har vi tatt utgangspunkt i denne definisjonen av prospektiv vs retrospektiv studie: «There is a clear distinction between prospective studies, in which data are collected forwards in time from the start of the study, and retrospective studies, in which data refer to past events and may be acquired from existing sources, such as hospital notes, or by interview» (Altmann 1991)

	og fedres rapportering av samværsordninger for de første tre årene var r over 0.84 i alle kategoriene ($p < .001$). Eksponering ble målt ved at foreldrene svarte på spørsmålene: «How many different days the child spent any time at all (including overnights) at dad's home in an average 2-week period», og «How many overnights the child spent at dad's home in an average 2-week period». Antall «overnights» ble trukket fra antall «days» for å finne antall «daytime visits». Vi mener det er uklart hvorvidt vi kan stole på at eksposisjon og er målt likt og pålitelig i de ulike gruppene.	
Ble utfall målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Mange av utfallsmålene er målt med validerte instrumenter. Men flere av disse utfallene er sekundære (og kanskje egentlig vel så mye konfunderende variabler, selv om forfatterne ikke gjør seg noen tanker om dette). Hovedutfallsmålene «Overall relationship with father» og «Overall relationship with mother» er målt ved at de voksne barna svarte på to spørsmål laget spesielt for denne studien: «How well do you get along with your mom/dad?» og «What kind of relationship do you have with your mom/dad?» (for info om svaralternativer, se utfall i tabell over). Vi mener dette utfallsmålet er upålitelig målt. To spørsmål er lite og gir ingen mulighet for å vurdere intern validitet. I tillegg er dette selvrapporing, og for de andre utfallsmålene enn primærutfallsmål delvis for hvordan du hadde det så mye som femten år tilbake i tid. Her er det naturlig å nevne risiko for recall bias, og kanskje tenke seg at dersom du har en god relasjon til foreldrene dine i dag kan dette farge hvordan du husker foreldrene dine og relasjonen du hadde til dem som barn.	Uklart/ nei?
Ble det samme utfallet målt mer enn en gang?		Nei
Var det mange nok deltakere med i studien?	Se n for de ulike gruppene i tabell over	Ja
Ble alle deltakerne fulgt opp, eller ble det gjort frafallsanalyser som redegjør for om de som har falt fra skiller seg fra de som er fulgt opp?	Ikke relevant spørsmål for våre data, da de behandles som tverrsnittdata.	Ikke relevant
Er det tatt hensyn til kjente, mulige forvekslingsfaktorer (konfundere) i studiens design og/eller analyse?	Se informasjon om kontrollvariabler i tabell over. Forfatteren har kontrollert for utdanning hos foreldre, samt for konflikt mellom foreldrene, men de har ikke kontrollert for den tredje variabelene vi mener er viktig i denne sammenhengen: foreldrekompetanse/evne til å utøve foreldreskap/psykisk helse hos foreldrene e.l.	Uklart
Er kontrollvariablene målt likt og pålitelig i de ulike gruppene?	Se informasjon om kontrollvariabler i tabell over	Ja
Er den som vurderte utfallene blindet for hvem som var eksponert og hvem som ikke var eksponert (tilhørte hvilke grupper)?	Fordi utfallene er målt ved selvrapporing og eksposisjon er overnattinger, vurdere vi dette spørsmålet til ikke å være relevant. Hadde det vært målt av eksperter, som kan ha en forskningshypoteser til denne typen eksposisjon, ville vi vurdert dette spørsmålet.	Ikke relevant
Samlet vurdering	Uklar/høy risiko	

Vedlegg 7: GRADE evidensprofiler

Question: Overnatting hos ikke-primærforelder *compared to* ingen overnatting hos ikke-primærforelder for tilknytning

Setting: USA

Bibliography: Solomon 1999

Quality assessment							No of patients		Effect		Quality
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	Indirectness	Imprecision	Other considerations	overnatting hos ikke-primærforelder	ingen overnatting hos ikke-primærforelder	Relative (95% CI)	Absolute (95% CI)	
Trygg tilknytningsstil (assessed with: Strange Situation Procedure)											
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	7/44 (15.9%)	15/49 (30.6%)	RR 0.52 (0.23 to 1.16)	147 fewer per 1,000 (from 49 more to 236 fewer)	⊕○○ VERY LOW
Utrygg tilknytningsstil (A+C) (assessed with: Strange Situation Procedure)											
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	8/44 (18.2%)	13/49 (26.5%)	RR 0.69 (0.31 to 1.50)	82 fewer per 1,000 (from 133 more to 183 fewer)	⊕○○ VERY LOW
Disorganisert/uklassifiserbar tilknytningsstil (assessed with: Strange Situation Procedure)											
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	29/44 (65.9%)	21/49 (42.9%)	RR 1.54 (1.04 to 2.26)	231 more per 1,000 (from 17 more to 540 more)	⊕○○ VERY LOW

CI: Confidence interval; RR: Risk ratio

Explanations

a. Det er uklart om gruppene var sammenlignbare når det gjelder viktige bakgrunnsvariabler, og om deltakerne var representative.

b. Lav N (<300)

Question: Overnatting hos far *compared to* ikke overnatting hos far for problematferd 0-3 år (Pruett)

Setting: USA

Bibliography: Pruett 2004

Quality assessment							Impact	Quality
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	In-directness	Imprecision	Other considerations		
Engstelig/deprimert (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen engstelig/deprimert for 0-3 år: ingen signifikant sammenheng ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Tilbaketrekking (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen tilbaketrekking for 0-3 år: ingen signifikant sammenheng ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Søvnproblemer (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen søvnproblemer for 0-3 år: ingen signifikant sammenheng ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Somatiske plager (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen somatiske plager for 0-3 år: ingen signifikant sammenheng ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Aggressiv atferd (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen aggressiv atferd for 0-3 år: ingen signifikant sammenheng ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Destructiv atferd (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen destruktiv atferd for 0-3 år: ingen signifikant sammenheng ^c	⊕○ ○○ VERY LOW

CI: Confidence interval

Explanations

- a. Uklart om gruppene er sammenlignbare og om deltakerne var representative for en definert populasjon.
- b. Lav N (<400)
- c. Sammenhengen er utregnet med ustandardisert regresjonskoeffisient beta (b), men vi får ikke oppgitt denne, kun at sammenhengen ikke er signifikant.

Question: Overnatting hos far compared to ikke overnatting hos far for problematferd 4-6 år (Pruett)

Setting: USA

Bibliography: Pruett 2004

Quality assessment							Impact	Quality
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	Indirectness	Imprecision	Other considerations		
Engstelig/deprimert (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen engstelig/deprimert for 4-6 år: b=-4,45 (p<0,01), dvs signifikant mindre problematferd ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Tilbaketrekking (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen tilbaketrekking for 4-6 år: b=-4,84 (p<0,05), dvs signifikant mindre problematferd ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Somatiske plager (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen somatiske plager for 4-6 år: b=-4,83 (p<0,05), dvs signifikant mindre problematferd ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Aggressiv atferd (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen aggressiv atferd for 4-6 år: b=-4,98 (p<0,05), dvs signifikant mindre problematferd ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Destruktiv/lovbrytende atferd (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen destruktiv/lovbrytende atferd for 4-6 år: b=-5,00 (p<0,01), dvs signifikant mindre problematferd ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Oppmerksomhetsproblemer (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen oppmerksomhetsproblemer for 4-6 år: b=-6,61 (p<0,01), dvs signifikant mindre problematferd ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Tankeproblemer (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen tankeproblemer for 4-6 år: b=-8,66 (p<0,01), dvs signifikant mindre problematferd ^c	⊕○ ○○ VERY LOW
Sosiale problemer (assessed with: Children Behaviour Checklist (CBCL))								
1	observational studies	serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Sammenheng mellom overnatting og subskalaen sosiale problemer for 4-6 år: trolig ingen signifikante sammenhenger (ikke oppgitt) ^c	⊕○ ○○ VERY LOW

CI: Confidence interval

Explanations

- a. Uklart om gruppe er sammenlignbare og om deltakerne var representative for en definert populasjon.
- b. Lav N (<400)
- c. Sammenhengen er utregnet med ustandardisert regresjonskoeffisient beta (b)

Question: Hyppige overnattinger sammenlignet med noen overnattinger for spedbarn (0-1 år)

Setting: Usa, Australia. Generell populasjon og Risiko/sårbar populasjon

Bibliography: McIntosh 2013, Tornello 2013

Quality assessment							No of patients		Effect		Quality
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	Indirectness	Imprecision	Other considerations	Noen overnattinger	Hyppige overnattinger	Relative (95% CI)	Absolute (95% CI)	
Hvesende pust (illness with wheezing)											
1	observational studies ^a	serious ^b	not serious	not serious ^c	serious ^d	none			OR 0.27 (0.06 to 1.18)	0 fewer per 1 000 (from 0 fewer to 1 fewer)	⊕○○○ VERY LOW
Psykosomatisk helse (assessed with: The LSAC Global Health Measure)											
1	observational studies ^a	serious ^e	not serious	not serious ^c	serious ^d	none			OR 2.50 (0.56 to 11.10)	3 fewer per 1 000 (from 1 fewer to 11 fewer)	⊕○○○ VERY LOW
Betydelig bekymring knyttet til barnets utvikling (assessed with: The Parent's Evaluation of Developmental Status (PEDS)											
1	observational studies ^a	serious ^e	not serious	not serious ^c	serious ^d	none			OR 0.18 (0.00 to 11.35)	0 fewer per 1 000 (from -- to 11 fewer)	⊕○○○ VERY LOW
Irritabilitet (assessed with: Irritability Scale)											
1	observational studies ^a	serious ^e	not serious	not serious ^c	serious ^f	none	Barna som hadde noen overnattinger hos sekundæromsorgsgiver har lavere skår på Irritability scale enn barna som hadde hyppige overnattinger: B=-0,37 (KI: -0,74-0, p=0,05). Forskjellen er signifikant.			⊕○○○ VERY LOW	
Visuell monitorering (assessed with: the Communication and Symbolic Behaviour Scales)											
1	observational studies ^a	serious ^b	not serious	not serious ^c	serious ^f	none	Barna som hadde noen overnattinger hos sekundæromsorgsgiver har lavere skår på utfallet "visuell monitorering" enn barna med hyppige overnattinger: B=-0,15 (KI:-0,38-0,09, p=0,21). Forskjellen er ikke signifikant.			⊕○○○ VERY LOW	
Utrygg tilknytning (assessed with: TAQ)											

Quality assessment							No of patients		Effect		Quality
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	Indirectness	Imprecision	Other considerations	Noen overnattinger	Hyp-pige overnattinger	Relative (95% CI)	Absolute (95% CI)	
1	observational studies ^a	serious ^b	not serious	not serious ^g	serious ^d	none	34/219 (15.5%)	22/51 (43.1%)	OR 5.62 (-- to --)	379 more per 1 000 (from -- to --)	⊕○○○ VERY LOW
Prososial atferd (assessed with: CBCL)											
1	observational studies	serious ^b	not serious	not serious ^g	serious ^d	none	Ingen signifikante forskjeller i atferd mellom barna som hadde hyppige eller noen overnattinger da de var 1 år.			⊕○○○ VERY LOW	

CI: Confidence interval; OR: Odds ratio

Explanations

a. Kun analyser av utfall på tverrsnittnivå

b. Uklart om gruppene er sammenlignbare, og om eksposisjon og utfall er målt pålitelig

c. 47-93% av mødrene rapporterer om økonomiske utfordringer det siste året. Dette kan indikere at populasjonen med 0-1-åringer er dårligere rustet økonomisk enn norske gjennomsnittsførelde. Vi har ikke trukket for dette.

d. Lav N (<300)

e. Uklart om gruppene er sammenlignbare, og om eksposisjon er pålitelig målt

f. Lav N (<400)

g. Sårbar populasjon: foreldre med lav utdanning, lav inntekt -mange fattige, minoritetsfamilier, lever i storby. Vi har ikke trukket for dette.

Question: (mer) overnatting ved alder under 1 år compared to mindre/ikke overnatting ved alder under 1 år for relasjon til foreldre ved 19-års alder – FAR

Setting:

Bibliography: Fabricius 2016

Quality assessment							Impact	Quality	Importance
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	Indirectness	Imprecision	Other considerations			
Opplevelse av kvalitet i relasjonen til far 0-16 år (assessed with: Parental Bonding Instrument)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og opplevelse av kvalitet i relasjonen til far: $r = .295$ ($p < 0.05$) ^c	⊕○○ VERY LOW	
Far-barn interaksjon 0-16 år (assessed with: instrument laget for studien)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og far-barn interaksjon: $r = .344$ ($p < 0.05$) ^c	⊕○○ VERY LOW	
Opplever å bety noe for far ved 19-års alder (assessed with: Mattering scale)									

Quality assessment							Impact	Quality	Importance
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	Indirectness	Imprecision	Other considerations			
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og opplevd betydning for far ved 19-års alder: $r = .419$ ($p < 0.01$) ^c	⊕○○ ○○ VERY LOW	
Klandrer far ved 19-års alder (assessed with: Maternal and Paternal Blame Scale)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og klandring av far ved 19-års alder: $r = -.389$ ($p < 0.01$) ^c	⊕○○ ○○ VERY LOW	
Relasjon til far ved 19-års alder (assessed with: to spørsmål laget for studien)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og relasjon til far ved 19-års alder: $r = .233$ ^d	⊕○○ ○○ VERY LOW	

CI: Confidence interval

Explanations

a. Uklart om gruppen er sammenlignbare, om eksposisjon og utfall er målt pålitelig, samt hensyn til mulige konfunderende variabler,

b. Lav N (<300)

c. Signifikant

d. Ikke signifikant

Question: (mer) overnatting ved alder under 1 år compared to mindre/ikke overnatting ved alder under 1 år for relasjon til foreldre ved 19-års alder . MOR

Bibliography: Fabricius 2016

Quality assessment							Impact	Quality	Importance
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	Indirectness	Imprecision	Other considerations			
Opplevelse av kvalitet i relasjonen til mor 0-16 år (assessed with: Parental Bonding Instrument)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og opplevelse av kvalitet i relasjonen til mor: $r = .186$ ^d	⊕○○ ○ VERY LOW	
Mor-barn interaksjon 0-16 år (assessed with: instrument laget for studien)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnatting (stigende) under 1 år og mor-barn interaksjon: $r = .284$ ($p < 0.05$) ^c	⊕○○ ○ VERY LOW	

Quality assessment							Impact	Quality	Importance
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	In-directness	Imprecision	Other considerations			
Oppløser å bety noe for mor ved 19-års alder (assessed with: Mattinger scale)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og opplevd betydning for mor ved 19-års alder: $r = .192^d$	⊕○○ ○ VERY LOW	
Klandrer mor ved 19-års alder (assessed with: Maternal and Paternal Blame Scale)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og klandring av mor ved 19-års alder: $r = .060^d$	⊕○○ ○ VERY LOW	
Relasjon til mor ved 19-års alder (assessed with: to spørsmål laget for studien)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) under 1 år og relasjon til mor ved 19-års alder: $r = .088^d$	⊕○○ ○ VERY LOW	

CI: Confidence interval

Explanations

a. Uklart om gruppene er sammenlignbare, om eksposisjon og utfall er målt pålitelig, samt hensyn til mulige konfunderende variabler,

b. Lav N (<300)

c. Signifikant

d. Ikke signifikant

Question: (mer) overnatting ved 2-års alder compared to mindre/ikke overnatting ved 2-års alder for relasjon til foreldre ved 19-års alder – FAR

Bibliography: Fabricius 2016

Quality assessment							Impact	Quality	Importance
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	In-directness	Imprecision	Other considerations			
Oppløvelse av kvalitet i relasjonen til far 0-16 år (assessed with: Parental Bonding Instrument)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og opplevelse av kvalitet i relasjonen til far: $r = .457$ ($p < 0.001$) ^c	⊕○○ ○ VERY LOW	
Far-barn interaksjon 0-16 år (assessed with: instrument laget for studien)									

Quality assessment							Impact	Quality	Importance
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	Indirectness	Imprecision	Other considerations			
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og far-barn interaksjon: $r = .440$ ($p < 0.01$) ^c	⊕○○ ○ VERY LOW	
Opplever å bety noe for far ved 19-års alder (assessed with: Mattering scale)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og opplevd betydning for far ved 19-års alder: $r = .476$ ($p < 0.001$) ^c	⊕○○ ○ VERY LOW	
Klandrer far ved 19-års alder (assessed with: Maternal and Paternal Blame Scale)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og klandring av far ved 19-års alder: $r = -.357$ ($p < 0.001$) ^c	⊕○○ ○ VERY LOW	
Relasjon til far ved 19-års alder (assessed with: to spørsmål laget for studien)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og relasjon til far ved 19-års alder: $r = .446$ ($p < 0.001$) ^c	⊕○○ ○ VERY LOW	

CI: Confidence interval

Explanations

- a. Uklart om gruppene er sammenlignbare, om eksposisjon og utfall er målt pålitelig, samt hensyn til mulige konfunderende variabler,
b. Lav N (<300)
c. Signifikant

Question: (mer) overnatting ved 2-års alder compared to mindre/ikke overnatting ved 2-års alder for relasjon til foreldre ved 19-års alder – MOR

Bibliography: Fabricius 2016

Quality assessment							Impact	Quality	Importance
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	Indirectness	Imprecision	Other considerations			
Opplevelse av kvalitet i relasjonen til mor 0-16 år (assessed with: Parental Bonding Instrument)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og opplevelse av kvalitet i relasjonen til mor: $r = .202$ ($p < 0.05$) ^c	⊕○○ ○ VERY LOW	

Quality assessment							Impact	Quality	Importance
No of studies	Study design	Risk of bias	Inconsistency	In-directness	Im-precision	Other considerations			
Mor-barn interaksjon 0-16 år (assessed with: instrument laget for studien)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnatting (stigende) ved 2-års alder og mor-barn interaksjon: $r = .208$ ($p < 0.05$) ^c	⊕○○ ○ VERY LOW	
Opplever å bety noe for mor ved 19-års alder (assessed with: Mattering scale)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og opplevd betydning for mor ved 19-års alder: $r = .176$ ^d	⊕○○ ○ VERY LOW	
Klandrer mor ved 19-års alder (assessed with: Maternal and Paternal Blame Scale)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og klandring av mor ved 19-års alder: $r = .126$ ^d	⊕○○ ○ VERY LOW	
Relasjon til mor ved 19-års alder (assessed with: to spørsmål laget for studien)									
1	observational studies	very serious ^a	not serious	not serious	serious ^b	none	Korrelasjon mellom antall overnattinger (stigende) ved 2-års alder og relasjon til mor ved 19-års alder: $r = .207$ ($p < 0.05$) ^c	⊕○○ ○ VERY LOW	

CI: Confidence interval

Explanations

- a. Uklart om gruppene er sammenlignbare, om eksposisjon og utfall er målt pålitelig, samt hensyn til mulige konfunderende variabler,
- b. Lav N (<300)
- c. Signifikant
- d. Ikke signifikant

Vedlegg 8: Liste over oversiktsstudier

Liste: Oversikter (ikke systematiske) publisert etter 2000, sortert etter årstall, nyeste først (n=8)

NB! Noen av publikasjonene ser ut til å være basert på samme utvalg.

<p>Baude, A., Pearson, J., & Drapeau, S. (2016). Child Adjustment in Joint Physical Custody Versus Sole Custody: A Meta-Analytic Review. <i>Journal of Divorce & Remarriage</i>, 57(5), 338-360.</p>	<p>A meta-analysis was conducted to compare the adjustment of children in joint and sole custody. The studies included here defined joint custody as a proportion of time spent by children in each home ranging from a one-third time division (70%/30%) to an equal share (50%/50%). The overall results of the 19 selected studies revealed better outcomes for children in joint custody, with a weak effect size ($d = .109$). Moreover, this association was moderated by the amount of time that children spent with their 2 parents. Other moderation analyses conducted on the methodological characteristics of the studies and the characteristics of the samples were not significant. The descriptive data drawn from this meta-analysis were used to identify the studies' limitations. Recommendations for future research in the area are discussed.</p>	<p>Meta-studie som inkluderer 19 studier av barn som bor i delt bosted (50/50-30/70) sammenlignet med barn som bor kun hos en forelder.</p>
<p>Smyth BM, McIntosh JE, Emery RE, Howarth SLH. Shared-time parenting: Evaluating the evidence of risks and</p>	<p>(from the chapter) Shared-time parenting after separation is emerging as a new family form. There is a growing need for evidence to help families, and the professionals from whom they seek help, to consider whether shared-time arrangements will be beneficial for children of different ages in a range of circumstances. Our review of the latest studies suggests that we are still some way from a definitive, coherent set of guidelines for making good decisions about or on behalf of children. While numerous conceptual and methodological limita-</p>	<p>Oversikt over studier som ser på delt bosted, risiko og nytte.</p>

<p>benefits to children. Parenting plan evaluations: Applied research for the family court. 2nd ed. New York, NY: Oxford University Press; US; 2016. p. 118-169.</p>	<p>tions make this body of research an imperfect science that requires careful, objective, and circumspect evaluation, it seems safe to conclude that shared-time parenting is not a one-size-fits-all solution for all children in all circumstances. The latest international research suggests that children can benefit from shared-time arrangements postseparation. But these arrangements can also involve risks for children-particularly when children are very young, the arrangements are inflexible and unresponsive to the needs of the child, there is significant parental conflict, mothers report ongoing safety concerns, or some combination of these factors. Fortunately, evidence suggests that parents and professionals are sensitive to these distinctions, as shared time is far more common among cooperative parents. To sum up: Shared-time can work well and support many aspects of childhood development in the right circumstances. That said, some arrangements and/or some co-parenting contexts for shared-time can also involve risks for children.</p>	
<p>Fransson, E., Bergström, M., Hjern, A. (2015). Barn i växelvis boende - en forskningsoversikt. Chess - Centre for Health Equity Studies</p>	<p>(fra sammendraget) Denna rapport har skrivits av forskare i Elvis-projektet på CHES vid Stockholms Universitet/Karolinska institutet på uppdrag av Socialstyrelsen. Den ger en sammanfattning av den forskningsbaserade kunskapen om hälsa och välbefinnande hos barn i växelvis boende. När det gäller barn under sex år, där kunskapsläget är mest osäkert, ger rapporten en heltäckande bild av den internationella forskningen, inklusive svenska studier och därför har vi här valt att lägga fokus på dessa och endast komplettera med särskilt relevant forskning från andra länder. Att det finns mer forskning kring skolbarn beror delvis på att växelvis boende är vanligare för de åldersgrupperna, men främst på att man lättare kan ta in deras egna åsikter och erfarenheter, medan forskning kring de yngre barnen är mer komplicerad metodologiskt sett, och därför mer resurskrävande.</p>	<p>Oversikt över studier som ser på delt bosted, helse og trivsel.</p>
<p>Nielsen L. Shared physical custody: Summary of 40 studies on outcomes for children. J Divorce & Remarriage 2014;55(8):613-635.</p>	<p>One of the most complex and compelling issues confronting policymakers, parents, and professionals involved in making custody decisions is this: What type of parenting plan is most beneficial for the children after their parents separate? More specifically, are the outcomes any better or worse for children who live with each parent at least 35% of the time compared to children who live primarily with their mother and spend less than 35% of the time living with their father? This article addresses this question by summarizing the 40 studies that have compared children in these two types of families during the past 25 years. Overall the children in shared parenting families had better outcomes on measures of emotional, behavioral, and psychological well-being, as</p>	<p>Oversikt over 40 studier av barn som bor minst 35% av tiden med hver av foreldrene sammenlignet</p>

	well as better physical health and better relationships with their fathers and their mothers, benefits that remained even when there were high levels of conflict between their parents.	med mindre tid hos far.
Fehlberg, B., Smyth, B., Maclean, M., & Roberts, C. (2011). Legislating for shared time parenting after separation: A research review. <i>International journal of law, policy and the family</i> , 25(3), 318-337.	This article reviews research on post-separation shared time parenting and on outcomes of legislating to encourage shared time parenting, drawing mainly on Australian experience. The research shows that children benefit from continuing and regular contact with both parents when they cooperate, communicate, and have low levels of conflict. However, there is no empirical evidence showing a clear linear relationship between the amount of parenting time and better outcomes for children. Rather, positive outcomes have more to do with the characteristics of families who choose shared time and who can parent cooperatively and in a child-responsive way. In contrast, research post-2006 legislative change in Australia encouraging shared parenting suggests use of shared time by a less homogenous group, including a marked increase in shared time orders in judge-decided cases. This is of concern as emerging Australian research also suggests that shared care is more risky for children than other arrangements where there are safety concerns, high ongoing parental conflict, and for children younger than 4 years. Australian research also reveals widespread misunderstanding of the law, leading many fathers to believe that they have a right to shared time and many mothers to believe that they cannot raise issues relevant to children's best interests, especially family violence. Overall, the research points to the complexity in legislating to encourage shared time parenting and shows that subtle changes can have important effects.	
Nielsen L. Shared parenting after divorce: A review of shared residential parenting research. <i>J Divorce & Remarriage</i> 2011;52(8):586-609.	One of the most complex and compelling issues confronting policymakers, parents, and the family court system is what type of parenting plan is most beneficial for children after their parents' divorce. How much time should children live with each parent? An increasing number of children are living with each parent at least 35% of the time in shared residential parenting families: How are these children and their parents faring? In what ways, if any, do divorced parents who share the residential parenting differ from parents whose children live almost exclusively with their mother? How stable are shared residential parenting plans? By reviewing the existing studies on shared parenting families, these questions are addressed.	Oversikt over studier av barn som bor minst 35% av tiden med hver av foreldrene sammenlignet med mindre tid hos far.

<p>Tejeiro Salguero R, Gomez Vallecillo J. Divorce, custody and child well-being: A psychology research review. <i>Apuntes de Psicología</i> 2011;29(3):425-434.</p>	<p>Child custody evaluation in the context of parental divorce constitutes the main area of intervention within Legal Psychology. The numerous factors that contribute to the child well-being-which is Justice's main reference in those cases-should be individually analyzed, but such an analysis must be solidly based on previous empirical research literature. This work reviews the available empirical data on the differential effects between shared and sole custody. A majority of researchers found that, other factors being equal, shared custody provides more benefits for the child well-being than sole custody, with a direct effect on the child behavior and emotions and also with an indirect effect through the reduction of parental conflict. Notwithstanding, a number of studies have not found any difference between both types of custody.</p>	<p>Oversikt over empiriske studier som ser på forskjeller mellom delt bosted og ikke-delt bosted.</p>
<p>Bauserman, R. (2002). Child adjustment in joint-custody versus sole-custody arrangements: a meta-analytic review.</p>	<p>The author meta-analyzed studies comparing child adjustment in joint physical or joint legal custody with sole-custody settings, including comparisons with paternal custody and intact families where possible. Children in joint physical or legal custody were better adjusted than children in sole-custody settings, but no different from those in intact families. More positive adjustment of joint-custody children held for separate comparisons of general adjustment, family relationships, self-esteem, emotional and behavioral adjustment, and divorce-specific adjustment. Joint-custody parents reported less current and past conflict than did sole-custody parents, but this did not explain the better adjustment of joint-custody children. The results are consistent with the hypothesis that joint custody can be advantageous for children in some cases, possibly by facilitating ongoing positive involvement with both parents.</p>	<p>Oversikt over og meta-analyse av studier som ser på forskjeller mellom barn i delt bosted og ikke-delt bosted.</p>

Vedlegg 8: Liste over kvantitative studier

Liste: Publikasjoner av kvantitative studier som ser på samspill mellom flere variabler for barn i delt bosted (dvs både tverrsnittstudier som sammenligner flere bostedsordninger og kohort/tverrsnittstudier som ser på barn/ungdom i delt bosted på ulike variabler), sortert etter årstall, nyeste først (n= 62)

År	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Antall studier	1	2	4	5	4	1	0	3	0	2	1	1	1	0	0	1	0	1	0
År	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1990	1989	1988	1987	1986	1985	1984	1983	1982	1981	1980
Antall studier	1	3	2	1	0	1	2	6	3	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1

NB! Noen av publikasjonene ser ut til å være basert på samme utvalg¹⁶.

Studie	Sammendrag	Kort på norsk
--------	------------	---------------

¹⁶ Flere av de svenske studiene ser ut til å være basert på samme utvalg

<p>Fransson, E., Låftman, S. B., Östberg, V., Hjern, A., & Bergström, M. (2017). The Living Conditions of Children with Shared Residence—the Swedish Example. <i>Child Indicators Research</i>, 1-23.</p>	<p>Among children with separated parents, shared residence – i.e., joint physical custody where the child is sharing his or her time equally between two custodial parents' homes – is increasing in many Western countries and is particularly common in Sweden. The overall level of living among children in Sweden is high; however, the potential structural differences between children in various post-separation family arrangements have not been sufficiently studied. Potential risks for children with shared residence relate to the daily hassles and stress when having two homes. This study aims at investigating the living conditions of children with shared residence compared with children living with two custodial parents in the same household and those living with one custodial parent, respectively. Swedish national survey data collected from children aged 10–18 years ($n \approx 5000$) and their parents were used. The outcomes were grouped into: Economic and material conditions, Social relations with parents and peers, Health and health behaviors, Working conditions and safety in school and in the neighborhood, and Culture and leisure time activities. Results from a series of linear probability models showed that most outcomes were similar for children with shared residence and those living with two custodial parents in the same household, while several outcomes were worse for children living with one parent. However, few differences due to living arrangements were found regarding school conditions. This study highlights the inequalities in the living conditions of Swedish children, with those living with one parent having fewer resources compared with other children.</p>	<p>Svensk studie av barn i alderen 10-18 år. Sammenligner utfall hos barn som bor enten med samboende foreldre, i delt bosted eller kun hos en forelder.</p>
<p>Barumandzadeh R, Martin-Lebrun E, Barumandzadeh T, Poussin G. The Impact of Parental Conflict and the Mitigating Effect of Joint Custody After Divorce or Separation. <i>J Divorce & Remarriage</i> 2016;57(3):212-223.</p>	<p>This is an empirical study based on a large randomized sample of French children focusing on questions of the consequences of divorce and interparental conflict. In particular, the effect of joint custody after parental separation on children's self-esteem was tested. The results were compared with those of a previous study made 12 years earlier with the same instruments to measure the evolution of French society and French law in the matter of divorce.</p>	<p>Fransk studie av barn med ulike bostedsordninger, ser på selvfølelse.</p>

<p>Fransson E, Turunen J, Hjern A, Östberg V, Bergström M. Psychological complaints among children in joint physical custody and other family types: Considering parental factors. <i>Scand J Public Health</i> 2016;44(2):177-183.</p>	<p>Increasing proportions of Scandinavian children and children in other Western countries live in joint physical custody, moving between parents' homes when parents live apart. Children and parents in non-intact families are at risk of worse mental health. The potential influence of parental ill-health on child well-being in the context of differing living arrangements has not been studied thoroughly. This study investigates the psychological complaints of children in joint physical custody in comparison to children in sole parental care and nuclear families, while controlling for socioeconomic differences and parental ill-health. <i>Methods:</i> Data were obtained from Statistics Sweden's yearly Survey of Living Conditions 2007–2011 and child supplements with children 10–18 years, living in households of adult participants. Children in joint physical custody ($n=391$) were compared with children in sole parental care ($n=654$) and children in nuclear families ($n=3,639$), using a scale of psychological complaints as the outcome measure. <i>Results:</i> Multiple regression modelling showed that children in joint physical custody did not report higher levels of psychological complaints than those in nuclear families, while children in sole parental care reported elevated levels of complaints compared with those in joint physical custody. Adding socioeconomic variables and parental ill-health only marginally attenuated the coefficients for the living arrangement groups. Low parental education and parental worry/anxiety were however associated with higher levels of psychological complaints. <i>Conclusions:</i> Psychological complaints were lower among adolescents in joint physical custody than in adolescents in sole parental care. The difference was not explained by parental ill-health or socioeconomic variables.</p>	<p>Svensk studie av barn/ungdom 10-18 år ($n=654$) med ulike bostedsordninger, ser på psykologiske vansker.</p>
<p>Bergstrom M, Fransson E, Modin B, Berlin M, Gustafsson PA, Hjern A. Fifty moves a year: Is there an association between joint physical custody and psychosomatic problems in</p>	<p>Background: In many Western countries, an increasing number of children with separated parents have joint physical custody, that is, live equally much in their parent's respective homes. In Sweden, joint physical custody is particularly common and concerns between 30% and 40% of the children with separated parents. It has been hypothesised that the frequent moves and lack of stability in parenting may be stressful for these children. <i>Methods:</i> We used data from a national classroom survey of all sixth and ninth grade students in Sweden ($N = 147839$) to investigate the association between children's psychosomatic problems and living arrangements. Children in joint physical custody were compared with those living only or mostly with one parent and in nuclear families. We conducted sex-specific linear</p>	<p>Svensk skolestudie av ungdom (147 000 9. klassinger) ser på bostedsordninger og psykosomatiske vansker.</p>

<p>children? Journal of Epidemiology and Community Health 2015;69(8):769-774.</p>	<p>regression analyses for z-transformed sum scores of psychosomatic problems and adjusted for age, country of origin as well as children's satisfaction with material resources and relationships to parents. Clustering by school was accounted for by using a two-level random intercept model. Results: Children in joint physical custody suffered from less psychosomatic problems than those living mostly or only with one parent but reported more symptoms than those in nuclear families. Satisfaction with their material resources and parent-child relationships was associated with children's psychosomatic health but could not explain the differences between children in the different living arrangements. Conclusions: Children with non-cohabitant parents experience more psychosomatic problems than those in nuclear families. Those in joint physical custody do however report better psychosomatic health than children living mostly or only with one parent. Longitudinal studies with information on family factors before and after the separation are needed to inform policy of children's postseparation living arrangements.</p>	
<p>Brown SL, Manning WD, Stykes JB. Family Structure and Child Well-being: Integrating Family Complexity. Journal of Marriage and Family 2015;77(1):177-190.</p>	<p>Although children's family lives are diverse, the measurement of children's living arrangements has lagged, focusing on the relationships of children to parents while largely ignoring sibling composition. Using data from the 2008 Survey of Income and Program Participation (N = 23,985) the authors documented patterns of family complexity among a nationally representative sample of children ages 0-17 living in a range of family structures. They also examined the independent and joint associations of family structure and family complexity on child economic well-being. Family complexity was independently related to economic disadvantage, namely, a lower income-to-needs ratio and a higher likelihood of public assistance receipt. The role of family complexity was partially contingent on family structure, with the positive association between family complexity and receipt of public assistance more pronounced for children in families with 2 married biological parents. This study demonstrates the utility of integrating family structure and family complexity in studies of children's well-being.</p>	<p>Studie (24 000) av barn 0-17 år med ulike familiestrukturer, ser på sammenhenger med livsvilkår.</p>
<p>Krueger PM, Jutte DP, Franzini L, Elo I, Hayward MD. Family structure and multiple domains of child</p>	<p>BACKGROUND: We examine the association between family structure and children's health care utilization, barriers to health care access, health, and schooling and cognitive outcomes and assess whether socioeconomic status (SES) accounts for those family structure differences. We advance prior research by focusing on understudied but increasingly common family structures including single father families</p>	<p>Amerikansk studie av barn 0-17 år.</p>

<p>well-being in the United States: a cross-sectional study. <i>Popul Health Metr</i> 2015;13:6.</p>	<p>and five different family structures that include grandparents.</p> <p>METHODS: Our data on United States children aged birth through 17 (unweighted N=198,864) come from the 1997-2013 waves of the National Health Interview Survey, a nationally representative, publicly available, household-based sample. We examine 17 outcomes across nine family structures, including married couple, cohabiting couple, single mother, and single father families, with and without grandparents, and skipped-generation families that include children and grandparents but not parents. The SES measures include family income, home ownership, and parents' or grandparents' (depending on who is in the household) employment and education.</p> <p>RESULTS: Compared to children living with married couples, children in single mother, extended single mother, and cohabiting couple families average poorer outcomes, but children in single father families sometimes average better health outcomes. The presence of grandparents in single parent, cohabiting, or married couple families does not buffer children from adverse outcomes. SES only partially explains family structure disparities in children's well-being.</p> <p>CONCLUSIONS: All non-married couple family structures are associated with some adverse outcomes among children, but the degree of disadvantage varies across family structures. Efforts to understand and improve child well-being might be most effective if they recognize the increasing diversity in children's living arrangements.</p>	<p>(200 000), ser på familiestruktur og helseutfall.</p>
<p>Turunen J (2015) Shared Physical Custody and Children's Experience of Stress. Stockholm University Demography Unit (SUDA), Department of Sociology</p>	<p>This paper studies shared physical custody in Sweden, the country where the phenomenon is most prevalent. We ask whether children in shared physical custody settings are more likely to report high levels of stress compared to children living in sole custody. The analysis is based on data with combined information from parents, children and administrative registers. We control for inter-parental as well as parent-child relationship quality and parents' income. The results show that children sharing residence equally have lower likelihood of experiencing high levels of stress. The results can be interpreted as evidence for a positive effect of continuing everyday-like parental relationships after a family dissolution.</p>	<p>Svensk studie av barn med ulike bostedsordninger, ser på stress, evt kontrollert for relasjon barn-foreldre og foreldres inntekt.</p>

<p>Bergstrom M, Fransson E, Hjern A, Kohler L, Wallby T. Mental health in Swedish children living in joint physical custody and their parents' life satisfaction: a cross-sectional study. Scand J Psychol 2014;55(5):433-439.</p>	<p>This study compared the psychological symptoms of 129 children in joint physical custody with children in single care and nuclear families, using a nationally representative 2011 survey of 1,297 Swedish children aged between four and 18 years. The outcome measure was the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) and its association with three dimensions of parental life satisfaction was investigated. Linear regression analyses showed higher SDQ-scores for children in joint physical custody ($B = 1.4, p < 0.001$) and single care ($B = 2.2, p < 0.001$) than in nuclear families, after adjustment for socio-demographic variables. The estimates decreased to 1.1 and 1.3, respectively, after being adjusted for parental life satisfaction ($p < 0.01$). Our findings confirm previous research that showed lower symptom scores for children in nuclear families than children in single care and joint physical custody. Parental life satisfaction should be investigated further as a possible explanation of differences in symptom load between children in different living arrangements.</p>	<p>Svensk studie av barn 4-18 år med ulike bostedsordninger, ser på styrker og vansker.</p>
<p>Fransson E, Folkesson L, Bergstrom M, Ostberg V, Lindfors P. Exploring salivary cortisol and recurrent pain in mid-adolescents living in two homes. BMC Psychol 2014;2(1):46.</p>	<p>BACKGROUND: Each year, around 50.000 children in Sweden experience a separation between their parents. Joint physical custody (JPC), where the child alternates homes between the parents for about equal amount of time, has become a common living arrangement after parental separation. Children in two homes could benefit from everyday contact with both parents and access to both parents' financial resources. However, children could experience stress from being constantly moving and potentially exposed to parental conflicts. Still, studies on JPC and biological functioning related to stress, are lacking. The aim of this study was to investigate how living arrangements (intact family/JPC) relate to HPA-axis activity and recurrent pain in mid-adolescents.</p> <p>METHODS: Mid-adolescents (106 girls and 51 boys) provided demographic details, self-reports of recurrent pain (headache, stomachache, neck/shoulder and back pain) and salivary samples. Salivary cortisol samples were collected: 1) immediately at awakening, 2) +30 minutes, 3) +60 minutes, and 4) at 8 p.m. The cortisol awakening response (CAR) was computed using an established formula. Additionally, the diurnal decline between the waking and 8 p.m. samples was computed.</p> <p>RESULTS: Hierarchical multiple regressions showed that living arrangements (intact family/JPC) was not associated with morning cortisol (CAR), the diurnal cortisol decline or with recurrent pain. However, sex</p>	<p>Svensk studie av 157 ungdommer med ulike bostedsordninger, ser på smerte.</p>

	<p>was a significant predictor of both cortisol measures and recurrent pain with girls exhibiting a higher cortisol awakening response and a greater diurnal decline value as well as reporting more recurrent pain than did boys.</p> <p>CONCLUSIONS: Living arrangements were not associated with HPA-axis activity or recurrent pain in this group of well-functioning mid-adolescents. Although this study is the first to investigate how living arrangements relate to HPA-axis functioning and additional studies are needed, the tentative findings suggest that these mid-adolescents have adapted to their living arrangements and that other factors play a more pertinent role for HPA-functioning and subjective health.</p>	
<p>Laftman SB, Bergstrom M, Modin B, Ostberg V. Joint physical custody, turning to parents for emotional support, and subjective health: A study of adolescents in Stockholm, Sweden. <i>Scand J Public Health</i> 2014;42(5):456-462.</p>	<p>AIMS: Among children with separated parents, the arrangement of joint physical custody, i.e. children living equally much in both parents' homes, has increased substantially during the last decades in Sweden. To date, empirical research on the living conditions of this group is limited. This study analyses family type differences in turning to parents for emotional support and in subjective health among adolescents. The focus of the study is adolescents in joint physical custody, who are compared with those living with two original parents in the same household; those living (only) in a single-parent household; and those living (only) in a reconstituted family.</p> <p>METHODS: The data come from the Stockholm School Survey of 2004, a total population survey of students in grade 9 (15-16 years) in Stockholm (n=8,840). Ordinary least squares (OLS) regressions were conducted.</p> <p>RESULTS: Turning to both parents about problems is most commonly reported by adolescents in intact families, followed by those in joint physical custody. Adolescents in non-traditional family types report worse subjective health than adolescents in intact families, but the difference is smaller for those in joint physical custody than for those living with a single parent. The slightly poorer health of adolescents in joint physical custody than those in intact families is not explained by their lower use of parents as a source of emotional support.</p> <p>CONCLUSIONS: The study suggests that joint physical custody is associated with a higher inclination to</p>	<p>Svensk studie av ungdom 15-16 år (9000) med ulike bostedsordninger, ser på relasjoner til foreldre samt helse.</p>

	use parents as a source of emotional support and better subjective health than other post-divorce family types.	
Sodermans AK, Matthijs K. Joint physical custody and adolescents' subjective well-being: A personality * environment interaction. J Fam Psychol 2014;28(3):346-356.	Shared residence after divorce is rising in most Western countries and legally recommended by law in Belgium since 2006. Living with both parents after divorce is assumed to increase children's well-being, through a better parent-child relationship, but may also be stressful, as children live in 2 different family settings. In this study, we investigate whether the association between the residential arrangement of adolescents and 3 measures of subjective well-being (depressive feelings, life satisfaction, and self-esteem) is moderated by the Big Five personality factors. The sample is selected from the national representative Divorce in Flanders study and contains information about 506 children from divorced parents between 14- and 21-years-old. Our findings indicated a consistent pattern of interactions between conscientiousness and joint physical custody for 2 of the 3 subjective well-being indicators. The specific demands of this residential arrangement (making frequent transitions, living at 2 places, adjustment to 2 different lifestyles, etc.) may interfere with the nature of conscientious adolescents: being organized, ordered, and planful. Our results showed support for a Person x Environment interaction, and demonstrate the need for considering the individual characteristics of the child when settling postdivorce residential arrangements.	Belgisk studie av 506 ungdom 14-21 år med ulike bostedsordninger, ser på trivsel, evt kontrollert for personlighet.
Wadsby M, Priebe G, Svedin CG. Adolescents with alternating residence after parental divorce: A comparison with adolescents living with both parents or with a single parent. Journal of Child Custody: Re-	The study compared adolescents who alternate residences between their divorced parents with adolescents who live with both parents or with one divorced parent. Care was scored equally for adolescents with alternating residences and for those living with both biological parents but lower for adolescents living with a single parent. Overprotection showed the converse. Presence of psychiatric symptoms was equal for adolescents who alternate residences and for those living with both parents, but it was higher for those living with a single parent. Sense of coherence was noted to be higher among teens with alternating residences and teens living with both parents, but it was lower among those living with a single parent.	Studie av ungdommer med ulike bostedsordninger, ser på psykisk helse, opplevelse av sammenheng.

<p>search, Issues, and Practices 2014;11(3):202-215.</p>		
<p>Bergstrom M, Modin B, Fransson E, Rajmil L, Berlin M, Gustafsson PA, et al. Living in two homes-a Swedish national survey of wellbeing in 12 and 15 year olds with joint physical custody. BMC Public Health 2013;13:868.</p>	<p>BACKGROUND: The practice of joint physical custody, where children spend equal time in each parent's home after they separate, is increasing in many countries. It is particularly common in Sweden, where this custody arrangement applies to 30 per cent of children with separated parents. The aim of this study was to examine children's health-related quality of life after parental separation, by comparing children living with both parents in nuclear families to those living in joint physical custody and other forms of domestic arrangements.</p> <p>METHODS: Data from a national Swedish classroom study of 164,580 children aged 12 and 15-years-old were analysed by two-level linear regression modelling. Z-scores were used to equalise scales for ten dimensions of wellbeing from the KIDSCREEN-52 and the KIDSCREEN-10 Index and analysed for children in joint physical custody in comparison with children living in nuclear families and mostly or only with one parent.</p> <p>RESULTS: Living in a nuclear family was positively associated with almost all aspects of wellbeing in comparison to children with separated parents. Children in joint physical custody experienced more positive outcomes, in terms of subjective wellbeing, family life and peer relations, than children living mostly or only with one parent. For the 12-year-olds, beta coefficients for moods and emotions ranged from -0.20 to -0.33 and peer relations from -0.11 to -0.20 for children in joint physical custody and living mostly or only with one parent. The corresponding estimates for the 15-year-olds varied from -0.08 to -0.28 and from -0.03 to -0.13 on these subscales. The 15-year-olds in joint physical custody were more likely than the 12-year-olds to report similar wellbeing levels on most outcomes to the children in nuclear families.</p> <p>CONCLUSIONS: Children who spent equal time living with both parents after a separation reported better wellbeing than children in predominantly single parent care. This was particularly true for the 15-year-olds, while the reported wellbeing of 12-years-olds was less satisfactory. There is a need for further studies that can account for the pre and post separation context of individual families and the</p>	<p>Svensk studie av ungdom 12-15 år (165 000) med ulike bostedsordninger, ser på helse relatert livskvalitet.</p>

	wellbeing of younger age groups in joint physical custody.	
Carlsund A, Eriksson U, Sellstrom E. Shared physical custody after family split-up: Implications for health and well-being in Swedish schoolchildren. Acta Paediatrica, International Journal of Paediatrics 2013;102(3):318-323.	Aim In Sweden, shared physical custody following a parental separation has emerged as means for children to keep close relationships with both parents. Previous studies show that children benefit from regular contact with both parents, who share responsibility for their social, emotional and economic welfare. In this study, we investigate any associations between family arrangements, that is, two-parent, single and shared physical custody families and child health outcomes and whether this association was modified by parent-child communication. Methods Data on 11- to 15-year-old children from the 2005/2006 and 2009/2010 Swedish Health Behaviour in School-aged Children survey were analysed using multivariate logistic regression. Results Children in shared physical custody were more likely than children in two-parent families to report multiple health complaints (OR 1.26) and low well-being (OR 1.71). When variables of parent-child communication were entered in the model, the initial differences remained between children living in shared physical custody and those living in two-parent families. Conclusion Children in shared physical custody and single-parent families are more at risk of negative outcomes compared with children in two-parent families. This association was not modified by parent-child communication in children in shared custody families, indicating that the communication equals that in two-parent family children.	Svensk studie av barn/ungdom 11-15 år med ulike bostedsordninger, ser på helse, evt kontrollert for kommunikasjon foreldre-barn.
Carlsund A, Eriksson U, Lofstedt P, Sellstrom E. Risk behaviour in Swedish adolescents: is shared physical custody after divorce a risk or a protective factor? Eur J Public Health 2013;23(1):3-8.	BACKGROUND: The increase in shared physical custody in Sweden has been dramatic; 20 years ago only a small percentage of adolescents lived in shared physical custody, but currently ~30% of the adolescents whose parents have separated or divorced divide their residence between parents. We hypothesized that living in shared physical custody or in a single-parent family is associated with a higher prevalence of adolescent risk behaviour than living in a two-parent family. METHODS: Data on 15-year-old adolescents from the 2005/2006 to 2009/2010 Swedish Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) survey were analysed using logistic regression. RESULTS: Adolescents living in shared physical custody had slightly higher rates of risk behaviour compared with adolescents from two-parent families, but significantly lower rates than their counterparts from single-parent families. Their odds of being a smoker or having been drunk were 60 and 50%	Svensk studie av ungdom 15 år med ulike bostedsordninger, ser på risikoforferd.

	<p>higher, respectively, than those of their counterparts in two-parent families.</p> <p>CONCLUSION: Shared physical custody after marriage break-up seems to constitute a health protective factor for adolescents' health and problem behaviour. In order to deepen our understanding of the positive and negative aspects of shared physical custody, our study should be followed by qualitative analyses and longitudinal studies of adolescents' experiences.</p>	
<p>Vanassche S, Sodermans AK, Matthijs K, Swicegood G. Commuting between two parental households: The association between joint physical custody and adolescent wellbeing following divorce. <i>Journal of Family Studies</i> 2013;19(2):139-158.</p>	<p>This study examines the association between joint physical custody and adolescent wellbeing and whether this relationship is conditioned by the degree of parental conflict, the quality of the parent-child relationship and the complexity of the family configuration of mother and father. We use data from the LAGO-project, containing information on 1,570 children with divorced parents. Overall the wellbeing of children in joint physical custody is similar to that of children in other custody arrangements. However, under certain circumstances joint physical custody can become negatively related to child wellbeing. We find support for the moderating effects of parental conflict, quality of the relationship with mother and father, and the presence of a new partner in the parental households.</p>	<p>Studie av ungdom med delt bosted, ser på trivsel, evt kontrollert for foreldrekonflikt, relasjon til foreldrene, ny partner til foreldre.</p>
<p>Bastaitis K, Ponnet K, Mortelmans D. Parenting of divorced fathers and the association with children's self-esteem. <i>J Youth Adolesc</i> 2012;41(12):1643-1656.</p>	<p>Research suggests that high parental support and control improves children's well-being. However, a large part of these studies have focused on the parenting of married parents. Research on parenting after a divorce, mainly has focused on parenting of divorced mothers, with few exceptions concentrating primarily on non-residential fathers. Therefore, we compared both parenting dimensions support and control of fathers in different family structures (non-residential fathers, fathers in joint custody and married fathers). We also investigated the association between fathers' parenting dimensions and children's self-esteem, controlled for the parenting dimensions of the mother. Data from 587 children (50 % girls) between 10 and 18 years old and their parents were examined. Results revealed that non-residential fathers (n = 225) were less supportive and controlling than fathers in joint custody (n = 138) and married fathers (n = 224). Nevertheless, having a supportive father was beneficial to children's self-es-</p>	<p>Studie av 587 barn/ungdom 10-18 år med ulike bostedsordninger, ser på selvfølelse, evt kontrollert for fedres foreldrestil.</p>

	teem in each family structure. We conclude that, even after a divorce, fathers have the capacity to enhance children's self-esteem and we suggest that future research should investigate this capacity.	
Hough P. Relationship between custody arrangements and psychological functioning of young adults from divorced families. Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering 2010;70(7-B):4486.	This researcher examined the relationship between custody arrangements and psychological functioning of young adults who experienced parental divorce prior to their 16th birthday. One hundred young adults (ages 18-23) participated in this study. Each participant completed a demographics questionnaire which permitted the assignment of participants to joint physical custody or sole custody groups (i.e., 1-2 days per month or less with the noncustodial parent). Psychological adjustment was measured by participants' performance on four content scales (Depression, Anxiety, Low Self-Esteem, and Family Problems) and one supplementary scale (Ego Strength) of the MMPI-2. A multivariate analysis of variance revealed no statistically significant differences between the joint custody and sole custody participants on the psychological adjustment variables, and there was no statistically significant difference between males and females in either custody condition. Nonetheless, exploratory analyses (i.e., a series of five, hierarchical multiple regression models) were conducted. In these five regression models, the interaction sets (demographic x type of custody arrangement) for Ego Strength and Low Self-Esteem were statistically significant. Additionally, there was a statistically significant main effect of race in predicting the Family Problems outcome.	Studie av 100 ungdommer 18-23 år med ulike bostedsordninger, ser på psykologisk tilpasning.
Neoh J, Mellor D. Shared parenting: Adding children's voices and their measures of adjustment to the evaluation. Journal of Child Custody: Research, Issues, and Practices 2010;7(3):155-175.	Shared parenting has been advocated to be a better arrangement for children than sole residence and access arrangements after parental separation. Although there is some research on this issue, studies have been restricted in their reliance on the reports of others. In this paper, we report on a study in Australia, in which children in each of these arrangements were compared with children in intact families on a range of adjustment measures and with each other in relation to their responses to their parents' separation, using both self- and parent-reporting. We found that there was little difference between children in the three family configurations, suggesting that shared parenting is not necessarily associated with better outcomes for the child. On other aspects of adjustment, the children in shared parenting and sole residence/access families did not differ. We also found that parents in all groups un-	Australsk studie av barn med ulike bostedsordninger, ser på tilpasning og emosjonelle vansker.

	derestimated the emotional problems reported by children. In separated families, they also overestimated the children's desire for parents to re-unite. Finally, we found that parents in shared parenting families are more satisfied with their situation than are their children, and fathers are particularly so. The findings suggest that the promotion of shared parenting as the best post-separation family structure is contestable.	
Spruijt E, Duindam V. Joint physical custody in the Netherlands and the well-being of children. <i>J Divorce & Remarriage</i> 2010;51(1):65-82.	The frequency of contact with fathers and mothers and the amount of parental support for boys and girls is an important issue after divorce, from emotional, legal, and empirical points of view. In the Netherlands between 1998 and 2008, joint physical custody after divorce (when children actually have shared residences) has increased from 5% to 16%. It is therefore interesting to compare the effects growing up in the following different kinds of families actually has on children: (a) mother families with low contact frequency with the father; (b) mother families with high contact frequency with the father; (c) co-parenting families (joint physical custody); and (d) father families. The main conclusion is that, on average, the effects of joint physical custody for children, mothers, and especially for fathers, are slightly positive.	Nederlandsk studie av barn med ulike bostedsordninger, ser på utfall hos barn og foreldre.
Cashmore J, Parkinson P, Taylor A. Overnight stays and children's relationships with resident and nonresident parents after divorce. <i>J Fam Issues</i> 2008;29(6):707-733.	This study focuses on adolescents' overnight contact with their nonresident parents. Sixty young people ages 12 to 19 and their resident parents were interviewed as part of a nationally representative study in Australia. The likelihood of overnight stays was lower when there was conflict and lack of trust between the parents. Adolescents who stayed overnight with their nonresident parents reported greater closeness and better quality relationships with their nonresident parents than did those who had daytime-only contact, an association that remained significant after taking account of the overall frequency of contact and the level of conflict between the parents (as reported by the resident parent and the child). The findings suggest that overnight stays may both reflect and change the nature of the relationship between children and their nonresident parents, with no apparent downside in this regard for the relationship between children and their resident parents.	Australsk studie av 60 ungdom 12-19 år og overnatting eller ikke med andre foreldre, ser på relasjon til andre foreldre.

<p>Nergård TB. Familietype og skoleprestasjoner : hvordan kommer barn med delt bosted ut? Ut-danning 2008 (Nr. 3):54, 56-58 : port.</p>	<p>(fra teksten) I denne kronikken tar jeg utgangspunkt i en landsomfattende undersøkelse (kalt Ung i Norge), som ble gjennomført i 2002 og omfattet elever på ungdomsskolen og i videregående skole. Kun den første gruppen (nesten 6000 elever) er med her. Spørreskjemaet ble fylt ut i klassen. Svarpro-senten var ca. 90. Ungdommene ble, blant mye annet, spurt om resultatene fra siste karakteroppgjør i fagene norsk, engelsk og matematikk. Elevene skulle også oppgi hvem de bodde sammen med på un-der-søkelsestidspunktet. Delt bosted mellom far og mor var ett alternativ.</p>	<p>Norsk studie av ung-dommer, ser på bla. Karakterer i skolen.</p>
<p>Jablonska B, Lindberg L. Risk behaviours, victimisa-tion and mental distress among adolescents in dif-ferent family structures. Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology 2007;42(8):656-663.</p>	<p>Background: Previous studies have shown an elevated risk with regard to social and behavioural do-mains in adolescents of single parents. However, the diversity of single parent families concerning gen-der of the resident parent has seldom been taken into account when investigating the relation between family structure and children's negative outcomes. Thus, the aim of this study was to investigate risk behaviours, victimisation and mental distress among adolescents in different family structures using more detailed sub-groups of single parents (i.e., single mother, single father and shared physical cus-tody). Methods: The sample consisted of 15,428 ninth graders from all municipal and private schools in the county of Stockholm (response rate 83.4%). Risk behaviours included use of alcohol, illicit drugs and smoking. Victimization was measured by experiences of exposure to bullying and physical violence. Mental distress was assessed with the anxious/ depressed and aggressive behaviour syndrome scales in the Youth Self Report (YSR). Bivariate and multivariate logistic regression analyses were used to investi-gate the associations between family structure and outcome variables. Results: Adolescents in single-mother/father families were at higher risk of risk behaviours, victimisation and mental distress than their counterparts in two-parent families. However, after control for possible confounders the associa-tions between victimisation, aggressive behaviour problems and single motherhood were no longer significant, whereas these relations remained for children living with single fathers. Adolescents in shared physical custody run no increased risk of any of the studied outcomes (except drunkenness) af-ter adjustment for covariates. Post hoc analyses revealed that adolescents in single-father families were at higher risk for use of alcohol, illicit drugs, drunkenness, and aggressive behaviour as compared to their peers in single-mother families, whereas no differences were found between adolescents in single-</p>	<p>Svensk studie av ungdom i 9. klasse (15 000) med ulike bostedsordninger, ser på risikoatferd, utsatthet, psykisk stress.</p>

	<p>mother families and those in shared physical custody. Conclusions: Children of single parents should not be treated as a homogenous group when planning prevention and intervention programmes. Researchers and professionals should be aware of and consider the specific problems of single parent children and that their problems may vary depending on their living arrangements.</p>	
<p>Breivik K, Olweus D. Adolescents' Adjustment in Four Post-Divorce Family Structures: Single Mother, Stepfather, Joint Physical Custody and Single Father Families. <i>J Divorce & Remarriage</i> 2006;44(3-4):99-124.</p>	<p>Using a theoretically guided contrast analysis approach (see Furr & Rosenthal, 2003; Rosnow & Rosenthal, 2002) and data from a relatively large community sample (2550 students in grades 7-9), different sets of hypotheses dealing with adolescents' adjustment in four post-divorce family structures were tested. Most of the hypotheses matched with the data. Adolescents from single mother and stepfather families were at a moderately increased risk of displaying various adjustment problems as compared with adolescents from non-divorced two-parent families. The risk level of youth from single father and joint physical custody families each differed in their own ways from the risks of adolescents from the two first-mentioned family structures. Adolescents from single father families reported an alarmingly high amount of antisocial behavior and substance use, while their counterparts from families with joint physical custody were at no higher risk of displaying adjustment problems than their peers from non-divorced families except in the area of school achievement. However, some hypotheses did not match well with the present data. Compared with their counterparts from non-divorced families, adolescents from single father families did not seem to be at increased risk of internalizing problems (depression/negative self-evaluations). In addition, relatively fewer adolescents from families with stepfathers reported being drunk than expected, while the opposite was true of their peers from joint physical custody families with regard to illegal drugs. Alternative interpretations of the findings were discussed.</p>	<p>Norsk studie av ungdom 7.-9. Klasse (2500) med ulike bostedsordninger, ser på tilpasning/ problemer.</p>
<p>Van Peer CMA, Van den Bergh BRH. Adolescents' Perception of Parenting and Communication in One-Parent Families as Opposed to Other Family</p>	<p>Questionnaire data from a Flemish study (n = 955; 10 to 18 year olds) are used to examine whether children living in a one-parent family, in an alternating family context (eg, shared custody) or in a traditional family differ in their perception of parenting & family communication. These differences are being examined by means of non-parametric tests. The empirical evidence suggests that children's perceptions vary according to the type of family in which they live. Differences in perception are found with respect to most of the parenting & communication aspects examined, ie, monitoring of the child's</p>	<p>Belgisk studie av barn/ungdom 10-18 år (955) med ulike bostedsordninger, ser på barnas opp-</p>

Types: Results of a Representative Study for Fathers. International Journal of Child & Family Welfare 2005;8(1):2-18.	activities, feeling of acceptance by the parents, behavioural autonomy experienced by the child, the child's communication with mother & father & mutual communication between parents.	fatning av foreldreskap og kommunikasjon i familien.
Pike LT. Telling all of the story: The effects of single parent residency arrangements on children whose parents separate or divorce. J Divorce & Remarriage 2002;37(3-4):85-100.	This study examined the effects of different parent residency arrangements on the growth of competence and self-esteem in Australian primary school-aged children. It employed a matched sample of 136 non-clinical, single parent children (mean age 9 yrs) of both genders resident with parents of both genders matched with children from two parent families. Data measuring children's competence and self-esteem were gathered on a range of dependent measures. Comparisons in performance of the single and two parent children were analyzed in three ways: (1) family type; (2) family type and child gender, and (3) family type, child gender and parent residency group. The third analysis revealed that there were subtle but important differences in performance between and within each parent residency group not revealed by the other two analyses.	Australsk studie av barn snitt 9 år med ulike bostedsordninger, ser på kompetanseutvikling og selvfølelse.
Fabricius WV, Hall JA. Young adults' perspectives on divorce: Living arrangements. Family & Conciliation Courts Review 2000;38(4):446-461.	Assessed the perspectives of 820 college adults from divorced families on the issue of children's living arrangements after divorce. Ss expressed a desire to have spent more time with their fathers as they were growing up and believed that best living arrangement is living equal time with each parent. The living arrangements they had as children generally gave Ss little time with their fathers. Ss reported that their fathers wanted more time with them but that their mothers generally did not want them to spend more time with their fathers.	Studie av 820 voksne studenter om deres erfaringer med å vokse opp i en skilt familie.
McKenna NA. The relationships among post-divorce custody arrangement, parental conflict, and young adult psycho-	This study examined the relationships among post-divorce custody arrangement, parental conflict and young adult psychological adjustment. One hundred twenty-four participants (62 men and 62 women) from intact families (N = 42), divorced families with sole custody arrangements (N = 43), and divorced families with joint custody arrangements (N = 39) completed measures of post-divorce parental conflict, heterosexual trust, emotional attachment to and coalition with parents, perceived love and consistency from parents and psychological adjustment. Results indicated that there was significantly more	Studie av 124 unge voksne oppvokst med ulike bostedsordninger, ser på psykologisk tilpassning, relasjoner til

<p>logical functioning. Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering 1998;59(4-B):1862.</p>	<p>conflict in families of divorce than in intact families. While conflict remains significantly higher for divorced families than for intact families long after the actual legal settlement, in divorced families, conflict was found to decrease significantly over time. Participants' attachment to their fathers was highest when raised in intact families and higher in joint custody households than in sole custody households. Results suggest that children raised in joint custody arrangements are more sensitive to differences in their fathers' expressions of consistent love than children raised in sole custody arrangements. In addition, children raised in joint custody households with weak maternal support are exposed more to and distressed from parental conflict. Regarding the effects of inter-parental conflict, this dimension and the offspring's gender had a conjoint effect on attachment to father, females lower when conflict is high. High conflict with inconsistent mom's results in more acting out behaviors. Father's love inconsistency negatively impacted female heterosexual trust and male heterosexual trust when combined with high conflict. Results suggest that conflict is significantly higher in divorced families and remains high over time. Children raised in joint custody have greater exposure to both parents and therefore are more vulnerable to both the positive and negative aspects of their parents expression of consistent love and inter-parental conflict. Recommendations for specific criteria in determining optimal post-divorce custody arrangements are given.</p>	<p>foreldre, konflikter i familien.</p>
<p>Derevensky JL, Deschamps L. Young adults from divorced and intact families: Perceptions about preferred custodial arrangements. J Divorce & Remarriage 1997;27(1-2):105-122.</p>	<p>224 young adult university students from divorced (N = 40) and intact (N = 184) families were asked their retrospective opinion of their preferred living arrangement following a divorce. Students had a choice between sole custody-mother or father, with or without visitation to non-custodial parent, or joint physical custody. Students from divorced families, in retrospect, indicated a preference for sole custodial living arrangements while students from intact families indicated a preference for joint physical arrangements. The quality of the relationship to each parent mediated these effects. Students from intact families reported more positive relationships with fathers than those from divorced families.</p>	<p>Studie av 224 unge studenter oppvokst med ulike bostedsordninger, ser på erfaringer og relasjoner.</p>
<p>Sall SG. Effects of time</p>	<p>This study examined the effect that children spending a greater amount of time with the parent they</p>	<p>Studie av 100 barn 8-12 år med ulike</p>

<p>spent on children of divorce who perceive a more positive relationship with their parent: Self-concept and perceptions of children's behavior. Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering 1997;58(6-B):3342.</p>	<p>perceive a more positive relationship has on their self-concept, child's perceptions of behavior, and parental perceptions of child's behavior. One hundred children, 39 boys and 61 girls, aged 8 to 12 living in mother custody, father custody, or joint legal and physical custody arrangements were interviewed. Three 2 (percentage of time child spends with parent) by 2 (child's perception of relationship with parent, according to the perception of relationship test) analyses of variance were computed for the Piers-Harris Self-Concept Scales and Behavior Assessment System for Children (Parent report--child and adolescent, and Self-report of personality--child and adolescent). Only the main effects were analyzed. The means of the groups were presented for descriptive purposes and purpose of future research. Correlational analysis, using demographic variables and preference, were computed for all subscales. Stepwise multiple regressions were computed for each measure using all subscales in order to determine whether perception of relationship test scores and/or percent of time influence each subscale. Results indicate children living with fathers and perceive a more positive relationship with fathers have higher self-concepts of behavior, parental perception of less hyperactivity, and less conduct problems. Children perceiving a more positive relationship with mothers have parental perceptions of more adaptability and social skills. Correlational data reveal the greater percentage of time child spends a parent the more that parent is preferred. Regression analysis revealed demographic variables predicting self-concept and behavior. The findings suggest that father custody children do best when they live with Father and perceive a more positive relationship with Father. The sample overall is doing well following separation of parents.</p>	<p>bostedsordninger, ser på oppfatning av egen atferd, hyperaktivitet, atferdsproblemer, tilpasning, sosiale ferdigheter.</p>
<p>Vela-Trujillo VM. Post-divorce adjustment of latency-aged children as a function of custody arrangement, parent-child contact, and interparental</p>	<p>Many questions have been raised concerning the relevance of custody arrangement and children's subsequent adjustment to divorce. The purpose of this study was to augment current knowledge by assessing the adjustment of children, via both child and parent report, in joint and sole custody arrangements. Forty-six children, aged seven to twelve, involved in either joint custody or sole custody arrangements participated in this study. Data concerning children's adjustment, self-hate, perception of rejection,</p>	<p>Studie av 46 barn 7-11 år med ulike bostedsordninger, ser på tilpasning, selvhat, oppfatning av</p>

<p>relationship. Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences 1997;58(1-A):0099.</p>	<p>tion from the non-custodial parent and children's beliefs about parental divorce were collected. Adjustment was measured by the custodial parent's rating of their child's behavior using the Adjustment Scale (Seat, 1969) of the personality Inventory for Children (Wirt & Broen, 1958), a standardized clinical interview, and the child's performance on both the Family Relations Test (Bene & Anthony, 1987) and the Children's Beliefs About Parental Divorce Scale (Kurdek & Berg, 1987). The standardized interview consisted of demographic questions and questions designed to elicit information about the amount of contact between child and non-custodial parent (or other parent in the case of joint custody arrangement), regularity of visits, relationship between parents and other information regarding social support. It was hypothesized that: (1) joint custody children would exhibit better adjustment than the sole custody group; (2) joint custody children would express less negative self-statements and would perceive less rejection from the non-custodial parent than children in sole custody arrangements; and (3) the degree of interparental conflict regarding custody-related issues and the quality of the interparental relationship post-divorce would affect a child's adjustment. An additional hypothesis addressed children's problematic beliefs about their parent's divorce because these beliefs are likely to influence a child's adjustment as well. Results indicated that children in joint custody arrangements perceive less rejection from their "non-respondent" parent, regardless of the frequency of contact. Furthermore, children's post-divorce adjustment is better and they have less problematic beliefs when parents report a more positive interparental relationship with their ex-spouse, regardless of whether or not they are experiencing conflict about custody-related issues. In addition, children's beliefs about parental divorce are correlated with post-divorce adjustment. The more problematic beliefs they maintain, the poorer their adjustment to the divorce.</p>	<p>avisning fra forelder, forståelse av skilsmisse.</p>
<p>Buchanan CM, Maccoby EE, Dornbusch SM. Adolescents after divorce. Cambridge, MA: Harvard University Press; US; 1996.</p>	<p>(from the jacket) When their parents divorce, some children falter and others thrive. This book asks why. Is it the custody arrangement? A parent's new partner? Conflict or consistency between the 2 households? "Adolescents after Divorce" follows teenagers from 1,100 divorcing families to discover what makes the difference. Focusing on a period beginning 4 years after the divorce, the authors have the articulate, often insightful help of their subjects in exploring the altered conditions of their lives. The</p>	<p>Studie av 1100 tenåringer fra skilte familier med ulike bostedsordninger, ser</p>

	<p>authors examine the full variety of situations in which these children find themselves once the initial disruption has passed-whether parents remarry or repartner, how parents relate to each other and to their children, and how life in 2 homes is integrated. The authors also consider the effects of visitation arrangements, the demands made and the goals set within each home, and the emotional closeness of the residential parent to the child.</p>	<p>på barnas utvikling og problemer.</p>
<p>Silitsky D. Correlates of Psychosocial Adjustment in Adolescents from Divorced Families. <i>Journal of Divorce and Remarriage</i> 1996;26(1-2):151-169.</p>	<p>Comparative analysis of survey data from 215 adolescents from intact families & 221 from divorced families in New York City identified predictors for psychological adjustment among the latter group. Type of custody arrangement, psychological make-up of the custodial parent, the relationship with the noncustodial parent, demographics, stressful events, social support, & family cohesion were the variables tested. Results showed that adolescent adjustment to divorce was positively correlated with the psychological adjustment of the custodial parent, availability of social support, & family adaptability & cohesion. Negative factors included parental displays of anger, physical abuse, & stressful life changes (ie, moving, changing schools) after the divorce. Findings strongly suggest that the period immediately surrounding the divorce is most crucial for adolescent adjustment.</p>	<p>Studie av 436 ungdommer med ulike bostedsordninger, ser på tilpasning, evt kontrollert for foreldreatferd/ tilpasning.</p>
<p>Lakin MJ. Domestic migrations: Effects on youngsters of postdivorce joint physical custody circumstances. <i>Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering</i> 1995;56(1-B):0528.</p>	<p>The psychological adjustment of youngsters in de facto joint physical custody circumstances is compared with that of youngsters in sole physical/joint legal custody following parental divorce. One parent and one biological child, ages 7 to 17, from 40 families in which divorce had been finalized between 1980 and 1991 made up each of the sample groups. Selection of the families was made on the basis of information on children's access to parents collected via telephone interviews. In face-to-face meetings, parents and children were separately administered standardized psychological instruments and semi-structured interviews. In comparisons between the two groups, many similarities but several significant differences were found. Most strikingly, on parent-report data of children's behavior, joint physical custody children were adjusting less well, but on children's self-reports they were found to be adjusting better. This phenomenon was explained in part by close relationships between parental psychopathology and child distress. Children in joint physical custody circumstances tended to adjust better with time, whereas children in sole circumstances tended to have more difficulties as they grew older. In</p>	<p>Studie av barn (7-17 år) og foreldre fra 40 skilte familier i delt eller ikke-delt bosted, ser på psykologisk tilpasning.</p>

	<p>both groups, boys encountered more behavioral and emotional problems than did girls. Within both groups, interparental conflict reported both for the period before and after divorce was associated with poorer children's adjustment. For those in joint physical custody, the parents' inability to resolve conflict emerged as a strong predictor of children's difficulties. For youngsters in sole physical custody, the extent to which they felt "caught in the middle" between hostile parents was strongly associated with low self-esteem. In particular, sole custody boys of high school age reported far more problems than their joint physical custody counterparts. The more frequent residential transitions of the joint custody children were not associated with confusion or disruption. No evidence was found that joint custody potentiates a more harmonious postdivorce interparental relationship. The author concluded that joint physical custody, on the whole, could not be said to confer greater advantages for children than sole custody, although it seemed to provide a buffer for youngsters in special situations and was associated with better adjustment for teenage boys.</p>	
<p>Dong Q, Xia Y. Research on the psychological well-being of children from divorced families. Chinese Mental Health Journal 1993;7(5):218-220.</p>	<p>Studied the psychological well-being of children from families of divorce in China. Ss were 847 1st-, 3rd-, and 5th-grade elementary school students from divorced families and 723 1st-, 3rd-, and 5th-grade students from intact families. The Children Intelligence and Cognition Development Scale, Child Questionnaire, Parents Questionnaire, and Teacher's Evaluation Questionnaire were used. General psychological status between groups was compared via an ANOVA using 3 factors (family status [divorced or intact], sex, and age [under 5 yrs, 6-7 yrs, 8-9 yrs, and over 10 yrs]), and 6 mental health variables (intelligence, emotional aberrations, parent-child relationship, friendship, behavior problems, and sense of control). Factors influencing Ss' adjustment following their parents' divorce (Ss' age and sex, the custody arrangements, the relationship between Ss and their parents who did and did not get custody of them, and the educational levels of both parents) were analyzed with a T test, an ANOVA, and correlation coefficients. (English abstract)</p>	<p>Kinesisk studie av 1500 barneskoleelever med ulike bostedsordninger, ser på psykologisk trivsel.</p>
<p>Buchanan CM, Maccoby EE, Dornbusch SM. Adolescents and their families</p>	<p>Examined adolescent adjustment and family processes approximately 4.5 yrs after parental separation through telephone interviews with 517 adolescents (aged 10.5-18 yrs) living in mother, father, or dual</p>	<p>Studie av 517 barn/ungdommer 10-18</p>

<p>after divorce: Three residential arrangements compared. <i>Journal of Research on Adolescence</i> 1992;2(3):261-291.</p>	<p>residence. Residence differences in adjustment were small in magnitude, with adolescents in father residence adjusting more poorly than adolescents in other arrangements, especially in comparison to dual resident adolescents. The link between residence and adjustment was primarily indirect, mediated by differences in closeness to and monitoring by the residential parent. Father residence was directly related to poorer adjustment only for certain subgroups of adolescents: those who had shifted residences one or more times since parental separation and those whose parents were still hostile 3.5 yrs after separation.</p>	<p>år med ulike bostedsordninger, ser på tilpasning, evt kontrollert for relasjon til forelder.</p>
<p>Donnelly D, Finkelhor D. Does equality in custody arrangement improve the parent-child relationship? <i>Journal of Marriage and the Family</i> 1992;54(4):837-845.</p>	<p>The purpose of this paper was to examine whether parent-child relations are affected by custody type, and if so, to evaluate the relative effects of sole and joint custody on these relationships. It was expected that children in joint custody arrangements would have better relationships with their parents than those in sole custody arrangements. It was also expected, however, that regardless of custody type, a high level of parental disagreement would be correlated with poorer parent-child relations. In a nationally representative sample of children whose parents were divorced, separated, or unmarried, no evidence was found to support the idea that children in shared custody have less conflictual or better relationships with their parents. Children in sole custody households actually gave their parents more support than those in shared custody, but this may be because they feared losing their remaining parent. It was also found that when parents had high levels of disagreement with each other (regardless of type of custody), they also had more disagreements with their children. These results suggest that proponents of shared custody cannot assume a simple relationship between this type of custody arrangement and better parent-child relationships.</p>	<p>Studie av barn med ulike bostedsordninger, ser på relasjoner til foreldre.</p>
<p>Balloff R, Walter E. Reactions of children to the divorce of the parents in cases of sole and joint child custody. <i>Psychologie</i></p>	<p>Studied the effects of parental divorce on children living in sole-custody or joint-custody arrangements. Human subjects: 87 normal male and female West German adults (divorced parents). 29 normal male and female West German children and adolescents (children of the divorced parents) (joint custody). 82 normal male and female West German children and adolescents (children of the divorced parents) (sole custody). The parent sample completed a questionnaire assessing sociodemographic characteristics,</p>	<p>Tysk studie av 111 barn (og foreldre) i delt eller ikke-delt bosted, ser på psykisk helse hos barna.</p>

<p>in Erziehung und Unterricht 1991;38(2):81-95.</p>	<p>family situation and living arrangements, relations with their former spouses and visitation arrangements, and the psychological status of their children before and after the divorce. Differences between children living in joint-custody and sole-custody arrangements were analyzed. (English abstract)</p>	
<p>Buchanan CM, Maccoby EE, Dornbusch SM. CAUGHT BETWEEN PARENTS - ADOLESCENTS EXPERIENCE IN DIVORCED HOMES. Child Dev 1991;62(5):1008-1029.</p>	<p>Mangler sammendrag</p>	
<p>Crosbie-Burnett M. Impact of joint versus sole custody and quality of co-parental relationship on adjustment of adolescents in remarried families. Behavioral Sciences and the Law 1991;9(4):439-449.</p>	<p>The effects of legal custody arrangement and quality of the co-parental relationship on the adjustment of adolescents in remarried families was examined. Joint custody was associated with better relationships with step-parents and more family cohesion. Girls in sole custody families and boys in joint custody families reported high anxiety. Girls in sole custody families reported the remarriage to have a negative effect on their relationships with their custodial biological parents. Hostility in the co-parental relationship was associated with more loyalty conflicts and more increase in psychosomatic and psychosocial problems around the time of the remarriage.</p>	<p>Studie av ungdom fra skilte familier der foreldre hadde giftet seg på nytt, delt eller ikke-delt bosted, ser på tilpasning og relasjoner til foreldre.</p>
<p>Hendrickson R. Child custody in divorce: A comparison of sole and shared custody arrangements, and inter-parental support/conflict levels. Dissertation Abstracts International 1991;52(6-</p>	<p>Mangler sammendrag</p>	

B):3277-3278.		
Luepnitz DA. A comparison of maternal, paternal, and joint custody: Understanding the varieties of post-divorce family life. Joint custody and shared parenting. 2nd ed. New York, NY: Guilford Press; US; 1991. p. 105-113.	(from the chapter) the goals of the present investigation were: (1) to compare children's adjustment in maternal, paternal, and joint custody, (2) to explore the advantages and disadvantages of each form of custody for both parents and children, and (3) to compare parental conflict in maternal, paternal, and joint custody families forty-three families with either maternal, paternal, or joint custody were studied, an average of 3.5 years after divorce.	Studie av 91 barn med ulike bostedsordninger, ser på tilpasning og relasjoner til foreldre.
Rockwell-Evans KE. Parental and children's experiences and adjustment in maternal versus joint custody families. Dissertation Abstracts International 1991;52(5-A):1910.	Mangler sammendrag	
Careau L, Cloutier R. The custody of the child after the separation: Psychosocial profile and assessment of families using 3 different methods. Apprentissage et Socialisation 1990;13(1):55-66.	Studied the relationship between various psychosocial characteristics (i.e., number of children, education, income) of divorced or separated families and the type of child custody (joint custody and exclusive custody of the mother or father). The self-assessment and level of satisfaction of parents and children with these 3 modes of custody were also measured. Human subjects: 18 school age children and adolescents (aged 10-15 yrs) (children in their father's custody). 81 school age children and adolescents (aged 10-25 yrs) (children in their mother's custody). 35 school age children and adolescents (aged 10-25 yrs) (children of parents with joint custody). 176 adults (divorced or separated parents). Ss were interviewed about their psychosocial characteristics and their assessments of the advantages and disadvantages of their form of custody. The Scale of Family Satisfaction (D. H. Olson, 1985) was also used to	Studie av 134 barn/ ungdom 10-25 år i delt eller ikke-delt bosted, ser på psykososial helse og erfaringer med bostedsordningen.

	determine the Ss' level of satisfaction.	
Pearson J, Thoennes N. Custody after divorce: demographic and attitudinal patterns. Am J Orthopsychiatry 1990;60(2):233-249.	In a reanalysis of data from a large sample of divorced parents, joint residential custody--and joint legal custody to a lesser extent--was shown to be a favorable arrangement for couples who chose it and for their children. Parents with joint custody reported better cooperation with former spouses and greater financial resources than did those with sole custody. No association was found between children's adjustment and form of custody.	Studie av barn i delt bosted vs delt omsorg (ikke delt bosted), ser på tilpassning.
Wallerstein, J. S., & Johnston, J. R. (1990). Children of divorce: recent findings regarding long-term effects and recent studies of joint and sole custody. Pediatrics in review/American Academy of Pediatrics, 11(7), 197-204	The 10-year study revealed that the effects of divorce on children are often long lasting. Children are especially affected because divorce occurs within their formative years. What they see and experience during the failing marriage becomes a part of their view of themselves and of society. Although the findings from the study are, in some respects, dismaying, what emerges clearly is that a successfully reestablished family or a successful remarriage can improve the quality of life for both adults and children. The divorce may resolve the family conflict and allow the children to preserve a relationship with both parents. Divorce may also be useful in putting some distance between a child and a disturbed parent. Under these conditions, children may show accelerated maturity and independence. They may also bring to young adulthood a morality that places high value on sustaining relationships and on love, fidelity, and compassion. The results of the longitudinal study, as well as those of the two joint custody studies, indicate that ongoing conflict between divorced parents has especially detrimental effects on the children and that children are particularly at risk when they have frequent and continuing access to both parents who are hostile and uncooperative with each other. Mandated joint custody and frequent visitation in these situations may not be advisable. On the other hand, among children in chronically disturbed and disputing families, there is a wide range of individual coping responses and degrees of resilience. In the final analysis, individual temperaments should be considered and a careful evaluation made of how each child is coping in his or her own particular family environment.	Longitudinell studie (10 år) av barn/ungdom som har levd med delt bosted eller ikke-delt bosted.
Johnston JR, Kline M, Tschann JM. ONGOING	Mangler sammendrag	

<p>POSTDIVORCE CONFLICT - EFFECTS ON CHILDREN OF JOINT CUSTODY AND FREQUENT ACCESS. Am J Orthopsychiatry 1989;59(4):576-592.</p>		
<p>Crosbie-Burnett M. Impact of Joint versus Maternal Legal Custody, Sex and Age of Adolescent, and Family Structure Complexity on Adolescents in Remarried Families. Conciliation Courts Review 1988;26(2):47-52.</p>	<p>The differential effects of joint vs maternal custody & other variables on adolescents in stepfamilies are explored via questionnaire data from mothers, stepfathers, & adolescents in 84 white, middle class families living in the San Francisco Bay area, Calif. Findings reveal that adolescents in joint custody & in simple stepfamilies, ie, those without children from the stepfather's previous marriage experience greater happiness & acceptance than those in joint custody with complex stepfamilies. Joint custody families with older adolescents & with boys reported the most role ambiguity (disagreement about the stepfather's role). Structural complexity affected loyalty conflicts only for younger adolescents, who reported fewer loyalty conflicts in complex stepfamilies. Boys appear to have greater well-being than girls, regardless of custody arrangement.</p>	<p>Amerikansk studie av 84 barn i stefamilier med delt eller ikke-delt bosted, ser på trivsel og aksept.</p>
<p>Glover RJ, Steele C. Comparing the effects on the child of post-divorce parenting arrangements. Journal of Divorce 1988;12(2-3):185-201.</p>	<p>Compared the impact on the child of parenting arrangements as a result of parental divorce. 24 White middle-class and upper-middle-class 6-15 yr olds were matched in 8 triplets consisting of 1 joint-custody child, 1 single-custody child, and 1 child from an intact family. Results from the Nowicki-Strickland Locus of Control Scale for Children, Piers-Harris Children's Self-Concept Scale, Family Relations Test, and a structured divorce questionnaire revealed that shared parenting in joint custody was at least as beneficial, perhaps a more beneficial parenting arrangement, than the solo parenting arrangement for Ss in custody due to parental divorce.</p>	<p>Studie av 24 barn/ungdom 6-15 år med ulike bostedsordninger, ser på ytr/indre kontroll, opplevelse av seg selv, relasjoner i familien.</p>
<p>Isaacs MB, Leon GH, Kline M. When is a parent out of the picture? Different</p>	<p>This study investigated how 200 children from mother-, father-, or joint-custody arrangements perceived their divorced families. The authors argue that it is not the type of custody that shapes the</p>	<p>Studie av 200 barn fra skilte familier i delt bosted eller</p>

custody, different perceptions. <i>Fam Process</i> 1987;26(1):101-110.	child's view of whether one parent is peripheral but, rather, the nature of relationships within the various custody arrangements.	ikke-delt bosted, ser på nærhet til foreldre, evt kontrollert for relasjoner.
McKinnon R, Wallerstein JS. Joint custody and the preschool child. <i>Conciliation Courts Review</i> 1987;25(2):39-47.	Presents a longitudinal study of 25 families, with children (aged 14 mo to 5 yrs) in joint custody (JC). Motivations, stresses, and gratifications of JC arrangements for the parents and children were explored. Findings show that when both parents were motivated primarily by interest in the child, where the parenting was sensitive, and when the child was shielded from interparental conflict, young children did well. Significant differences emerged in the adjustment of the 1-3 yr age group as compared with the 3-5 yr age group, with the older group having more difficulty.	Longitudinell studie av 25 familier med delt bosted, ser på under hvilke betingelser barn har det bra i delt bosted.
Granite BH. An investigation of the relationship among self concept, parental behaviors, and the adjustment of children in different custodial living arrangements following a marital separation and/or divorce. <i>Dissertation Abstracts International</i> 1986;46(8-A):2232.	Mangler sammendrag	
Shiller VM. Joint versus maternal custody for families with latency age boys: parent characteristics and child adjustment.	Families with boys aged 6-11 in joint and maternal physical custody were interviewed 1-6 years following the parental separation. According to ratings made by parents and teachers, boys in joint custody had fewer behavioral difficulties than their maternal custody counterparts. Joint custody parents also evidenced some strengths compared to parents with maternal physical custody.	Studie av gutter 6-11 år fra skilte familier med ulike bostedsordninger, ser på atferdsvansker mm.

Am J Orthopsychiatry 1986;56(3):486-489.		
Bredefeld GM. Joint custody and remarriage: Its effects on marital adjustment and children. Dissertation Abstracts International 1985;46(3-B):952-953.	Mangler sammendrag	
Livingston JA. Children after divorce: A psychosocial analysis of the effects of custody on self-esteem. Dissertation Abstracts International 1984;44(8-B):2560.	Mangler sammendrag	
Warren JJ. Adolescent adjustment to parental divorce as a function of custody arrangements. Dissertation Abstracts International 1984;45(1-A):136-137.	Mangler sammendrag	
Bowman ME. Parenting	Mangler sammendrag	

after divorce: A comparative study of mother custody and joint custody families. Dissertation Abstracts International 1983;44(2-A):578.		
Karp EB. Children's adjustment in joint and single custody: An empirical study. Dissertation Abstracts International 1983;43(11-B):3735.	Mangler sammendrag	
Cowan DB. Mother custody versus joint custody: Children's parental relationships and adjustment. Dissertation Abstracts International 1982;43(3-A):726.	Mangler sammendrag	
Welsh-Osga BK. The effects of custody arrangements on children of divorce. Dissertation Abstracts International 1982;42(12-B, Pt 1):4946.	Mangler sammendrag	
Nunan SA. Joint custody	Mangler sammendrag	

<p>versus single custody effects on child development. Dissertation Abstracts International 1981;41(12-B, Pt 1):4680-4681.</p>		
<p>Luepnitz DA. Maternal, paternal and joint custody: A study of families after divorce. Dissertation Abstracts International 1980;41(6-B):2332.</p>	<p>43 families with either maternal, paternal, or joint custody were interviewed an average of 3.5 yrs after divorce. Most of the 91 children in the sample were not maladjusted, and their adjustment was independent of custody type. Where parents remained embattled after divorce, children had significantly lower scores on the Piers-Harris Children's Self-Concept Scale and on parents' ratings of their adjustment. Children in joint custody retained filial relationships with both parents, as opposed to the avuncular relationships children developed with noncustodial parents in the single custody situation. It is concluded that joint custody at its best is superior to single-parent custody at its best. However, the author cautions against a legal presumption for the joint award and discusses some contraindications to its use.</p>	

Vedlegg 9: Liste over kvalitative studier

Liste: Kvalitative studier/studier av erfaringer med delt bosted, sortert etter årstall, nyeste først (n=23)

NB! Noen av publikasjonene ser ut til å være basert på samme utvalg.

<p>Sollied, V. "Vi er sammenhengene" Hvordan opplever barn og unge skiftet mellom sine to hjem når de har delt bosted? Masteroppgave, Diakonhjemmet Høgskole, 2015</p>	<p>(fra sammendraget) Hensikten med studien er utforske hvordan barn og ungdom opplever samlivsbrudd, for så å implisere dette perspektivet i samtaler mellom fagfolk, foreldre og barn. For å belyse fenomenet teoretisk bruker jeg systemteori med et spesielt fokus på sosialkonstruksjonisme, og supplerer dette med forskning på samlivsbrudd generelt og delt omsorg spesielt. Antonovskys mestringsteori er sentral i analys materialet. Studien har en kvalitativ forskningstilnærming med en hermeneutisk-fenomenologisk grunnforståelse. Analyseverktøyet er Interpretative Phenomenological Analysis (IPA), og fire semistrukturerte intervju ble grunnlaget for kategorisering av empiri, som etterpå ble fortolket og drøftet opp mot relevant teori. Mine intervjupersoner er mellom 19 og 25 år, og de har i snitt 11 års erfaring med å bo i to hjem. Viktige funn i studien er ungdommenes opptatthet av at familietradisjonene opprettholdes etter samlivsbruddet, ønsket om å bli betraktet som normal familie og betydningen av søsken. Det kommer også fram at deres ekstra arbeidsinnsats i familiens relasjonsarbeid, ikke er tematisert. De opplever heller ikke å få anerkjennelse for den ekstra innsatsen de investerer i å vedlikeholde familierelasjonene.</p>	<p>Intervjustudie med fire ungdommer 19-25 år om erfaringer med delt bosted.</p>
<p>Aas, IE. Delt bosted – når utfordringene blir for store. Masteroppgave,</p>	<p>(fra sammendraget) Prosjektet er en empirisk studie av livssituasjonen til barn som flytter mellom mor og far, og der dette ikke oppleves å være til barnets beste. Problemstillingen for undersøkelsen er: Hvilke helsemessige, sosiale og faglige konsekvenser registres hos disse barna? Prosjektet er en empirisk studie</p>	<p>Intervjustudie med fire foreldre</p>

<p>Universitetet i Nordland, 2013.</p>	<p>og den metodiske tilnærmingen er kvalitative metoder med åpne og semistrukturerte intervjuer. Data-materialet som prosjektet bygger på er hentet fra følgende utvalg: Fire foreldreinformanter og ni fagper-soner fra følgende etater: skole, helsesøstertjenesten, familievernet, barnevernet, barne- og ungdomspsy-kiatrisk poliklinikk (BUP), og Barneombudet. Studien baserer seg på samfunnsmessige og politiske end-ringer, nyere forskning og undersøkelser innenfor mestring og utvikling hos barn knyttet opp mot skills-misseproblematikk generelt, og utfordringer i forhold til å leve med delt bosted spesielt. Resultater og funn i datamaterialet fra foreldreinformantene drøftes opp mot utviklingsteori, tidligere forskning, og erfaringene informantene har fra familier i tilsvarende situasjon.</p>	<p>til barn i delt bo-sted og ni fagper-soner.</p>
<p>Heide Ottosen, M., & Schwartz, R. (2013). Be-skyttelses- og risikofakto-rer for skilsmissebørns trivsel i deleordninger. Fo-kus På Familien, 41(1), 58-78.</p>	<p>Gennem de senere år er det blevet gradvist mere udbredt, at skilte forældre vælger, at de fælles børn skal opholde sig lige meget i begge hjem. Formålet med artiklen er at undersøge, hvordan forskningsre-sultater om skilsmissebørns samværsarrangementer, in casu deleordninger (delt bosted; vekselvist bo-ende), kan omsættes til redskaber for den børnesagkyndige rådgivning. Baseret på en empirisk under-søgelse, som blev gennemført blandt 28 danske børn i 8–14-års alderen, deres forældre samt fire unge voksne, peger artiklen på, at man ikke entydigt kan fastslå, at deleordninger er et hensigtsmæssigt eller uhensigtsmæssigt samværsarrangement, om end det er en ekstra belastning for børn at være permanent på farten. Det afhænger af omstændighederne. Med afsæt i en multifaktoriel stress-sårbarhedsmodel identificerer artiklen en række risiko- og beskyttelsesfaktorer, der forekommer at være væsentlige for, om et barn kan trives med ordningen. Nogle af disse kan henføres til den kontekst, der omgiver barnet, mens andre er individuelle. Artiklen argumenterer for, at kvaliteten af barnets indre arbejdsmodel er en vigtig individuel faktor</p>	<p>Dansk intervjustu-die av barn 8-14 år og deres for-eldre med delt bosted, samt in-tervjuer med unge voksne med erfa-ringer fra delt bo-sted.</p>
<p>Campo M, Fehlberg B, Millward C, Carson R. Shared parenting time in Australia: exploring chil-dren's views. The Journal</p>	<p>This paper draws on interviews with 22 children conducted as part of a larger qualitative study during which 60 parents were interviewed once a year over three years (2009-2011) about their post-separation parenting and financial arrangements, to explore any changes to these over time. The main aim was to examine children's own descriptions and views of their parenting arrangements, with a particular focus on children currently or previously in shared time parenting arrangements, including their input into their parenting arrangements and any changes to those arrangements. Half of the children described changes</p>	<p>Intervjustudie med 22 barn som har eller hadde delt bosted.</p>

<p>of Social Welfare & Family Law 2012;34(3):295-313.</p>	<p>to their parenting arrangements over time (in most cases from shared time to primary care, but in some cases towards greater sharing of time) and most of these children said they had input into their changed arrangements. Children who spoke positively about shared time described close relationships with cooperative parents who lived within close proximity and who were flexible about changing or swapping days. Children who spoke negatively about shared time identified the distance between their parents' homes and/or parental conflict as key issues. Key factors prompting change were conflict with step-parents or step-siblings, distance between homes and wanting one home base.</p>	
<p>Oakes ML. Divorce and joint custody: Loss and transition in the end of parental marriage, mourning the marital relationship, and the reformulation of a co-parental dyad. Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering 2012;73(3-B):1856.</p>	<p>This study examined the experience of children raised in joint custody following divorce and identified strategies for empathic, responsive co-parenting within a refashioned family design. Retrospective accounts of seven adults reared in joint custody, supplemented by the accounts of seven parents, representing seven families, were gathered via semi-structured interviews; qualitative coding was employed to identify emotional and practical struggles that are commonly found, but are often insufficiently addressed. Results are supplemented with four extensive case studies, providing close analysis of broad themes emergent in the research. Children of divorce suffer losses at both the environmental and the object-relational level. The environmental losses are more easily observed: loss of familial intactness, loss of daily contact with each parent, and loss of contact with both parents together, referenced here as the 'marital-parental dyad.' Loss and disruption at the representational level is more difficult to recognize. When parents divorce, and as children move repeatedly between parental homes in joint custody, what becomes significantly compromised is the 'parental-dyadic object': an internalization of parents as a joined and cooperative entity, providing important parental scaffolding and definition at a primary object relational level. Findings suggest that parents might ease loss reactions in children through the establishment of a post-divorce cooperative parental relationship that emphasizes the aspect of the marital-parental relationship that is not dissolved with the marriage. In addition to a literature review from psychoanalysis and from contemporary writings on divorce, theories of immigration and biculturalism were reviewed to consider movement from the 'old world' of the intact family to the 'new world' of the family of divorce, and the subsequent back-and-forth movement between the different 'cultures' of parental</p>	<p>Intervjustudie med syv voksne (og deres foreldre) om deres erfaringer som barn med oppvekst i delt bosted.</p>

	homes. Much of the existing literature on divorce and joint custody highlights the problem of ongoing post-marital conflict. In this study, overt conflict was less evident than passive expressions of anger between parents, via disparagement and avoidance of contact, which interfered with parents' capacity to provide post-divorce cooperative co-parenting and left children susceptible to loyalty binds and competing identifications, impeding their sense of broad family belonging. Recommendations for moving away from conflict, beyond civility, and toward cooperative co-parenting are outlined.	
Cashmore J. Children's participation in family law decision-making: Theoretical approaches to understanding children's views. Children and Youth Services Review 2011;33(4):515-520.	The aim of this paper is to explore children's views about their involvement in the post-separation arrangements that were made in their families and via the court process in the light of three theoretical models. It distinguishes between various aspects of children's participation, a term that carries a number of meanings and is used in various ways. In particular, it examines children's reasons for wanting to be involved or not, and the association between the amount of say children thought they had had, how much say they wanted, and the perceived fairness of the arrangements and their happiness with them.	Studie av barns erfaringer med deltakelse i beslutninger om bostedsordninger og trivsel med disse.
Prazen A, Wolfinger NH, Cahill C, Kowaleski-Jones L. Joint physical custody and neighborhood friendships in middle childhood. Sociol Inq 2011;81(2):247-259.	Almost half of first marriages end in divorce, which in turn may produce joint physical custody arrangements. Seen by many states to be in the best interest of the child, joint physical custody is increasingly common. Yet much is unknown about its consequences for children. This article considers how joint physical custody arrangements affect children's neighborhood friendships, an important component of child well-being because of their contributions to social and cognitive development. Thirteen parents and 17 children (aged 5-11) in 10 families, selected via convenience and snowball sampling, participated in semistructured interviews. The findings suggest that joint physical custody arrangements do not imperil children's neighborhood friendships; indeed, most children and parents interviewed voiced contentment in this area.	Intervjustudie med 10 familier (barn 5-11 år og foreldre) om delt bosted.
Ottosen, M.H., Stage, S. & Jensen, H.S. (2011). Børn i	(fra sammendraget) Denne rapport er det første af to studier om delebørn og baserer sig på dybtgående interview med 8-14-årige børn og deres forældre, som aktuelt eller for nylig har haft en deleordning. I nogle tilfælde var deleordningen et resultat af forældrenes egen frivilligt indgåede aftale, i andre tilfælde	Dansk intervjustudie av barn 8-14

<p>deleordninger. En kvalitativ undersøgelse. København: Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI)</p>	<p>var den resultatet af en myndighedsafgørelse. Derudover er der også gennemført interview med en håndfuld unge voksne, som levede i en deleordning i kortere eller længere tid i deres barndom. I alt er 56 personer interviewet til undersøgelsen. I en senere rapport offentliggøres resultater fra et andet studie, der er baseret på kvantitative data</p>	<p>år og deres forældre med delt bosted, samt intervjuer med unge voksne med erfaringer fra delt bosted.</p>
<p>Baude A, Sagnes F, Zaouche-Gaudron C. Alternating residence: Exploratory study looking at children aged 7 to 10. Dialogue: Recherches sur le couple et la famille 2010;188:123-132.</p>	<p>This article considers the experience and feelings of children in a context of alternating residence in joint custody. Semi-directive interviews conducted within the scope of an exploratory study highlight two forms of parenting schedule to which this formula leads: relational alternation that assumes both continuity in relations and recurrent separations with both parents, and spatial alternation implying transfers between residences. While global satisfaction associated with such alternation processes generally emerges from what they have to say, the nature of the co-parental relationship represents a decisive factor. This study shows the advantage of adopting a systemic approach, taking the family context into account and analysing the rearrangements that take place in family relations following marital separation and the implementation of shared residence.</p>	<p>Intervjustudie av barn i delt bosted.</p>
<p>Haugen GMD. Children's Perspectives on Everyday Experiences of Shared Residence: Time, Emotions and Agency Dilemmas. Children & Society 2010;24(2):112-122.</p>	<p>Shared residence is often presented as an arrangement that is in the best interests of the child following the divorce of its parents. Based on in-depth interviews with Norwegian children who have experienced shared residence, this article seeks to explore some dilemmas concerning time, agency and the children's emotions. Three characteristics of shared residence and time-sharing are presented - flexibility, ambiguity and rigidity - which points to different challenges in understanding the circumstances in which shared residence become a valuable arrangement for children. The article argues that both time and emotional dilemmas regarding shared residence should be further investigated both empirically and theoretically, and that children's agency should be acknowledged more fully.</p>	<p>Intervjustudie av norske barn med erfaring fra delt bosted.</p>

<p>Mathisen, C. Delt bosted etter foreldres samlivsbrudd. Hva kan ungdommer fortelle om hvordan de har opplevd å vokse opp med to hjem? Masteroppgave, Diakonhjemmet Høgskole, 2010</p>	<p>(fra sammendraget) Tema for denne oppgaven er delt bosted for barn etter foreldres samlivsbrudd. Denne bostedsløsningen har økt kraftig de siste femten år. Fra å gjelde en marginal gruppe, bodde i 2012 hvert fjerde av disse barna halve tiden hos hver av sine foreldre. I dag er tallet sannsynligvis enda høyere. Det er de seinere årene gjort noe forskning på dette fenomenet, og jeg tror det er viktig å få mest mulig kunnskap om hvordan det oppleves for barna selv som vokser opp med to hjem. Er dette en løsning som er skreddersydd for foreldrene i et likestilt samfunn, på bekostning av barna, eller er det også til barnas beste? For å finne ut noe om dette, har jeg gjort kvalitative intervjuer av fire ungdommer mellom 19 og 21 år for å høre deres historier om hvordan delt bosted har vært for dem. Delt bosted blir satt inn i en historisk kontekst, og lovens intensjon om barns beste blir diskutert. Jeg har valgt å bruke teori rundt tilknytning og lojalitet, og sammen med tidligere forskning, utgjør dette det teoretiske rammeverket rundt undersøkelsen. Mitt fokus har vært på ungdommenes opplevelse av å vokse opp med to hjem, og hvordan de selv forstår sine erfaringer. Som metode har jeg brukt tolkende fenomenologisk analyse (IPA).</p>	<p>Intervjustudie med fire ungdommer 19-21 år om erfaringer med delt bosted.</p>
<p>Altenhofen S, Biringen Z, Mergler R. Significant Family Dynamics Related to Postdivorce Adjustment in Parent and Children. Journal of Divorce and Remarriage 2008;49(1-2):25-40</p>	<p>This study concentrates on the postdivorce adjustment of parents and children in families with shared parenting time arrangements. Thirty divorcing parents with children aged 12 to 59 months old were interviewed-using a semistructured telephone interview regarding their early experiences in the divorce process. Findings showed that work-family balance issues were related to postdivorce parental adjustment for mothers. Interparental hostility was related to child alienation and paternal overnight stays. Length of time since physical separation was related to number of overnight stays. These results shed light on the early experiences of families with young children going through the divorce process.</p>	<p>Studie av 30 familier i skilsmisse, barn 12-59 mnd, ser på relasjoner barn-foreldre.</p>
<p>Lidén H, Skjørten K. (2007). Ungdom og delt bosted. Tidsskrift for ungdomsforskning, 7(2):3-22.</p>	<p>Artikkelen belyser ungdommers erfaringer med delt bosted etter en skilsmisse. Det er særlig familielivet som blir drøftet, der forholdet til venner og fritid blir bakteppe for forhandlinger om delt bosted. Vi diskuterer erfaringene de har med utvidede familier, nye familiemedlemmer, samarbeidsklimaet mellom foreldrene og muligheter for å endre avtaler. Hva skjer i ungdomsalderen, har de andre behov for organiseringen av bosted enn da de var yngre? Hva forhandler de om, og hvilke løsninger finner</p>	<p>Norsk intervjustudie av 42 ungdommer og deres erfaringer med delt bosted.</p>

	de? Artikkelen er basert på data fra Delt bosted-undersøkelsen. Foreldrenes erfaringer er innhentet gjennom en større spørreskjemaundersøkelse, mens barnas erfaringer er belyst ved intervjuer med 42 barn.	
Skjørten, K., R. Barlindhaug og H. Lidén (2007). Delt bosted for barn. Oslo: Gyldendal Akademisk.	Ordningen delt bosted, hvor barn bor halvparten av tiden hos hver av foreldrene etter samlivsbrudd, er relativt ny i Norge. En økende gruppe foreldre og barn velger denne måten å organisere familielivet på, og i dag bor 10 prosent av barn under 18 år med en slik delts bostedsordning. * Hvilke erfaringer har foreldre og barn med denne organiseringen av hverdagen? * Hva skal til for at delt bosted fungerer bra for barna og foreldrene? * Hvordan er livet i en delt bosted-familie sammenlignet med andre samlivsbruddsfamilier? Boken baserer seg på resultatene fra delt bosted-undersøkelsen utført på oppdrag av Barne- og likestillingsdepartementet, og vi blir kjent med både foreldrenes og barnas erfaringer.	Studie av barn og foreldre med erfaringer fra delt bosted.
Cote D. The idealization of joint custody: Genesis of a social phenomena. Revue Quebecoise de Psychologie 2006;27(1):13-32.	Many professionals have a declared preference for joint custody which represents for them equality and equilibrium: a child should be able to see both parents on a regular basis, and these should be able to play an active role as parents. But this vision is an idealized one. Not that joint custody is dangerous, but rather because transforming it into a panacea hides both its characteristics and limitations. This article is based on two qualitative studies and puts into perspective the idealized version with empirical data on day-to-day life, interactions and gendered division of labour in joint physical custody.	Basert på to kvalitative studier av barn i delt bosted.
Joyal R, Queniart A, van Gijsegem H. Children in Joint Custody: Some Questions and Answers. Intervention 2005 (122):51-59.	This article reviews past research on the effects of joint custody on the children involved as well as presenting the results of a study done on a group of children ranging in age from 8 to 15 years whose parents had joint custody of them. The children's parents had already been interviewed as part of an earlier study. The researchers interviewed 17 children from nine families. They found that the children adapted relatively well to joint custody, even when this included adapting to new half-siblings or to children born to a biological & a step-parent in the new, blended family. Most of the children -- many of whom had a say in the arrangement of custody -- were close to both father & mother.	Studie av 17 barn 8-15 år fra ni familier med delt bosted, ser på tilpasning og relasjoner til foreldre.
Franbuch-Grembek G. Can joint physical custody succeed with very young	Many parents face the decision of determining the best custody arrangement for their children, and many families either choose or are court-ordered to have joint custody arrangements. Parents who share custody of very young children question whether joint custody is viable and whether their children can adjust to living in two homes. Despite the high prevalence of joint custody with very young children, the	Intervjustudie (og spørreskjemaer/tester) av fire familier med

<p>children? Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering 2004;65(5-B):2623.</p>	<p>available research and knowledge base is limited. This study investigated whether joint physical custody can be successful in some families with very young children, and identified the underlying variables prominent in these families. Due to scarcity of research in this domain, the current study was exploratory in nature and applied a multiple-case study design in which four families were interviewed, with children ranging from ages 20 months to three-years and ten-months. Two families had sustained joint custody arrangements, and two families had joint custody initially but later altered the arrangement. Only one parent participated from each family. All families had an initial joint physical custody arrangement in which the children spent overnights in the two homes. The study utilized a qualitative analysis approach and collected the data using a semi-structured interview, the Home Observation for Measurement of the Environment, and multiple questionnaires including: Parenting Stress Index, Child Development Inventory, Child Behavior Checklist, Content of Coparental Interaction, Quality of Coparental Communication, Social Support Questionnaire - Short Form, and a demographic questionnaire. The results are exploratory and are not representative of all joint custody families. However, the results suggest that in some cases, joint custody is a viable arrangement. The families were overall adjusted, and the parents were mostly satisfied, even though relitigations or changes in the arrangement were common. Families in which joint custody lasted were compared to families in which joint custody did not last. Essential themes emerged from this comparison, including (a) the importance of predictability and stability within the custody schedule, consistent exchange time, and similar rules and routines in both homes; (b) the importance of having a clear and specified agreement; and, (c) commonalities in sleep patterns among the children. Guidelines for understanding joint custody families and recommendations for practitioners were presented. Direction for future research was also discussed.</p>	<p>små barn (20 mnd til 3 år 10 mnd) med erfaringer med delt bosted.</p>
<p>Kaltenborn KF. ["I tried to be as defiant as possible". Case histories with autobiographical diaries: relationship with the custodial</p>	<p>The predominant structural orientation of divorce research which either ignores or under represents to a great extent the child's perspective and his/her agency is criticized. As a consequence of these methodological shortcomings not only the production of scientific knowledge but also professional practice working with children from divorced families might be negatively affected--especially the regulation of custody and visiting issues. Therefore, the aim of this article is to give children a voice in describing their</p>	<p>Dagbokstudie av unge voksne om deres barn/ungdoms-erfaringer</p>

<p>parent during childhood as recalled by young adults]. <i>Prax Kinderpsychol Kinderpsychiatr</i> 2002;51(4):254-280.</p>	<p>own experiences of visits and relationships with the non-residential father or mother during childhood and adolescence (sometimes until adulthood). By presenting numerous detailed autobiographical narratives from children of divorced parents, the study revealed a great diversity of visiting patterns as well as different relationship qualities ranging from loving to negative. In addition, visiting patterns and relationship qualities were not always static but were dynamic and changed over time, whereby the child's personality and agency contributed to this diversity and these processes. Finally, methodological recommendations are offered and it is suggested that the child's perspective and agency should be included in research about children of divorce.</p>	<p>med ulike bostedsordninger.</p>
<p>Kaltenborn K-F. Children's and young people's experiences in various residential arrangements: A longitudinal study to evaluate criteria for custody and residence decision making. <i>British Journal of Social Work</i> 2001;31(1):81-117.</p>	<p>Child welfare is the court's paramount consideration for determining custody and residence of a child after parental separation or divorce. This longitudinal study, from 1964-78, evaluates child's relationships and residence preferences as custody criterion. Based on a qualitative design including interviews with children and parents, the experiences of 62 children (ages 1-18 yrs) of separated or divorced parents were analyzed. The findings are: (1) a residential arrangement in accordance with the child's relationships and preferences accords with the child's welfare and represents a positive living situation in the family and social environment; (2) the personal relationships of the child are in no way static, but demonstrate a noticeable dynamic as they change under the influence of internal and external factors. Therefore a timely change of residence, which occurs in accordance with the changed emotion preferences of the child, is beneficial; (3) a residential arrangement contrary to the child's relationships and preferences can lead to one of three processes: adjustment, a trajectory of suffering or initiatives to change the living situation. Suggestions are offered for substantive and procedural laws to guarantee the child's welfare in custody and residence settlements.</p>	<p>Intervjustudie med barn og foreldre (62 barn 1-18 år) om erfaringer med ulike bostedsordninger.</p>
<p>Rockwell-Evans KE. Parental and children's experiences and adjustment in maternal versus joint custody families. Dissertation</p>	<p>Mangler sammendrag</p>	

Abstracts International 1991;52(5-A):1910.		
Kersten T, Terpstra J. Experiences with shared parenting. [Dutch]. MGv Maandblad Geestelijke Volksgezondheid 1990;45(11):1170-1182.	Mangler sammendrag	
Neugebauer R. Divorce, custody, and visitation: The child's point of view. Journal of Divorce 1988;12(2-3):153-168.	Discusses children's perceptions of divorce, custody, and visitation. Custody and visitation arrangements have been made on the basis of what is believed to be in the best interests of the child. However, the viewpoint of the child is seldom considered in decisions concerning custody and access. Findings based on interviews with 40 7-18 yr olds revealed a preference for the postdivorce family structure and more flexible visitation arrangements. The feasibility of father custody and joint custody is addressed.	Intervjustudie med 40 barn/ungdommer (7-18 år) med ulike bostedsordninger.
Wingerson NW. Shared parenting after marital separation: Child and parent perspectives on different living arrangements. Dissertation Abstracts International 1983;43(12-A):4044-4045.	Mangler sammendrag	

Utgitt av Folkehelseinstituttet
September 2017
Postboks 4404 Nydalen
NO-0403 Oslo
Telefon: 21 07 70 00
Rapporten kan lastes ned gratis fra
Folkehelseinstituttets nettsider www.fhi.no